

12 oktober 2007

ADVOCATENBLAD 14

Communautair inperken
van verschoningsrecht

COHEN-ADVOCAAT NIET ONAFHANKELIJK GENOEG

Persoonlijke boetes
in vernieuwde
Mededingingswet

Contra-expertise
bij DNA-bewijs

Jaarcongres
over lobbyclub,
vooroordelen
en specialisatie

Carrièrekickers gezocht.

The Corporate Finance Foundation Course op 29 en 30 november 2007, voor 3e en 4e jaars rechtenstudenten

Freshfields Bruckhaus Deringer is met 2500 advocaten wereldwijd een van de toonaangevende internationale advocatenkantoren. Op donderdag 29 en vrijdag 30 november 2007 bieden wij talentvolle 3e of 4e jaars rechtenstudenten de kans om intensief en interactief kennis te maken met de dynamische wereld van onze internationale financieringspraktijk. Ben je nieuwsgierig hoe een securitisatie werkt? Hoe een overname wordt gefinancierd? Wat er komt kijken bij de financiering van een complex project als de Hoge Snelheids Lijn, waarbij overheid, bedrijfsleven en banken zijn betrokken? Bel dan voor meer informatie Rosemarijn Peters, T 020 485 7574. Inschrijving met brief, cv en studieresultaten: uiterlijk 11 november bij Fleur Tonies, E fleur.tonies@freshfields.com

590&620

Over specialisatie en loopbaanafbouw

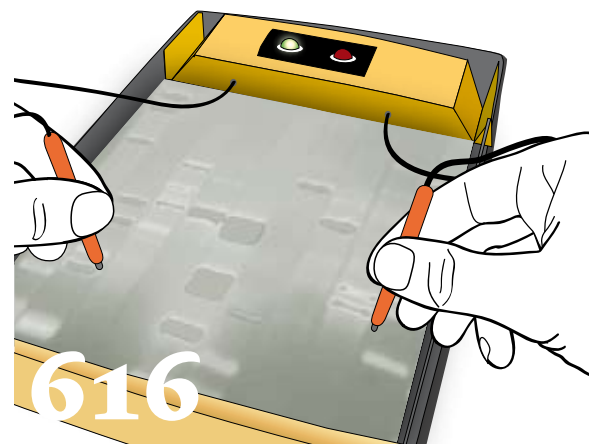
Ruim 1.100 advocaten zochten elkaar eind september op tijdens het Jaarcongres 2007 in Den Haag, en confronteerden elkaar ook met thema's als: advocaat als baan voor een paar jaar, loopbaanafbouw, vooroordelen, glazen plafond en onmiddellijke executie.

600

Communautair knabbelen aan verschoningsrecht

Onlangs oordeelde het Gerecht van Eerste Aanleg dat de hiërarchisch ondergeschikte *in-house lawyer* geen verschoningsrecht toekomt bij onderzoek door de Europese Commissie. Wat zegt dit over Nederlandse 'Cohen-advocaten'?

616

Contra-experts: 'Interpretatie van DNA-sporen is vaak subjectief'

DNA-bewijs is niet onomstotelijk. Advocaten zouden vaker een contra-expertise moeten vragen. Maar het contra-onderzoek kan ook zorgen voor extra belastend bewijs.

Doorzoeking C: advocaat Hoe waarborg je het verschoningsrecht van de advocaat wanneer je de harde schijf van diens computer doorzoekt? **594**

Verplicht procuraat 'De afschaffing gaat gepaard met veel onduidelijkheden.' **597**

Dicky Trading Rupert van Heijningen: 'Ten hemel schreiend was dat relaas. Ongehoorlijk, hoeveel geld boer Franken afhandig is gemaakt.' **605**

Mededingingswet In deze wet zijn per 1 oktober jl. persoonlijke boetes en meer onderzoeksbevoegdheden voor de NMa ingevoerd. **606**

Halflege Collegevergadering wordt minder snel serieus genomen. **613**

Verder...

Agenda 598 » Brieven 599 » Colofon 599 » Opleidingen 624 » Personalia 626 » Tuchtrect 630

In de volgende nummers

Zwangerschapspolis II » Tegenstrijdig belang in kapitaalvennootschappen en stichtingen » Kronieken arbeidsrecht, insolventierecht en mededingingsrecht » Herstel van evidente fouten in strafvonnissen

Omslagfoto: Patrick Keeler

Jaarcongres 2007

Over lobbyclub, vooroordelen en loopbaanafbouw

'De hoge opkomst is het beste bewijs dat de Nederlandse Orde van Advocaten ertoe doet', aldus deken Willem Bekkers bij aanvang van het Ordecongres. Ruim 1.100 leden van advocatenminnend Nederland kwamen op 28 september naar Den Haag voor het jubileumcongres (de 55e verjaardag) van de Orde, met thema's als: advocaat als baan voor een paar jaar, loopbaanafbouw, vooroordelen, glazen plafond, de specialiteit rechtspreken en onmiddellijke executie.

..... •
Koert Boshouwers
redactielid
..... •

In grijs kostuum geklede heren, en dames gehuld in asymmetrische rok met laarzen, hadden zich toegang verschaft tot het World Forum Convention Center, het oude Congresgebouw. Al voor de opening van het congres was het damestoilet in gebruik genomen als knooppunt voor in- en uitgaand dataverkeer per mobiel en Blackberry. In 2007 weet de cliënt de advocaat overal te bereiken.

Geen lobbyclub

Staatssecretaris van Justitie, mr. Nebahat Albayrak, feliciteerde de Orde bij de opening van het congres met de respectabele leeftijd van 55 jaar. Geheel in lijn met het regeringsbeleid dat ouderen langer door dienen te werken, benadrukte ze dat de Orde het zich, ondanks de leeftijd waarop velen het rustiger aan willen doen, niet kan veroorloven om 'een tandje minder' te gaan.

Was de advocaat vroeger vooral een heer, volgens de staatssecretaris, nu hebben dames de heren voorbij gestreefd, zowel in aantal als in aanvangssalaris.

Het kabinet wil vijftig miljoen bezuinigen op de rechtsbijstand en dient te laven tussen grondwettelijke en verdragsrechtelijke verplichtingen om rechtsbijstand te verlenen en het maatschappelijke belang om de kosten ervan binnen de perken te houden. Daarom wil de regering het stelsel van rechtshulp vernieuwen. Zij denkt aan verplichte mediation, met sancties voor de partij die deelname weigert, en het promoten van – al dan niet verplichte – rechtsbijstandverzekeringen op de rechtsgebieden die zich hiervoor lenen. Ook zouden eenvoudige zaken verplicht via het Juridisch Loket kunnen lopen, om vervolgens door hbo-juristen te worden afgewikkeld. Tot slot acht

zij een systeem van *no win no fee* een mogelijkheid om de kosten te beteugelen.

De staatssecretaris prees de voortvarendheid van de Orde bij het instellen van de raad van advies, waarbij ze opmerkte dat de Orde de hoedster van het algemeen belang, en geen lobbyclub, is.

Geenglazenplafond.nl

Mr. Nebahat Albayrak reikte vervolgens de OSR Sonja Boekmanprijs uit aan mr. Wanda van Kerkvoorden als de meest veelbelovende, jonge, vrouwelijke advocaat van Nederland. De gelukkige mag niet ouder zijn dan 40 jaar en dient zich verdien-

.....
De Orde wil de kernwaarden ook uitdragen om bij het grote publiek vooroordelen tegen de advocatuur te ontmantelen
.....

stelijk te hebben gemaakt voor de sector. De jury had een shortlist samengesteld van vrouwelijke advocaten. Wanda van Kerkvoorden kreeg de prijs omdat zij een excellente ondernemer is naast een voortreffelijke advocate, gedreven en innovierend, met praktische ideeën, en met de wil om vrouwelijke advocaten voor de sector te behouden.

Van Kerkvoorden beschouwde de prijs als aanmoediging voor het streven naar verdere diversiteit, zodat ook vrouwen kunnen doorstromen naar topfuncties in de advocatuur. Een speerpunt is volgens haar de doorstroming van vrouwen bij kleinere en middelgrote kantoren. Er is nog te zeer sprake van een glazen plafond. Van Kerkvoorden heeft als aanzet tot het doorbreken ervan de domeinnaam www.geenglazenplafond.nl laten registreren. Zij wil een website opzetten, waarop mannen én vrouwen ervaringen en tips kunnen uitwisselen en informatie verkrijgen, over zaken als coaching, kinderopvang en de vraag hoe aan de top te komen.

Vooroordelen

Zijn eerste dekenrede opende Willem Bekkers met de verrassende mededeling dat de generatie van de dertigers een verloren generatie was – maar dat Nebahat Albayrak dit had goedge maakt, zodat de eer van de dertigers toch werd gered.

Volgens de deken (zie voor de tekst van zijn rede de Ordepagina's achter in dit nummer) dient de advocatuur zichtbaarder te worden voor het grote publiek. Hij wees op een publiekscampagne van de Vlaamse balie, met tv-spots. Of de Nederlandse Orde deze clowneske commercial moet volgen, is nog wel de vraag.

Foto: Jeroen Hienstra

De deken ging uitgebreid in op de kernwaarden van de advocaat, die voor de leek geen vanzelfsprekendheid zijn. De Orde wil ze uitdragen om vooroordelen tegen de advocatuur te ontmantelen.

Bestaande regelgeving dient te worden gemoderniseerd, deze is te gedetailleerd, deels gedateerd en onoverzichtelijk. De codificatie van vakbekwaamheid en een gedragscode leiden tot het schrappen van verordeningen en Gedragsregels.

Het verlenen van toegang tot het recht onafhankelijk van het inkomen van de rechtzoekende, is een plicht van de overheid. Daarom is het volgens Bekkers onbegrijpelijk dat er fors op de ge-

financierde rechtshulp wordt bezuinigd. Ook de Tweede Kamer is tegen de voorgestelde bezuiniging, maar een motie hierover is nog niet aangenomen vanwege het vertrouwen in de staatssecretaris.

Voor bepaalde tijd

Na de dekenrede gingen twee twintigers, twee veertigers en twee vijftigers onder leiding van advocate Frederieke Leeftang en Peter Wakkie (Ahold) met elkaar 'in debat'. Zo namen Rachida Haddouch en Michiel Wuisman plaats in hippe stoelen, werden Aukje Haan en Emile Cornel voor een jaren zeventig behang geplaatst dat pijn deed aan je ogen, en waren voor Els Swaab en Cees Okkerse

Engelse clubfauteuils van zolder gehaald.

Leeftang gaf in haar inleiding het stereotiepe beeld weer dat de jongere advocaten geen idealen hebben, slechts in geld zijn geïnteresseerd en ouderen de maatschap willen uitduwen, terwijl de ouderen alleen nog praten over de golfbaan en hun kleinkinderen. Ook die prikkel bracht het debat niet op gang, mede als gevolg van zo extreem geformuleerde stellingen dat deelnemers en zaal maar weinig animo konden opbrengen er een positie over in te nemen. Niettemin werd duidelijk dat twintigers de advocatuur niet meer zien als een beroep voor het leven, maar als een uitdagende functie voor bepaalde tijd.

.....
Twintigers zien de advocatuur niet meer als een beroep voor het leven; als het niet bevalt, wordt het heil elders gezocht

Als het niet bevalt, zoekt de twintiger na een paar jaar zijn heil elders. Veertiger Aukje Haan meende dat de jongere advocaat geen parate kennis heeft, slecht kan schrijven en geen kranten meer leest. Snelheid zonder diepgang, al tonen 'ze' wel inzet, dat weer wel.

Volgens de vijftigers waren advocaten nog wel idealistisch en maatschappelijke betrokken, maar minder dan voorheen. 'Een schone taak voor de oudere partners', aldus Els Swaab.

ElsevierINA meer dan een rekenprogramma

De voordelen van het alimentatierekenprogramma ElsevierINA voor u op een rij:

- ✓ Gebruikt door de **rechterlijke macht**
- ✓ **Makkelijke navigatie**
- ✓ Maken van meerdere berekeningen naast elkaar
- ✓ Toevoegen van eigen specificaties en notities
- ✓ Omzetten van berekeningen naar een **PDF of Word bestand**
- ✓ Uitgebreide printfunctie
- ✓ Informatie uit het **Tremarapport** direct zichtbaar in het programma
- ✓ Dossiers worden **locaal** opgeslagen

Overtuig uzelf en bekijk de demo op www.elsevierjuridisch.nl/ina

ElsevierINA
Iudex Non Aestimat

Staatssecretaris Albayrak

Loopbaanafbouw

Het ging veel over de *work-life balance*. Werkweken van zeventig à tachtig uur zijn voor de nieuwe generatie advocaten niet langer vanzelfsprekend; ze vormen een reden om de advocatuur in te wisselen voor het bedrijfsleven. De goede balans is niet alleen van belang voor ouders met kinderen, zei twintiger Wuisman, maar ook voor mensen die een aantrekkelijk sociaal leven willen leiden. Volgens Els Swaab zouden kantoren moeten faciliteren dat een advocaat gedurende een periode in zijn leven minder uren kan werken. Cees Okkerse vroeg zich af of, gelet op de burn-outverschijnselen bij veel advocaten, de eisen niet te zwaar zijn geworden.

De diversiteit zal moeten toenemen, niet alleen omdat de markt het eist maar ook door de verkleuring van de maatschappij. Het proces van

in- en uitstroom van advocaten zal dit de komende jaren tot een wat natuurlijker proces maken: er verschijnen steeds meer advocaten met een allochtone achtergrond, en Els Swaab noemde de loopbaanafbouw van oudere partners. Bij de grote kantoren moet je naar een hogere leeftijd van uittreden, en het dan wat rustiger aan doen. De oudere advocaat kan de laatste jaren volgens haar nog veel voor een kantoor betekenen, en zich richten op zaken als coaching en cliëntbegeleiding.

Specialiteit rechtspreken

Na de lunch presenteerden de specialistenverenigingen zich in een parallelprogramma van twee keer anderhalf uur; de Orde beloofde de nieuwsgierigheid met drie parallelsessies leken beter bezocht dan de tweede; blijkbaar lonkte het bier in het Orde-café of trachtte de bezoeker de file op de Utrechtsebaan voor te zijn.

Aan het eind van de middag sprak Huub Willems, voorzitter van de Ondernemingskamer van het Amster-

Huub Willems

Staatssecretaris Albayrak reikte aan Wanda van Kerkvoorden de Sonja Boekmanprijs uit

damse Hof, over specialisme en generalisme. Terwijl specialisme binnen de advocatuur begrijpelijk is, komt de advocaat die hoopt op een gespecialiseerde rechter bedrogen uit. De rechterlijke macht streeft naar generalisme: men moet in meerdere kamers inzetbaar zijn, zelfs als men geen benul van zaken heeft, want dan heeft de griffier dat wel. Specialiseren binnen de rechterlijke macht is beperkt tot het gedurende een bepaalde tijd zitting hebben in een bepaalde sector. Deze brede inzetbaarheid bevordert volgens Willems de eenheid van recht. Heeft een rechter dan geen specialisme? Jazeker wel: zijn specialiteit is rechtspreken!

Onmiddellijke executie

Het hoogtepunt van het congres was de afsluiting door het Advocaten Symfonieorkest, dat maar liefst de *Slavische mars* van Tchaikovsky én het pianoconcertdeel *Allegro Affettuoso* van Schumann (Matiana Izman als soliste) én *Alexander's Ragtime Band* van Irvin Berlin speelde. Daarna bleken klassieke muziek en rap samen te gaan

bij de *Advocatenrap*, met een tekst van Idriss van Straalen en gearrangeerd door Jeppe Moulijn. Zo werd de verdachte swingend naar diens onmiddellijke executie gearapt door verdachte, officier, getuige, advocaat en rechter.

Onder begeleiding van een jazzband kon de bezoeker in het Orde-café champagne drinken en opnieuw van een buffet genieten. Niet lang daarna werd het rustiger, de advocaat was uitgecommuniceerd en ging op huis aan.

Wat zou er volgend jaar te genieten zijn in congressminnend Assen?

.....
Een goede balans tussen werken en leven is niet alleen voor jonge ouders van belang, maar ook voor mensen die een aantrekkelijk sociaal leven willen leiden

Hoe waarborg je het verschoningsrecht van de advocaat wanneer je de harde schijf van diens computer doorzoekt? 'Het is verstandig dat het Openbaar Ministerie en de Nederlandse Orde van Advocaten hierover iets vastleggen,' zegt advocaat Hendrik Jan Biemond, die er als officier van justitie ervaring mee opdeed.

.....
Lex van Almelo
Journalist
.....

De recherche mag de harde schijf van de computer van een advocaat doorzoeken als die advocaat verdacht wordt van een strafbaar feit. Wel moeten vooraf waarborgen worden ingebouwd om het verschoningsrecht te beschermen. Dat bepaalde de Hoge Raad in februari dit jaar in de zaak tegen een voormalig advocaat, die in 2005 – na zijn vertrek bij Allen & Overy – een vals persbericht over Versatel de wereld instuurde om de aandelenkoers te beïnvloeden. In deze strafzaak hadden de rechercheurs van de FIOD-ECD in een procesverbaal precies vastgelegd hoe zij te werk waren gegaan toen zij de harde schijf van de computer van de advocaat onderzochten. Op deze manier kon de rechter achteraf controleren of de rechercheurs het verschoningsrecht van de (ex-)advocaat hadden gerespecteerd.

Maar als je het verschoningsrecht bij voorbaat wilt waarborgen, is meer nodig,

Waarborgen bij doorzoeking C: advocaat

Foto: Gerard Tuijth

vindt Hendrik Jan Biemond. Hij was officier van justitie in de onderhavige zaak en ziet als advocaat (bij Allen & Overy) ook graag dat het verschoningsrecht van de advocaat overeind blijft.

Biemond: 'Het probleem van het digitale beslag bestaat tegenwoordig bij iedere doorzoeking. De officier van justitie vraagt dan aan de beslagene een overzicht van alle geheimhouders en maakt een *image*, een kopie, van de harde schijf. Aan de hand van het overzicht wordt de correspondentie en e-mail van de geheimhouders eruit gefilterd en vernietigd. Dat is een redelijk geaccepteerde gang van zaken. In dit geval betrof het een (ex-)advocaat, die stelde dat alle gegevens onder het verschoningsrecht vielen. Daar was het Openbaar Ministerie het niet mee eens. Het OM heeft toen afgesproken dat een digitaal team

van de FIOD-ECD – niet het opsporingsteam zelf – de bestanden die de betrokkene had aangemaakt nadat hij was uitgeschreven als advocaat, met een datamining-programma mocht doorzoeken aan de hand van vooraf opgegeven zoektermen.'

De bestanden die op deze manier werden gevonden, zijn op een dvd gezet en overhandigd aan de rechter-commissaris. Die kon vervolgens bekijken of het verschoningsrecht van de advocaten inderdaad in het geding was. Biemond: 'De stelling van het OM was hier dat zeker niet alle gegevens die je uit een computer haalt onder het verschoningsrecht vallen. Zo was het in deze zaak van belang te weten wanneer de computer aan en uit was gezet. Dat viel volgens mij niet onder het verschoningsrecht.'

Kan de werkwijze in deze zaak model staan voor een volgende zaak?

Biemond: 'Ik denk het niet. Deze zaak staat redelijk op zichzelf. Er zijn geen beslissingen genomen met het oog op algemeen beleid. Als officier merkte ik dat de Orde soms wel heel erg eenzijdig het belang van de advocaat volgde, terwijl de Orde zich ook het misbruik van het verschoningsrecht zou moeten aantrekken. Het lijkt me verstandig als de Orde en het OM samen iets vastleggen.'

Het is gezegd

.....
Het is niet eenvoudig om een zaal vol buitengewoon succesvolle miljonairs toe te spreken en ze te vertellen dat ze het verkeerd doen. Adviseur Richard Susskind zegt dat topadvocaten hun royale inkomsten snel zien verdampen als ze nieuwe technologieën niet omarmen, *FD Strategie*, september

.....
Wat ik bepleit is dat iedere strafrechtjurist beschikt over elementaire kennis van de wetenschappelijke methode, de werking en de beperkingen van het cognitieve systeem (geheugen en waarnemereffecten), de besluitkunde, de bayesiaanse en de traditionele toetsstatistiek, en de mogelijkheden – en beperkingen – van frequent toegepaste vormen van forensische expertise, zoals de forensische pathologie en toxicologie, de DNA-typering, het gedragswetenschappelijke onderzoek en de binnen deze disciplines heersende rapportagecultuur. Hoogleraar criminalistiek A. P. A. Broeders, *NRC Handelsblad*, 17 september

Column

Matthijs Kaaks

En weer stuitte ik in *het Financiële Dagblad* op een wonderlijk verhaal over het goudhaantje van Allen & Overy, Jan Louis Burggraaf. Jaren achtereen Mergers & Acquisitions Lawyer of the Year. *El caudillo* van dealmakend Nederland.

‘Als het werk altijd voorgaat’, luidde de kop boven het artikel waarin Burggraaf zijn liefde verklaart aan stagiaire Maaïke (27).

Het klikt tussen hen. Door Jan Louis haalt Maaïke bij zichzelf ‘het onderste uit de kan’. En hij valt voor haar onstuitbare enthousiasme. ‘Zij denkt: fuck it, ik slaap gewoon kort. Van die lichtheid van het bestaan kan ik wat leren’.

Weliswaar mogen de stagiaires van Jan Louis niet vloeken. ‘Dat vind ik zo’n gebrek aan beschaving. “Fuck it” is anders. Dat is meer een fysieke handeling’, aldus Burggraaf.

Fuck it

Ja, er is een bijzondere chemie in de sectie van Jan Louis.

Burggraaf: ‘Ik heb haar laatst nog op een vrijdagavond na twaalfen opgebeld en op haar voicemail ingesproken: “7.45 uur achter de computer”. Verder niets. En dan zit ze er de volgende zaterdagochtend.’

Welke pas afgestudeerd jurist wil daar nog werken?

De M&A afdeling van Jan Louis heet in de wandelgangen al de sectie Maniacs & Addicts. De recruiters van Allen & Overy zullen overuren moeten maken om dit weer glad te strijken op de carrièrebeurzen. ‘Jazeker, ook jonge moeders kunnen bij ons advocaat worden. Carrière in deeltijd is heel goed bespreekbaar. In het weekend ben je in principe vrij.’

Misschien is het verstandig de nieuwe werknemers er alvast op te wijzen dat ze in het weekend hun telefoon beter kunnen uitzetten.

Vroeger kon je als advocaat-stagiaire nog onbereikbaar zijn. Midden jaren negentig had niemand een mobiele telefoon. Er waren wel piepers die je aan je broekriem kon hangen tijdens de lunch, maar dat deed je alleen als je ook echt een telefoontje verwachtte. En bij mij was dat zelden het geval. Wie ongelukkigigerwijs in het weekend op kantoor was en de telefoon hoorde gaan, wist dat je nooit een buitenlijn moest opnemen. Het kon immers altijd een compagnon zijn, die vanuit zijn weekendhuisje vervelende zoekopdrachten wilde geven.

Dat zijn nuttige wenken voor beginnende werknemers.

Wat ze bij Allen & Overy vooral nodig hebben, zijn stagiaires die zeggen:

‘Fuck it Burggraaf, je ziet mij pas maandag weer. En ga zelf zaterdag nou eens gezellig ontbijten met vrouw en kinderen.’

Vind ze maar eens, in deze gespannen arbeidsmarkt.

De jaarbanden

Advocaten die in het verleden de opbergbanden hebben aangevraagd, krijgen deze de komende weken automatisch toegestuurd. Advocaten die de banden op 1 december nog niet ontvangen hebben en deze wel *willen* ontvangen, kunnen contact opnemen met de klantenservice van Reed Business: klantenservice@reedbusiness.nl; tel. 0314-358358.

Wie wordt de andere?

Gevraagd: scherp schrijvende, van humor voorziene, breed kijkende, verrassend opinierende, persoonlijk oordelende **columnist**.

Geboden: podium, deadlines, denkstimulans, fantasie-prikkeling, afreageerplek, jaarlijks diner met schrijvers, beroemdheid bij succes.

Sinds enkele weken is de redactie van het *Advocatenblad* op zoek naar een tweede columnist, die ter afwisseling van Matthijs Kaaks, dus eens in de zes weken, voor in het blad de rechterkolom vult. Wie denkt de balie geregeld een genadeloze lachspiegel voor te kunnen houden, in ruim 400 woorden? Wie heeft niet al te veel last van statusangst en poetst niet bevreesd aan het eigen imago? Wie wil dit alles met meerdere proefstukjes aannemelijk maken, waarvan de beste in de *Orde van de dag* en later in het *Advocatenblad* zullen worden gepubliceerd?

Mail de columns voor 1 november naar linus.hesselin@reedbusiness.nl

Begin 2008 geeft de redactie de winnaar ruim baan.

(advertenties)

Vandaag leren,
morgen toepassen

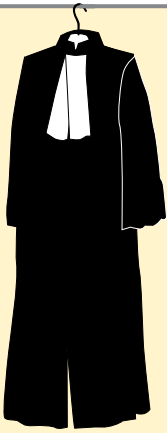
Onze cursussen zijn gericht op de praktijk en gebaseerd op de wetenschap. Daardoor haalt u maximaal rendement uit uw opleiding. U vindt ons VSO- en PAO-cursusaanbod op www.cpo.nl.

CPO
Juridisch Onderwijs voor Professionals

Zeker van uw zaak

CPO is onderdeel van
de Radboud Universiteit Nijmegen

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

Leven Nepalese advocaat in gevaar

Tijdens de 10-jarige burgeroorlog in Nepal tussen aanhangers van de Communistische Partij ('de Maoïsten') en regeringstroepen, zijn honderden mensen onrechtmatig opgepakt, gemarteld, verdwenen en vermoord. Sinds het einde van het conflict in 2006 worden advocaten die slachtoffers van deze mensenrechtenschendingen bijstaan, in toenemende mate zelf het slachtoffer van repressie, in het bijzonder door acties van mensen van wie wordt vermoed dat zij bij deze schendingen in de burgeroorlog betrokken waren, zoals militairen en veiligheids-officieren. Advocaten worden

bedreigd, geïntimideerd en 'verdwijnen'. De Nepalese mensenrechtenadvocaat Jitman Basnet is een van hen: Basnet wordt met de dood bedreigd. Amnesty International vreest voor zijn leven.

Op 21 mei en 7, 11 en 18 augustus 2007 ontving Basnet anonieme telefoontjes waarin bellers dreigden dat hij zijn strijd tegen de straffeloosheid in Nepal moest bekopen en dat hij en zijn vrouw zouden worden vermoord. In een poging zijn gangen na te gaan, werden ook zijn bureaus lastiggevallen. Basnets verzoek om politiebescherming is tot op heden echter niet gehonoreerd. In 2004 werd Basnet door het le-

ger opgepakt en negen maanden vastgehouden in een legerbarak waar hij werd gemarteld. Recentelijk publiceerde hij een boek over zijn ervaringen in gevangenschap. Ook treedt hij al jaren op voor slachtoffers van mensenrechtenschendingen. In augustus 2006 diende hij bij het hoogste rechtscollege in Nepal een verzoek in om een commissie in het leven te roepen die onderzoek zal doen naar de mensenrechtenschendingen tijdens de burgeroorlog en de betrokkenheid en aansprakelijkheid van leger en veiligheidstroepen. Naar verwachting wordt in oktober 2007 op zijn verzoek beslist.

- De Stichting Advocaten voor Advocaten heeft de Nepalese autoriteiten inmiddels opgeroepen een onderzoek in te stellen naar de bedreigingen van Jitman Basnet en hem en andere bedreigde advocaten adequaat te beschermen. *Wij vragen u hetzelfde te doen. Daartoe kunt u contact opnemen met Judith Lichtenberg via e-mail info@advocatenvooradvocaten.nl voor een voorbeeldbrief. Voor algemene informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u hetzelfde doen of de website www.advocatenvooradvocaten.nl bezoeken. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).*

Toelichting: Melchers versus ANP

Uit het stuk over het Hans Melchers Fonds in het vorige nummer ('Onrechtmatige perspublicaties: Je mag mensen niet zomaar op hun ziel trappen', *Advocatenblad* 2007-13, p. 572 e.v.) zou de lezer kunnen opmaken dat Hans Melchers de zaak tegen het

ANP in eerste instantie heeft gewonnen. We vermeldden weliswaar dat de procedure tegen het ANP in hoger beroep nog loopt, maar voor alle duidelijkheid: de Amsterdamse rechtbank besliste dat het ANP in de gegeven omstandigheden niet on-

rechtmatig had gehandeld, waarbij ook een rol speelde dat het ANP zich in haar bericht beriep op 'bronnen binnen de politie die zich met de bestrijding van grootschalige drugshandel bezighouden' (LJN AY7212). (red.)

“Kan de minister aangeven hoe snel hij die flauwekul die gisteravond door vier advocaten en een hoogleraar in *Nova* werd geopenbaard, kan weerleggen? VVD-Kamerlid Fred Teeven kiest de aanval direct na de uitzending waarin werd onthuld dat het OM 160 kilogram heroïne kwijt geraakt zou zijn. *De Pers*, 27 september

Hij impliceert dat hij van alles weet, maar zegt niet waar hij zich op baseert. Kamerlid Azough van GroenLinks hekelt de dubbelrol van Teeven, *De Pers*, 27 september

De schandalen hebben voor ons een positieve werking gehad op de arbeidsmarkt. De huidige generatie heeft een drijfveer om het accountantsvak anders aan te pakken. James Quigley van Deloitte, *NRC Handelsblad*, 26 september

Dit wordt een beetje een droevig relaas van een teleurgestelde congresganger. Ik verlang nu al naar het gezellige Assen. Hoofdredacteur Michiel van Kleef van *Mr.* bezocht het Jaarcongres van de Orde en bekritiseert locatie, bereikbaarheid, Sonja Boekmanprijs, generatiedebat, gespreksleiders, catering, middagprogramma, informatiemarkt, gesproken column, dixielandorkest en advocatenorkest. *Mr.-online.nl*, 1 oktober

Afschaffing verplicht procuraat (III) 'Veel onduidelijkheden'

Op 1 maart 2008 zal het verplicht procuraat worden afgeschaft. Wat betekent dat voor advocatenkantoren en gerechten? Het *Advocatenblad* laat betrokkenen aan het woord over de gevolgen op de werkvloer. Deze week: mr. Tirtsa Sternfeld, procesondersteuner bij NautaDutilh.

.....
Michel Knapen
 journalist

.....
 Dertien jaar werkte ze op de afdeling procuraten van NautaDutilh, sinds 2002 houdt ze zich bezig met 'procesondersteuning'. De afdeling procuraten/roladministratie, Tirtsa Sternfeld en haar Rotterdamse collega Carry Zoutman, vormt sinds enige maanden tezamen het bureau Proceskwaliteit.

Wel of geen procuraatzaken blijven doen voor advocaten elders in het land? Voor die keuze stond NautaDutilh enige tijd geleden. 'Daar zijn we 15 februari van dit jaar mee gestopt. Lopende zaken handelen we af, maar vanaf die datum zijn er geen nieuwe zaken meer aangenomen.' Die stap is voor Sternfeld logisch: 'Het verplicht procuraat wordt afgeschaft, dat is een voldongen feit. Je moet met de tijd mee en niet willen blijven werken zoals vroeger, alsof er niets is veranderd.' In het kantoor in Amsterdam, waar zij werkt, heeft dat gevolgen gehad voor de bezetting van de afdeling procuraten/roladministratie.

Tirtsa Sternfeld: 'Je moet niet willen blijven werken zoals vroeger, alsof er niets is veranderd.'

Van de zes parttime medewerkers heeft de helft elders in het kantoor een nieuwe functie gekregen. De twee fulltime hoofden van die afdeling blijven werken als 'landelijk procureur' voor de eigen advocaten, ondersteund door drie parttime krachten.

Wat de afschaffing van het verplicht procuraat precies gaat betekenen, is nog een vraag, zegt Sternfeld. 'Toen de rechtbanken overgingen op de schriftelijke rol, was er veel overleg met de balie en werden er bijeenkomsten georganiseerd. Nu hoor je eigenlijk slechts incidenteel en vooral bij toeval iets, terwijl het toch kort dag is. En door alle onduidelijkheden kun je

je moeilijk voorbereiden op wat komen gaat.' Waar wel aan wordt gewerkt is de uitbreiding van de bestaande software voor de rolverwerking. Na 1 maart 2008 moet NautaDutilh alles, wat nu nog door een procureur wordt gedaan, in het eigen rolsysteem kunnen verwerken. 'Die overgang moet zo soepel mogelijk verlopen. Daarom worden zeer binnenkort alle procedures, die wij buiten de eigen arrondissementen hebben lopen bij de rechtbanken en hoven in dat – centrale – rolsysteem ingevoerd. Ook wordt er aan de hand van het roljournaal en de rolberichten van de procureur schaduw gedraaid.' Op die manier

verwacht NautaDutilh per 1 maart 2008 het verlies van de procureur zonder problemen te kunnen opvangen. Buiten deze eerste elektronische aanpassingen is het vooral afwachten, zegt Sternfeld. Er bestaat nog onduidelijkheid over het functioneren van het landelijk advocatentableau, het tijdstip en de wijze van de inning van griffierechten en de stand van zaken bij de hoven. Ook blijft de hele logistieke afwikkeling een probleem. Zo moet nog worden bedacht hoe de (proces)stukken bij de diverse gerechten worden bezorgd. Wordt daarvoor eigen personeel of een koeriersbedrijf ingeschakeld en hoe ben je ervan verzekerd dat

dat goed gaat? 'Deze onderwerpen vormen de grootste knelpunten. Zolang niet duidelijk is of alles in alle arrondissementen en vooral in de hofressorts eenvormig is geregeld en onbekend is of de hoven erin zullen slagen

voor 1 maart 2008 een goed functionerend schriftelijk rolsysteem op te zetten, kunnen wij ook niet bepalen of wij in de praktijk in staat zullen zijn alles "op afstand" aan te sturen. Ik sluit niet uit dat wij toch nog enige tijd

in andere arrondissementen gebruik zullen blijven maken van aldaar gevestigde procureurs.' Het is vooral dus de op onderdelen toch nog wel grote onduidelijkheid die een verdergaande voor-

bereiding in de weg staat. 'Eigenlijk zou het procureeraat pas moeten en kunnen worden afgeschaft als het elektronisch berichten- en documentenverkeer goed functioneert. Maar zover is het kennelijk nog lang niet.'

agenda

* REGIEFUNCTIE VAN RECHTER

De Nederlandse Vereniging voor Procesrecht houdt op donderdag **1 november 2007** om 14.00 uur haar najaarsvergadering op het kantoor van Houthoff Buruma te Amsterdam. Het onderwerp is 'De regiefunctie van de rechter'. Als inleiders treden op mr. G. J. Kemper, mr. H. M. M. Steenberghe en mr. dr. J. J. Verschoof. De vergadering is uitsluitend toegankelijk voor leden van de vereniging. Advocaten kunnen in aanmerking komen voor 2 opleidingspunten. U kunt inlichtingen inwinnen bij mr. H. M. ten Haaf (secretaris) en mr. R. G. Hendrikse (adjunct-secretaris), tel. 020 - 678 92 45, e-mail: nvvp@van-doorne.com.

* STICHTING JO MAES/CAPRA PRIJS 2007

Ter bevordering van het enthousiasme en de belangstelling voor het ambtenarenrecht, arbeidsrecht en algemeen bestuursrecht heeft het bureau Capra Advocaten en Adviseurs de Stichting Jo Maes/Capra Prijs in het leven geroepen. Deze stichting stelt jaarlijks een scriptieprijs, te weten een bedrag van € 2.500, ter beschikking voor studenten aan een Nederlandse universiteit die over een onderwerp op genoemde vorenstaande gebieden een scriptie hebben geschreven, die gewaardeerd is met een cijfer 8 of hoger. Belangstellenden dienen hun scriptie (in zesvoud), opgesteld in de Nederlandse

taal, vóór donderdag **1 november 2007** in te dienen bij de secretaris van de Stichting, mr. J. J. Blanken, bureau Capra's-Gravenhage, Hooistraat 7, 2514 BM 's-Gravenhage. Het scriptiereglement is te verkrijgen bij de secretaris (tel. 070 - 364 81 02, e-mail: j.blanken@capra.nl) of via de website www.capra.nl.

* THOOLEN NJCM-SCRIPTIEPRIJS

Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten looft in 2007 voor de tweede keer de Thoolen NJCM-Scriptieprijs uit voor de beste masterscriptie op het gebied van mensenrechten. Deelname staat open voor elke (oud)student van een wetenschappelijke opleiding of het hoger beroepsopleiding, in Nederland gevolgd. De winnende scriptie zal in boekvorm worden uitgegeven door de Stichting NJCM-Boekerij. Bent u geïnteresseerd? Stuur dan uw scriptie (Engels- of Nederlandstalig) geschreven in het studiejaar 2005-2006 of 2006-2007 naar het secretariaat van het NJCM. De deadline voor ontvangst van de scripties is donderdag **1 november 2007**. Meer informatie over de scriptieprijs en het reglement van de scriptieprijs kunt u vinden op www.njcm.nl.

* AN INTERNATIONAL DAY IN COURT

Op zaterdag **17 november 2007** vindt in Den Haag van

10.00 - 17.00 uur de vierde editie van het International Moot Court (IMC) plaats. Tijdens dit evenement spelen teams van professionals (rechters, advocaten) uit negen verschillende landen, waaronder de VS, Spanje, Turkije en Roemenië, een rechtszaak na volgens de regels van hun eigen rechtssysteem. Het evenement wordt dit jaar afgesloten door een optreden van een delegatie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens uit Straatsburg. Na afloop is er de gelegenheid om vragen te stellen aan de rechters en advocaten. Voor advocaatstagiaires uit het arrondissement Den Haag levert het bijwonen van het IMC 2 lokale opleidingspunten op. Locatie: Paleis van Justitie, Prins Clauslaan 60, Den Haag. Informatie: www.internationalmootcourt.com. Contact: infa@internationalmootcourt.com.

* RONDETAFLCONFERENCE

Op donderdag **22 november 2007** organiseert het Nederlands Helsinki Comité (NHC) bij gelegenheid van haar 20-jarig bestaan een rondetafelconferentie onder de titel 'Nederland en de Raad van Europa en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens'. De rondetafelconferentie heeft twee invalshoeken: wat gebeurt er in Nederland met de uitspraken van het Hof en de Raad van Europa? Wat kan er vanuit Nederland worden

gedaan om de effectiviteit van de Raad en van het Hof te vergroten? De conferentie zal plaatsvinden in de vergaderzaal van de Eerste Kamer. Voor verdere informatie kunt u zich wenden tot dhr. Jan ter Laak, jjterlaak@orange.nl of tel. 030-236 77 91.

* CONFERENCE ON 'METHODS OF HUMAN RIGHTS RESEARCH'

Surprisingly little attention tends to be devoted to the methods that underlie academic human rights research. The methods to be applied in such research are far from clear. The Maastricht Centre for Human Rights is organizing an academic conference on Methods of Human Rights Research on **23 and 24 November 2007**. The key question that will be considered is: by which criteria can a product of human rights research be qualified as a methodologically sound piece of work? The conference will attempt to identify 'good practices' in methods of human rights research, from the perspective of three disciplines: law (including international law and criminal law); social sciences (including criminology, political science, comparative politics, international relations and anthropology); and the humanities (including philosophy and history). For more information and online registration: www.rechten.unimaas.nl/humanrights.

* HERZIENING WETGE- VING KINDERBESCHER- MINGSMAATREGELN

Op donderdag **13 december 2007** organiseert de Vereniging voor Familie- en Jeugdrecht een studiedag met als titel 'Herziening wetgeving kinderbeschermingsmaatregelen'. Op deze dag zal het ontwerp-wetsvoorstel om de kinderbeschermingsmaatregelen te herzien van de ministers van Justitie en van Jeugd en Gezin centraal staan. De studiedag vindt plaats in de Hogeschool te Den Haag. Sprekers zijn Theo Koens, Jaap Doek, Caroline Forder en Wim Slot. Voor leden van FJR bedraagt het inschrijfgeld € 125, voor andere belangstellenden € 175. Advocaten krijgen voor deelname 4 juridische studiepunten. Aanmelden via de Vereniging voor Familie- en Jeugdrecht, postbus 65707, 2506 EA Den Haag, tel. 070-362 85 98. Zie ook de website www.fjr.nu.

* STUDIEDAG WATERWETGEVING

Op vrijdag **14 december 2007** vindt in Amsterdam de jaarlijkse studiedag van het Centrum voor Milieurecht plaats. Deze dag staat de waterwetgeving centraal. Aanleiding voor dit onderwerp vormen de belangrijke ontwikkelingen op dit terrein, in het bijzonder de integratie van de bestaande waterwetgeving in één Waterwet en de implementatie van de Kaderrichtlijn water. De studiedag biedt inzicht in de geldende en toekomstige waterwetgeving. Daarnaast wordt de doorwerking van de waterwetgeving naar het milieurecht en het ruimtelijke-ordeningsrecht belicht. Tijd: 9:30-16:30 uur. Plaats: Trippenhuis, Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen, Kloveniersburgwal 29, Amsterdam. Inlichtingen en aanmelding: Laura Corduwener of Bibi Krot, Centrum voor Milieurecht, tel. 020-525 30 75/525 35 74; e-mail: milieurecht-fdr@uva.nl. Kosten: € 110 (voor studenten: € 50).

Halflege College- vergadering wordt nooit halfvol

De vergadering van het College van Afgevaardigden druppelt 's middags altijd leeg. De indruk bestaat dat dit verschijnsel alleen maar toeneemt. Ik klim maar eens in de pen omdat ik mij daar al langer aan erger, en anderen met mij.

Het lijkt mij in de eerste plaats niet bepaald beleefd ten opzichte van de Algemene Raad die een groot deel van de middag tegen een halflege zaal mag aankijken. Maar het is ook zeer jammer omdat 's middags doorgaans de belangrijkste delen van de agenda worden behandeld.

Natuurlijk worden advocaten vaak geconfronteerd met verplichtingen die niet verzet kunnen worden. Dan is het natuurlijk alleen maar mooi als iemand toch een deel van de vergadering bijwoont. Echter, het ligt niet voor de hand dat dit soort verplichtingen in de loop van de middag ineens enorm toeneemt. De – voorzichtige – conclusie is dus gerechtvaardigd dat veel Collegeleden wellicht 'een vroegertje nemen.'

Toch is dat een wonderlijke ontwikkeling indien men bedenkt wat de kritiek was in een recente Collegevergadering op de Algemene Raad. Deze kritiek ging over de gebrekkige informatie aan het College, over niet-tijdig informeren et cetera. De algehele teneur was: het College wil serieus (serieuzer) genomen worden. Maar als een College serieus genomen wil worden dan mag men toch op zijn minst verwachten dat de Collegeleden ook ter vergadering aanwezig zijn?

(Theo van Schagen, Afgevaardigde
Haarlem, op persoonlijke titel)

87e jaargang –
12 oktober 2007 – nr. 14
Verschijnt elke drie weken.

Het **Advocatenblad** is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie

mr. K.A. Boshouwers
mr. B.J. Th. Bouma
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. M.R. Maathuis
mr. W.J.B. van Nielen
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. A.P. Ploeger
mr. L.H. Rammelloo
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Redactionele bijdragen

t.a.v. L. Hesselink
Reed Business bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesselink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoorden-
housseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Uitgever

drs. Serge dos Santos Gomes

Eindredactie

Linus Hesselink

Bureau redactie

Charlotte Helmer

Vormgeving

Dimdim, Dmitry de Bruin

Correctie

Sandra Braakmann

Druk

Drukkerij Groen bv, Leiden

Digitaal archief

Advocatenblad
www.advocatenorde.nl,
voor houders van het (gratis)
Baliencertificaat

Orde van de dag

Gratis abonneren op de
wekelijkse nieuwsbrief voor
advocaten? Stuur een e-mail
naar enova@reedbusiness.nl
met als onderwerp Inschrijven
Orde van de dag.

Juridische Vacaturebank

www.jbb.nl

ISSN 0165-1331

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH
Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460,
fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op
aanvraag.
Inzendtermijn:
afl. 15: 12 oktober 2007
afl. 16: 2 november 2007

Abonnementen

Alle advocaten, leden van
de Nederlandse Orde van
Advocaten, ontvangen het
blad gratis. Voor adres-
wijzigingen kunnen zij terecht
bij de Nederlandse Orde van
Advocaten, Postbus 30851,
2500 GW Den Haag,
tel. 070-3353535,
fax 070-3353531.

Niet-leden betalen

€ 191 per jaarabonnement
(incl. BTW en verzendkosten)
en voor de jaarband € 15.
Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen
op elk gewenst tijdstip
ingaan. Opgave via www.reedbusiness.nl of bij onze
Klantenservice. Abonne-
menten lopen automatisch
door, tenzij uiterlijk 30 dagen
voor de vervaldatum bij
onze Klantenservice wordt
opgezegd. Dit kan schriftelijk,
telefonisch of per e-mail.
Ook voor informatie over uw
lopende abonnement kunt u
contact opnemen met onze
Klantenservice.

Klantenservice

Postbus 808, 7000 AV
Doetinchem
Telefoon: 0314-358358
(op werkdagen tussen
8.30 en 17.00 uur).
Fax: 0314-349048
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv legt
gegevens vast voor de uitvoe-
ring van de (abonnements)
overeenkomst. Deze gegevens
kunnen worden gebruikt om
u te informeren over voor u
relevante producten en dien-
sten van Reed Business bv,
haar groepsmaatschappijen
en zorgvuldig geselecteerde
derden. Uw e-mailadres
wordt alleen gebruikt om u te
informeren over gelijksoortige
producten en diensten van
Reed Business bv en haar
groepsmaatschappijen.
Als u geen prijs stelt op
deze informatie, per post of
via e-mail, dan kunt u dit
schriftelijk doorgeven aan:
Reed Business bv, t.a.v.
Adresregistratie, Postbus 808,
7000 AV Doetinchem.

Communautair geknabbel aan verschoningsrecht

De Cohen-advocaat buitenspel?

Op 17 september 2007 oordeelde het Gerecht van Eerste Aanleg van de EG dat een *in-house lawyer*, gezien zijn hiërarchisch ondergeschikte positie ten opzichte van zijn cliënt/werkgever, geen verschoningsrecht toekomt in geval van onderzoek door de Europese Commissie. Deze uitspraak raakt ook de positie van de bijna 450 Nederlandse ‘Cohen-advocaten’. Was het Gerecht niet al te formeel en rigide?

.....
W.J. Koops en M.J.N. Vermeij
advocaten te Den Haag
.....

Binnen de Europese Gemeenschap is de positie van de advocaat nog steeds op nationaal en niet op communautair niveau geregeld. Als gevolg daarvan lopen de rechten en plichten van de advocaat van lidstaat tot lidstaat uiteen. In de jurisprudentie van het EHRM en het HvJEG zijn intussen wel kernwaarden met betrekking tot de positie van de advocaat geformuleerd. Zij hebben invloed op de wijze waarop nationaalrechtelijke bepalingen worden uitgelegd.

Daarom heeft een principiële uitspraak van het Gerecht van Eerste

Aanleg van de EG (hierna: ‘het Gerecht’) van 17 september 2007 veel aandacht getrokken.³

In-house lawyers

In de jaren negentig werd de behoefte kenbaar om juristen in dienstbetrekking buiten de advocatuur dezelfde rechten toe te kennen als de ‘externe’ advocaat. Het ging met name om bedrijfsjuristen en juristen die in dienst waren van rechtsbijstandverzekeraars of van bepaalde non-profitorganisaties met een ideëel doel. Deze behoefte leidde tot kritiek op het domeinmonopolie van de leden van de Nederlandse Orde van Advocaten en werd uitgewerkt in voorstellen van de Werkgroep-Cohen.⁴ De voorstellen werden geïmplementeerd met de thans geldende Verordening op de Praktijkuitoefening in Dienstbetrekking, die in werking trad op 1 mei 1997⁵ (hierna: ‘de Verordening’).

Dit leverde de zogenoemde Cohen-advocaten op. Deze groep bestaat niet alleen uit *in-house lawyers*, advocaten in dienst bij een onderneming, maar ook uit advocaten in dienst van rechtsbijstandverzekeraars of non-profit-organisaties. De *in-house lawyer* onderscheidt zich van andere groepen doordat zijn

werkgever tegelijk zijn enige cliënt is.

De *in-house lawyer* is dus werknemer van een niet-advocaat. Vooral dit onderscheidt hem van de ‘traditionele’ advocaat. Voor het overige verschillen zij niet: de *in-house lawyer* wordt bijgeschreven op het tableau, is onderworpen aan regels van tuchtrecht en de Verordeningen van de Algemene Raad, moet voldoen aan dezelfde boekhoudkundige verplichtingen en kan zich beroepen op dezelfde wettelijke bepalingen die rechten en plichten toekennen aan ‘de’ advocaat of – in strafzaken – de raadsman.

Onafhankelijke werknemer

Juist het werknemerschap, dat per definitie een hiërarchisch ondergeschikte positie met zich brengt ten opzichte van de werkgever, kan een aanwijzing zijn dat de betrokken advocaat niet onafhankelijk is op de wijze die (naar Nederlands recht) van een advocaat wordt geëist. Daarom moet het arbeidscontract van de *in-house lawyer* aan strikte voorwaarden voldoen, wil hij bijgeschreven blijven op het tableau en aldus aanspraak kunnen maken op dezelfde rechten als de traditionele advocaat.⁶

Die voorwaarden dienen derhalve tot waarborging van de onafhankelijkheid van de *in-house lawyer*. Blijkens de

.....
3 Zie onder andere *het FD* van 18 september 2007: ‘EU-rechter weigert verschoningsrecht voor bedrijfsjurist’, en W. Knibbeler: ‘Gerecht duidelijk over “legal privilege”’, *Stert.* 26 september 2007.

4 Interdepartementale Werkgroep Domeinmonopolie Advocatuur (met als voorzitter dr. M.J. Cohen), die rapport uitbracht op 27 juni 1995.

5 *Stert.* 1997, 75.

.....
6 Deze voorwaarden zijn uitgewerkt in een ‘Professioneel statuut voor de advocaat in dienstbetrekking’. Het gaat met name om art. 2 daarvan: ‘De werkgever zal de vrije en onafhankelijke beroepsuitoefening van de werknemer eerbiedigen’.

.....
1 De auteurs danken mr. J.M. Sjöcrona en mr. J.D. Kleyn voor hun kritische opmerkingen bij een eerdere versie van dit artikel.
2 Beiden zijn werkzaam bij Sjöcrona · Van Stigt Advocaten te ‘s-Gravenhage.

toelichting op de Verordening⁷ is de Algemene Raad van oordeel dat aldus die onafhankelijkheid groot genoeg is om de betrokkene dezelfde rechten toe te kennen als de traditionele advocaat en dus bij te schrijven op het tableau.

Het *verschoningsrecht* wordt in de Toelichting op de Verordening niet met zo veel woorden genoemd. Juist dit recht, dat onlosmakelijk verbonden is met de dienstverlening van de advocaat, is uitgebreid aan de orde gekomen in de uitspraak van het Gerecht. Voor de Cohen-advocaten ziet het er somber uit.

Twee sets

In 2003 voerde de Europese Commissie een controle-onderzoek (een zogeheten verificatie) uit bij Akzo Nobel en Akcros. Ten aanzien van enige documenten die de controlerende ambtenaren wilden kopiëren, claimden de ondernemingen *legal privilege*.

Daarbij ging het in de eerste plaats om ('Set A') twee versies van één notitie, die geschreven was door de general manager van Akcros voor een hogergeplaatste manager, met als onderwerp het compliance-programma. Deze notitie was door de general manager besproken met een *externe* advocaat – op de tweede print van de notitie waren door eerstgenoemde aantekeningen gemaakt van dat gesprek. Deze twee notities werden door de controlerende ambtenaren in een envelop gedaan, verzegeld en meegenomen.

In de tweede plaats ging het ('Set B') om de prints van twee e-mails, afkomstig van de general manager en gericht aan de *in-house lawyer* van Akzo Nobel. Daarnaast bestond Set B uit de handgeschreven aantekeningen van gesprekken die de general manager gevoerd had met werknemers van de ondernemingen, en die hij later verwerkt had in zijn notitie.

Aangezien de ambtenaren van oordeel waren dat Set B in geen geval onder het verschoningsrecht viel, werden deze stukken 'gewoon' bij de andere documenten in het dossier gevoegd.

Mits niet in dienstbetrekking

Het was – vanzelfsprekend – niet de eerste keer dat een onderneming, geconfronteerd met een verificatie, *legal*

7 Algemene toelichting van 11 november 1996.

privilege claimde ten aanzien van stukken. Reeds in 1982 had het Hof in het AM&S-arrest bepaald dat de Commissie de bevoegdheid had om bij een verificatie overlegging te verlangen van alle bedrijfsdocumenten, met inbegrip van de briefwisseling tussen de betrokken onderneming en haar advocaat.⁸ Alleen wanneer deze briefwisseling had plaatsgevonden 'in het kader en ten behoeve van de verdediging' van de cliënt en gevoerd was met een *independent lawyer*, kon met een beroep op het verschoningsrecht overlegging geweigerd worden.

Bovendien had het Hof bij die gelegenheid bepaald dat alléén een advocaat die niet in dienstbetrekking is bij zijn cliënt als 'onafhankelijk advocaat' aangemerkt kan worden. In 1990 had het Gerecht in de Hilti-uitspraak⁹ hier nog aan toegevoegd dat 'onafhankelijk' betekende: extern.

.....
Bij witwasonderzoek wordt wél, materieel, de dienst van de advocaat centraal gesteld en niet, formeel, de aard van de dienstbetrekking
.....

Niet exclusief

Akzo Nobel en Akcros stelden beroep in tegen de weigering van de Commissie om de documenten terug te geven. De Nederlandse Orde van Advocaten en een aantal vergelijkbare organisaties intervierden en werden zo zelf procespartij.

Over Set A oordeelde het Gerecht dat deze niet beschermd werd door het *legal privilege*. De notitie van de general manager was niet geschreven 'for the exclusive purpose of seeking legal advice' (curs. WK & MV) en was niet gericht aan een advocaat. De enkele omstandigheid dat de notitie na vervaardiging besproken was met een externe advocaat was onvoldoende om tot een ander oordeel te komen. Dit lijkt ons niet onbegrijpelijk.

Argumenten vóór

Meer stof tot nadenken is het oordeel

8 Arrest van 18 mei 1982, AM&S Europe Limited tegen de Commissie, zaak no. C-155/79.

9 Uitspraak van 4 april 1990, Hilti Aktiengesellschaft tegen de Commissie, zaak no. T-30/89.

over Set B, de e-mails die gewisseld waren tussen de in het Verenigd Koninkrijk gevestigde onderneming en de Nederlandse *in-house lawyer*. De ondernemingen en de NOvA betoogden dat correspondentie met de *in-house lawyer* bescherming zou moeten genieten op basis van het hiervoor genoemde AM&S-arrest. De *in-house lawyer* in kwestie was toegelaten tot de Nederlandse balie, en dus onderworpen aan het geldende tuchtrecht. Zijn onafhankelijkheid werd daarmee, aldus de onderneming en de Orde, voldoende gewaarborgd. Net als elke andere advocaat zou hij dan ook verschoningsgerechtigd zijn.

Subsidiar betoogden de ondernemingen en de NOvA dat, mocht deze redenering door het Gerecht verworpen worden op basis van een beperkte uitleg van het AM&S-arrest ('dienstbetrekking maakt onafhankelijkheid onmogelijk'), uitbreiding van de reikwijdte van de door dat 25 jaar oude arrest geboden bescherming nodig zou zijn. Daartoe werd onder meer aangevoerd dat het, sinds 1982, in steeds meer lid-staten mogelijk was om als *in-house lawyer* toegelaten te worden tot de balie. Ook zou het maken van een onderscheid tussen externe en interne advocaten zich niet verdragen met het gelijkheidsbeginsel, de vrijheid van vestiging en het vrije verkeer van diensten.

Ten slotte: de communicatie tussen de *in-house lawyer* en de general manager van Akcros was gevoerd vanuit, respectievelijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. In Nederland kon de *in-house lawyer* een beroep doen op zijn verschoningsrecht, dat in dit geval voortvloeide uit art. 51 van de Mededingingswet. Een soortgelijke bescherming gold in het Verenigd Koninkrijk. Het gemeenschapsrecht zou op het gebied van *legal privilege* niet strenger mogen zijn dan het recht van deze twee lidstaten.

Buitenstaander zijn

Allereerst ging het Gerecht in op de vraag of het AM&S-arrest correct uitgelegd was. Of een advocaat al dan niet onafhankelijk is, moet, aldus het Gerecht, op basis van dat arrest bepaald worden aan de hand van een *negatief* formeel criterium, namelijk: het niet-in-dienstbetrekking-zijn bij de cliënt. Een positief inhoudelijk criterium (lidmaatschap van

de balie en onderworpenheid aan tuchtrechtelijke regels) speelt geen rol. De advocaat moet *structurally, hierarchically and functionally* een buitenstaander zijn vis-à-vis zijn cliënt.

Vervolgens onderzocht het Gerecht het pleidooi voor uitbreiding van de reikwijdte van de in AM&S geboden bescherming. Het argument dat sinds het wijzen van laatstgenoemd arrest een tendens aanwijsbaar is dat *in-house lawyers* in toenemende mate een beroep kunnen doen op *legal privilege*, gaat volgens het Gerecht niet in voldoende mate op. Het is geen uniforme tendens die in een meerderheid van de lidstaten opgeld doet.

Het argument dat sprake zou zijn van ongelijke behandeling stuitte volgens het Gerecht af op het feit dat *in-house lawyers* en externe advocaten nu eenmaal niet te vergelijken zijn voor wat betreft hun positie, *owing, in particular, to the functional, structural and hierarchical integration of in-house lawyers within the companies that employ them.*

Ten slotte verwierp het Gerecht ook de stelling dat nationaal recht zou dienen te prevaleren waar het de persoonlijke reikwijdte van het verschoningsrecht betreft. Op een zo belangrijk terrein als het mededingingsrecht, '(...) vital to the functioning of the common market', is geen plaats voor een nationale invulling van het verschoningsrecht, dat immers grenzen stelt aan de bevoegdheden van de Commissie.

Effectiviteit

Het Gerecht heeft bevestigd dat een formeel afgepaalde groep advocaten, de *in-house lawyers*, niet mag worden beschouwd als onafhankelijk nu zij een hiërarchisch ondergeschikte positie heeft ten opzichte van de cliënt/werkgever. Dat is een nogal categorisch oordeel over een groep juristen die op het Nederlands tableau is bijgeschreven. Het is de vraag of dat oordeel strookt met een afweging van *alle* betrokken belangen en feiten zoals elders in het communautaire recht wordt voorgestaan. In de Tweede anti-witwas-Richtlijn bijvoorbeeld wor-

den wel andere belangen meegewogen.¹⁰ Bij de daarin neergelegde inbreuk op de geheimhoudingsplicht van de advocaat (namelijk de plicht om identificatiegegevens of financiële gegevens te melden) wordt de *aard* van de door de advocaat geleverde *dienst* centraal gesteld, en niet een formeel criterium zoals de *aard* van zijn dienstbetrekking.

Het Gerecht zelf rechtvaardigt de categorische uitsluiting van de *in-house lawyer* met de opmerking dat de Commissie haar onderzoek effectief moet kunnen doen. Met dat uitgangspunt zijn wij het op zich wel eens, maar de effectiviteit zou niet ontoelaatbaar vermindere als *materieel* wordt beoordeeld of de *in-house lawyer* onafhankelijk genoeg is om een verschoningsrecht toegekend te krijgen. Die onafhankelijkheid moet eenvoudig toetsbaar zijn – anders bestaat zij niet. We tekenen daarbij aan dat diezelfde toets ook voorstelbaar is

.....
Omdat de *in-house lawyer* en zijn werkgever niet langer kunnen rekenen op vertrouwelijkheid, zullen eerder externe advocaten moeten worden ingeschakeld
.....

buiten het mededingingsrecht en zelfs buiten het geval van de *in-house lawyer*; naar Nederlands recht gebeurt dit al regelmatig.¹¹

Hinderlijk verschoningsrecht

Naar ons oordeel overstijgt het belang van de Akzo-uitspraak het mededingingsrecht. Dat belang is immers gelegen in het feit dat het Gerecht de (on-)afhankelijkheid van de *in-house lawyer* niet enkel afzet tegen de mededingingspraktijk maar juist uitzondert van een

.....
¹⁰ Richtlijn 2001/97/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 december 2001 tot wijziging van Richtlijn 91/308/EEG van de Raad tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.

¹¹ Zie bijvoorbeeld HR 15 mei 2007, NJ 2007, 300. Het verschoningsrecht mag onder 'zeer uitzonderlijke omstandigheden' doorbroken worden. 'Opmerking verdient dat de rechter die moet oordelen of zich zodanige zeer uitzonderlijke omstandigheden voordoen (...) niet mag volstaan met een marginale toetsing daarvan, doch zich daaromtrent (...) een eigen, zelfstandig, oordeel zal moeten vormen.'

algemeen principe:¹² 'Confidentiality serves the requirement, the importance of which is recognised in all of the Member States, that every person must be able, without constraint, to consult a lawyer whose profession entails the giving of independent legal advice to all those in need of it. (...) The protection of the confidentiality of written communications between lawyer and client is an essential corollary to the full exercise of the rights of the defence.'

Tegen die achtergrond stemt de redenering van het Gerecht bij de afweging van het belang van de handhaving van het communautaire recht tegen het belang van het verschoningsrecht tot nadenken. Het verschoningsrecht, aldus het Gerecht, beperkt de Commissie bij het inzetten van haar onderzoeksbevoegdheden. Een dergelijke redenering zou één-op-één overgenomen kunnen worden wanneer het verschoningsrecht 'hinderlijk' wordt op andere rechtsgebieden, die al communautaire invulling hebben dan wel zullen krijgen. Niet in de laatste plaats het strafrecht. Moet het verschoningsrecht dan wijken voor het belang van (om maar iets te noemen) de terrorismebestrijding of de strijd tegen witwassen? De conclusie is duidelijk: het Gerecht heeft zich met zijn redeneringen in de Akzo-uitspraak op een hellend vlak begeven.

Rigide

Een van de interveniërende partijen in deze zaak is de CCBE. Deze partij heeft reeds aangekondigd in beroep te gaan. Het is nog niet bekend of de NOVA mee-appelleert. Naar wij hopen wordt het Hof niet genoodzaakt tot de digitale keus: wel of niet een verschoningsrecht voor *in-house lawyers*. De toets van hun onafhankelijkheid zou inhoudelijk moeten gebeuren en niet onmogelijk dienen te worden gemaakt door de rigide maatstaf van het bestaan van een dienstbetrekking.

Voor de *in-house lawyer* (en zijn werkgever) geldt intussen dat zij niet langer kunnen rekenen op de vertrouwelijkheid van hun communicatie. Inschakeling van externe advocaten lijkt nu (nog) eerder geïndiceerd dan voorheen. Spannende tijden.

.....
¹² Zie paragraaf 77 van de Akzo-uitspraak.

MUTSAERTS

Kwaliteit verzekerd

DOORBRAAK AOV ADVOCATUUR

Mutsaerts realiseert doorbraak in arbeidsongeschiktheidsverzekering voor advocatuur en notariaat

Middels een verzekering exclusief ontwikkeld voor advocatuur en notariaat, biedt Mutsaerts een oplossing met uitgebreide voorwaarden en met verreweg de scherpste premiestelling. Dit scheelt u, afhankelijk van de aanvangsleeftijd, 25 tot 70% over de gehele looptijd.

- beroepsarbeidsongeschiktheid gedurende de hele looptijd
- gerenommeerde verzekeraar
- zowel individueel mogelijk als op collectieve basis voor gehele maatschap
- hoge verzekerde bedragen mogelijk (maximaal € 350.000,- op jaarbasis)

Premievergelijking gehele looptijd

Verzekerd bedrag € 100.000 • Wachtijd 1 jaar

60 jaar 0% index	Traditionele partij	Mutsaerts
35 jaar tot einde	139.652	91.553
40 jaar tot einde	119.336	71.150
45 jaar tot einde	90.821	48.234
50 jaar tot einde	58.393	24.713
55 jaar tot einde	25.835	5.513
65 jaar 0% index	Traditionele partij	Mutsaerts
35 jaar tot einde	215.551	144.940
40 jaar tot einde	190.244	121.832
45 jaar tot einde	154.635	94.480
50 jaar tot einde	114.009	63.561
55 jaar tot einde	73.154	31.861

Wie is Mutsaerts?

Mutsaerts BV, gevestigd in Tilburg, is een onafhankelijk assurantie-kantoor en heeft een geschiedenis die teruggaat tot 1926.

Veel advocaten(kantoren) behoren tot haar clientèle. Het aangaan van een langdurige relatie staat hierbij voorop, waarbij Mutsaerts een proactieve rol vervult.

Uitnodiging

Hebt u interesse in een voor u of uw kantoor op maat gemaakte offerte of vergelijking? Neemt u dan rechtstreeks contact op met ons kantoor en vraagt u naar drs. Freek Njio, fnjio@mutsaerts.nl

Mutsaerts BV
Ringbaan West 240 · Tilburg
Postbus 9102 · 5000 HC Tilburg
T 013 5942828
F 013 5942829
www.mutsaerts.nl

Mijlpaalarrest

Rupert van Heijningen kijkt terug op Dicky Trading

Hoe liepen de zaken die ten grondslag lagen aan wat later mijlpalen in de jurisprudentie werden? We kijken terug met de advocaat van toen.

foto: Jim Büller

.....
Leonie Rammeloo
redactielid
.....

‘Ten hemel schreiend was dat relaas. Boer Franken besloot begin jaren tachtig zijn boerenbedrijf voort te zetten in Canada. Hij werd begeleid door “emigratieadviseur” Dick Wille, die de Veluwe boerderij zou verkopen en de woonruimte in Canada zou regelen. Willes vennootschap Dicky Trading zou de boerderij doorverkopen en vervolgens de overwaarde (het startkapitaal voor Canada) overmaken. Toen Franken met zijn vrouw en vier kinderen (een vijfde op komst) in Canada aankwam, bleek dat Wille een oplichter was en Franken één van zijn slachtoffers. Ongelooflijk, hoeveel geld Wille hem afhandig heeft gemaakt. Berooid is het gezin Franken weer naar Nederland teruggekeerd.’

Rupert van Heijningen, sinds 1985 kantoorhoudend in Den Haag (met zijn vader, L. van Heijningen), vertelt over de zaak die hij ruim vijftien jaar lang heeft behandeld. ‘Via het netwerk van mijn va-

der stond ik al andere gedupeerden van Wille bij. Wille was onvindbaar en bood natuurlijk geen verhaal. Franken vond dat de notaris, ten overstaan van wie alle overeenkomsten met Dicky Trading waren gesloten, hem had moeten waarschuwen. De tuchtrechter vond dit ook, maar de rechtbank zag geen onrechtmatig handelen van de notaris. Het hof ging wel uit van wanprestatie, maar zag geen causaal verband tussen verwijt en schade. Hierop kreeg ik slechts negatief cassatieadvies.

Het was een hard gelag voor Franken, alles leek voor niets geweest. Met de moed der wanhoop heb ik toen maar zelf een middel geformuleerd, en dat had succes! In 1992 oordeelde de Hoge Raad dat wanneer risico’s waarvoor een notaris ten onrechte niet heeft gewaarschuwd, zich verwezenlijken, de schade aan de notaris toerekenbaar is (Dicky Trading I). Bij het notariaat sloeg dit arrest in als een bom. Vervolgens is doorgeprocedeerd over causaliteits- en eigen schuldaspecten. Dit heeft geleid tot Dicky Trading II. Ik had nooit verwacht dat op basis van zulke absurde feiten een

arrest met zo’n impact op het algemene aansprakelijkheidsrecht zou worden geweest.

Na een derde keer bij de Hoge Raad is de zaak uiteindelijk geschikt met de verzekeraars van de notaris. Inmiddels fokt Franken stamboekvee op de Veluwe; hij heeft zijn leven gelukkig weer enigszins kunnen oppakken.

Het was een van mijn mooiste zaken. Het moeilijkst vond ik dat Franken op een gegeven moment vroeg of hij met het ontvangen voorschot een boerderij kon kopen, met het risico dat het geld terug zou moeten. Ik heb toen optimistisch geadviseerd, ook omdat ik dacht: bij verlies zullen we nog wel eens zien of de verzekeraars van de notaris het gezin op straat zetten.’

.....
‘Ongelooflijk, hoeveel geld hem afhandig is gemaakt’
.....

De kern van Dicky Trading

Indien door een onrechtmatige gedraging of tekortkoming een risico ter zake van het ontstaan van schade in het leven is geroepen en dit risico zich vervolgens verwezenlijkt, is daarmee in beginsel het causaal verband tussen die gedraging en de aldus ontstane schade gegeven en is het aan degene die op grond van die gedraging wordt aangesproken om te stellen en te bewijzen dat die schade ook zonder die gedraging zou zijn ontstaan. *HR 26 januari 1996, NJ 1996/607 (Dicky Trading II).*

De op 1 oktober jl. in werking getreden nieuwe Mededingingswet brengt niet alleen het concentratietoezicht meer in overeenstemming met Europese regels, maar verruimt ook de opsporingsbevoegdheden van de NMa tot privéwoningen, voert hogere boetes en maakt persoonlijke boetes mogelijk voor opdrachtgevers en feitelijk leidinggevend van een onderneming.

Persoonlijke boetes en meer onderzoeksbevoegdheden

Mededingingswet in twee rondes gewijzigd

Minos van Joolingen en Silvia Vinken
advocaten te Den Bosch¹

In juni van dit jaar werd eindelijk het wetsvoorstel 'Wijziging van de Mededingingswet als gevolg van de evaluatie van die wet'² ('Wetswijziging') aangenomen. De evaluatie werd in mei 2002 afgerond. Het duurde echter tot juni 2007 alvorens de Wetswijziging werd aangenomen. Doel van de Wetswijziging is het vergroten van de effectiviteit en doelmatigheid van de handhaving van de Mededingingswet

¹ Werkzaam bij Banning Advocaten te 's-Hertogenbosch.
² Wet van 28 juni 2007, houdende wijziging van de Mededingingswet als gevolg van de evaluatie van die wet, Stb. 2007, 284. Het wetsvoorstel volgt op het standpunt van het kabinet d.d. 23 oktober 2003 inzake de Evaluatie van de Mededingingswet.

('Mw') alsmede het in overeenstemming brengen van de systematiek van de Mw met die van de Europese mededingingsregels.

In het allereerste wetsvoorstel lag de nadruk op het stroomlijnen van de Nederlandse regels met de Europese regels. Dit had vooral betrekking op het concentratietoezicht. Sinds de evaluatie en de indiening van het eerste wetsvoorstel zijn gedurende het proces echter veel moties en amendementen ingediend, waardoor aanname van het wetsvoorstel lange tijd op zich liet wachten. Dit heeft tot enkele opzienbarende aanvullingen van het oorspronkelijke wetsvoorstel geleid.

Concentratietoezicht

Concentraties zijn vormen van samengaan van ondernemingen die leiden tot duurzame veranderingen in de structuur van deze ondernemingen. Verschijningsvormen van concentraties zijn bijvoorbeeld: fusies, overnames en

het tot stand brengen van gemeenschappelijke ondernemingen (joint ventures). Concentraties van een bepaalde omvang kunnen nadelige gevolgen hebben voor de mededinging. Om die reden kent de Mw een toezichtmechanisme voor concentraties die bepaalde omzetzempels overschrijden. Dit toezichtmechanisme houdt in dat deze concentraties moeten worden goedgekeurd door de NMa voordat ze tot stand worden gebracht.

Coöperatieve gemeenschappelijke onderneming

Een gemeenschappelijke onderneming valt op dit moment onder het concentratietoezicht indien sprake is van gemeenschappelijke onderneming die (1) duurzaam (2) alle activiteiten van een zelfstandige economische eenheid verricht en (3) er niet toe leidt dat de oprichtende ondernemingen hun

marktgedrag coördineren.³ Bij een coöperatieve gemeenschappelijke onderneming⁴ wordt het marktgedrag juist wel geëcoördineerd. De toelaatbaarheid van een coöperatieve gemeenschappelijke onderneming wordt momenteel uitsluitend getoetst aan het kartelverbod.⁵ De Wetswijziging houdt in dat de derde eis (geen coördinatie van marktgedrag) komt te vervallen.⁶ In de toekomst zal dus ook de coöperatieve gemeenschappelijke onderneming onder het begrip 'concentratie' vallen met als gevolg dat het concentratietoezicht van toepassing wordt.⁷

Hogere boetes

Uit de evaluatie van de Mededingingswet is gebleken dat de boetes op overtredingen van het concentratietoezicht zodanig laag waren dat er geen preventieve werking van uitging. Gelet op de hoogte van de boetes in verhouding tot de financiële en commerciële belangen die meestal bij dergelijke transacties een rol spelen, is dat niet echt verwonderlijk. De huidige boetes variëren groten-deels van € 4.500 tot € 22.500. Bij een eerdere wetswijziging is schending van de medewerkingsplicht⁸ reeds verhoogd naar maximaal € 450.000 of 1% van de omzet (indien dat meer is). De Wetswijziging voorziet in een fikse verhoging van de overige maximumboetes. Voor

3 Zie art. 27 lid sub c Mw.

4 Van een coöperatieve joint venture is sprake, als de totstandbrenging van de gemeenschappelijke onderneming de coördinatie beoogt of tot stand brengt van het concurrentiegedrag van ondernemingen die onafhankelijk blijven.

5 Een coöperatieve joint venture wordt onder de huidige Mededingingswet gezien als een samenwerkingsverband (en niet als een concentratie) waarop uitsluitend het karteltoezicht (art. 6 Mw) van toepassing is. Voorafgaande controle door de NMa bij totstandbrenging ervan is derhalve onder de huidige nationale regels niet mogelijk.

6 Zie het voorgestelde art. 27 Mw in art. 1 onderdeel D van *Kamerstukken II, 2004/2005, 30 071, nr. 2*, en de Memorie van Toelichting bij onderhavig Wetsvoorstel, p. 6-7, TK 2004-2005, 30 071, nr. 3.

7 Bij de beoordeling van dit aspect zal aansluiting worden gezocht bij de Mededeling van de Europese Commissie inzake het begrip 'volwaardige gemeenschappelijke onderneming' (*PbEG* 1998, C66/01) en de daarop gebaseerde praktijk van beoordeling van 'volwaardige' joint ventures. Zie de Memorie van Toelichting bij onderhavig Wetsvoorstel, p. 5, TK 2004-2005, 30 071, nr. 3. Op 10 juli 2007 heeft de Commissie een nieuwe mededeling gepubliceerd, 'Commission Jurisdictional Notice', die onder andere voornoemde mededeling uit 1998 vervangt.

8 Art. 69 Mw.

De boetes op overtredingen van het concentratietoezicht waren vergeleken met de financiële belangen zo laag dat ze niet preventief werkten

formele overtredingen wordt de boete € 450.000 of 1% van de omzet (indien dat meer is). Dit ziet op overtreding van de verzegeling,⁹ niet verstrekken van gevraagde inlichtingen¹⁰ en verstrekken van onjuiste en/of onvolledige inlichtingen.¹¹ Voor materiële overtredingen,¹² zoals totstandbrenging van een concentratie zonder goedkeuring van de NMa of weigering tot ongedaan maken, wordt de boete € 450.000 of 10% van de omzet (indien dat meer is).

Boetes voor opdrachtgever en feitelijk leidinggevende

Het meest in het oog springende instrument dat de NMa krijgt, is de bevoegdheid om boetes op te leggen aan opdrachtgevers en leidinggevendens van overtredingen van de Mw. Tot op heden kon enkel de onderneming een boete opgelegd krijgen voor schending van de Mw. Voortaan kunnen bestuurders, managers en andere werknemers binnen een onderneming persoonlijk worden geconfronteerd met boetes die per persoon en per overtreding kunnen oplopen tot € 450.000. Dat een bestuurder van een onderneming een persoonlijke boete tegemoet kan zien, betekent overigens niet dat deze boete uiteindelijk niet door

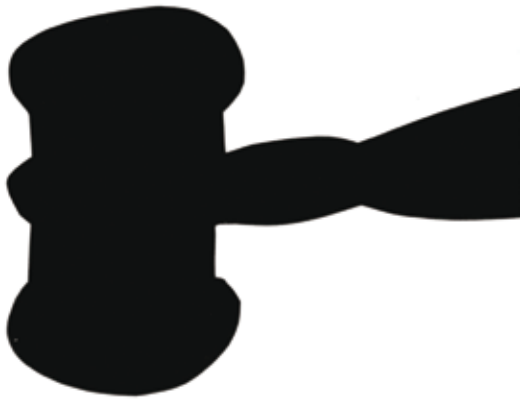
de onderneming kan worden betaald.¹³ Het persoonlijk beboeten is mogelijk omdat het nieuwe art. 56 lid 4 van de Mededingingswet art. 51 van het Wetboek van Strafrecht (Sr) van overeenkomstige toepassing verklaart. Uit de Memorie van Toelichting bij de Wetswijziging¹⁴ blijkt dat het van overeenkomstige toepassing verklaren van art. 51 Sr betekent dat een overtreding van de Mw, gepleegd door een rechtspersoon, ook degenen die tot de overtreding opdracht hebben gegeven of daaraan feitelijk leiding hebben gegeven, kan worden toegerekend. Er kan dan een bestuurlijke boete worden opgelegd aan deze natuurlijke personen. Dit kan naast of in plaats van de boete aan de rechtspersoon.

Voor de invulling van het begrip 'opdrachtgever' en 'feitelijk leidinggevende' dient dus naar het strafrecht te worden gekeken. 'Opdracht geven' lijkt op het eerste gezicht een enger begrip te zijn dan 'feitelijk leidinggeven', omdat voor strafbaarheid steeds sprake zal moeten zijn van een opdracht of een instructie.¹⁵ Onder het begrip 'feitelijk leidinggeven' lijken meerdere vormen van betrokkenheid te kunnen worden begrepen. Voor een nadere invulling van wat onder deze begrippen dient te worden verstaan, zal nauw aangesloten moeten worden bij de jurisprudentie die voorhanden is met

13 'Volgens de Minister was het opleggen van persoonlijke boetes niet noodzakelijk bedoeld om financiële schade toe te brengen aan de persoon.' Zie Jacqueline Coumans, 'Wijziging van de Mededingingswet als gevolg van evaluatie van die wet', in: *Contracteren*, 86, 2006/4.

14 TK 2004-2005, 'Wijziging van de Mededingingswet als gevolg van evaluatie van die wet, 30 071, nr. 3.

15 De Memorie van Toelichting beschrijft in dit kader ook: 'Voor het opleggen van een boete aan een opdrachtgever gelden stringenter eisen: het begrip opdracht geven impliceert dat er een uitdrukkelijke last moet zijn gegeven voor het overtrekken van een wettelijk voorschrift', TK 2004-2005, 30 071, nr. 3.

.....
Bestuurders, managers en andere werknemers van een onderneming kunnen persoonlijke boetes krijgen tot € 450.000
.....

betrekking tot art. 51 Sr, waaronder de Slavenburg-jurisprudentie.¹⁶ Uit deze jurisprudentie valt af te leiden dat sprake is van feitelijk leidinggeven aan een overtreding indien de desbetreffende persoon (1) maatregelen ter voorkoming van deze gedragingen achterwege laat, hoewel daartoe bevoegd en redelijkerwijs gehouden, en (2) bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat de verboden gedragingen zich zullen voordoen. De Slavenburg-jurisprudentie heeft dus ook het 'stilzitten waar ingrijpen geboden is' onder het 'feitelijke leidinggeven' gebracht. Deze wijze van strafbaar feitelijk leidinggeven betreft een interessante categorie, omdat zij – zoals vaak in de literatuur wordt aangegeven – de 'ondergrens van aansprakelijkheid' toont.¹⁷

Uit deze rechtspraak blijkt dus dat een persoon die – ondanks dat hij wel de bevoegdheid heeft – niets doet ter voorkoming van de gedraging, als feitelijk leidinggever kan worden aangemerkt. Van ondernemingen werd al verwacht dat zij een actief (intern) beleid hanteren om kartelinbreuken te voorkomen.¹⁸ Nu een complianceprogramma er juist op gericht is om kartelovertradingen door de onderneming (of door de betrokken bestuurder of manager) te voorkomen, zal het belang van een effectief complianceprogramma binnen een onderneming alleen maar toenemen.¹⁹

Beboeten leden ondernemersvereniging

De afgelopen jaren zijn ondernemersverenigingen zwaar onder vuur komen te liggen bij de NMa. Veel activiteiten van ondernemersverenigingen ten behoeve van hun leden, bijvoorbeeld het

.....
¹⁶ HR 19 november 1985, NJ 1986, 125 en Rb. Rotterdam 18 april 1986, NJ 1986, 666.

¹⁷ Zie 't Hart en De Vries-Leemans (1986), p. 295 en 296. Zie ook proefschrift van E. Gritter, 5 juni 2003, *Effectiviteit en aansprakelijkheid in het economisch ordeningsrecht*, hoofdstuk 5 over de strafbaarheid van rechtspersonen en feitelijk leidinggevend.

¹⁸ Zie ook *Actualiteiten Mededingingsrecht*, nummer 8, oktober 2005, 'Complianceprogramma's: de weg naar een kartelvrije toekomst?'

¹⁹ Programma's opgesteld speciaal voor het naleven van de mededingingsregels binnen een onderneming.

afgeven van adviesprijzen, stuitten op mededingingsrechtelijke bezwaren. De NMa heeft meerdere keren boetes opgelegd aan ondernemersverenigingen,²⁰ maar bleek moeite te hebben met de daadwerkelijke inning wegens onvoldoende kredietwaardigheid van de ondernemersverenigingen. In navolging van EG-Verordening 1/2003²¹ biedt het nieuwe art. 68a Mw de mogelijkheid om de boete op de leden te verhalen als de ondernemersvereniging niet betaalt. Eerst zal de NMa zich wenden tot de ondernemingen waarvan een vertegenwoordiger deel uitmaakte van het bestuur van de ondernemersvereniging ten tijde van de overtreding. Bieden ook zij niet voldoende soelaas, dan kan de NMa het restant verhalen op alle aangesloten ondernemingen die in de periode van de overtreding actief waren op de markt. Een onderneming kan onder de boete uitkomen indien zij geen uitvoering heeft gegeven aan de beslissing van de ondernemersvereniging tot het begaan van de overtreding en zij hetzij niet op de hoogte was van die beslissing, hetzij actief²² afstand heeft genomen van die beslissing voor aanvang van het onderzoek door de NMa. De leden kunnen zich dus in de toekomst niet meer verschuilen achter de ondernemersvereniging.

Uitbreiding van opsporingsbevoegdheden

Indien de NMa vermoedt dat ondernemingen zich schuldig maken aan schending van de Mw, kan de NMa een onderzoek instellen naar die gedraging. In het kader van het onderzoek staan de NMa meerdere bevoegdheden ten dienste. Zo de NMa kan zich tot elke plaats

.....
²⁰ Bijvoorbeeld besluit inzake boete van de d-g NMa van 26 april 2004, inzake Nederlands Tandtechnisch Genootschap, zaak 3310. Besluit te vinden op www.nmanet.nl.

²¹ Art. 23 lid 4 Verordening (EG) nr. 1/2003.

²² Stilzwijgend de beslissing aanhoren tijdens een ledenvergadering en je vervolgens op het standpunt stellen dat je er geen gevolg aan hebt gegeven, zal niet voldoende zijn. Uit de notulen van de vergadering zal bijvoorbeeld moeten blijken dat je tijdens de ledenvergadering in het bijzijn van de andere leden expliciet afstand hebt genomen van de beslissing.

toegang verschaffen²³ en kan de NMa inlichtingen vorderen van in beginsel iedere werknemer binnen de onderneming, dus niet alleen de directie van de onderneming.²⁴

De hiervoor genoemde bevoegdheden zullen met de Wetswijziging verder worden uitgebreid. In de bouwfraude kwam naar voren dat bestuurders veelvuldig stukken omtrent verboden kartelafspraken in hun privéwoning bewaarden in plaats van op kantoor.²⁵ De NMa is echter niet bevoegd om een privéwoning te betreden zonder de toestemming van de bewoner. Dit werd als een belemmering gezien in de effectieve opsporing van kartels. Om deze reden zal de NMa op grond van de Wetswijziging de bevoegdheid krijgen om (ook) privéwoningen te betreden zonder de toestemming van de bewoner.²⁶ Dit ziet niet alleen op bestuurders, maar op eenieder bij wie de NMa vermoedt dat belastend materiaal aanwezig is. De NMa zal wel een machtiging nodig hebben van de rechter-commissaris. In deze machtiging dienen onder andere het doel en het voorwerp van het onderzoek te zijn omschreven.

Daarnaast zal de tijdsbeperking bij verzegeling van ruimtes komen te vervallen.²⁷ In het verleden kon de NMa bedrijfsruimtes uitsluitend laten verzegelen tussen 18.00 en 8.00 uur. Deze beperking in tijd komt te vervallen. Voorts zal de NMa bij het verbreken van de zegels een boete kunnen gaan opleggen van € 450.000 of 1% van de omzet (indien dat meer is).²⁸

23 Art. 5:15 Algemene wet bestuursrecht (Awb).

24 Art. 5:16 Awb. Zie voor een nadere uiteenzetting omtrent de bevoegdheden van de NMa, [www.nmanet.nl/brochures/bevoegdheden van de NMa](http://www.nmanet.nl/brochures/bevoegdheden_van_de_NMa).

25 Rapport van 12 december 2002 van de Parlementaire Enquêtecommissie (PEC) Bouwnijverheid.

26 Zie (nieuw) art. 55 e.v. Mw.

27 Art. 54 Mw.

28 Zie art. 70b lid 3 jo. 75a Mw.

Verruiming van bagatelbepaling

Het huidige art. 7 Mw bevat een uitzondering op het kartelverbod van art. 6 Mw voor afspraken wegens hun geringe (economische) omvang. Een afspraak die voldoet aan de criteria van art. 7 Mw is toegestaan ongeacht de aard of ernst van de kartelafpraak. Volgens art. 7 Mw mogen er maximaal acht ondernemingen bij een afspraak zijn betrokken. Voorts mag de gezamenlijke omzet van de betrokken ondernemingen in het voorgaande kalenderjaar niet hoger zijn dan: (1) € 4.540.000, indien uitsluitend ondernemingen zijn betrokken waarvan de activiteiten zich in hoofdzaak richten op de levering van goederen, en (2) € 908.000 in alle overige gevallen. Hiervoor genoemde omzetbedragen worden door middel van de gewijzigde wet verhoogd naar respectievelijk € 5.500.000 en € 1.100.000. Voor het overige blijft deze bepaling onveranderd.

Daarnaast wordt er een nieuw lid toegevoegd aan art. 7 Mw zodat kleine en middelgrote ondernemingen zich nog beter kunnen weren tegen 'grote' leveranciers en/of afnemers.²⁹ Art. 6 Mw zal ook niet van toepassing zijn op afspraken tussen (potentiële) concurrenten op een of meer relevante markten, indien (1) het gezamenlijk marktaandeel van de betrokken ondernemingen op geen van de relevante markten meer dan 5% bedraagt, en (2) de gezamenlijke omzet van de betrokken ondernemingen in het voorgaande kalenderjaar met betrekking tot de goederen of diensten die onder de afspraak vallen niet meer dan € 40.000.000 bedraagt. Voor alle duidelijkheid: het gaat hier niet om de totale gezamenlijke omzet van de ondernemingen als geheel, maar enkel om de

29 In art. 7 Mw wordt onder vernummering van het tweede tot en met vierde lid tot derde tot en met vijfde lid, een nieuw lid toegevoegd.

omzet uit de goederen of diensten die onder de desbetreffende afspraak vallen. Voorts zullen alle afspraken die voldoen aan de nieuwe bagatelbepaling worden uitgezonderd van het kartelverbod, dus ook de zogenoemde 'hardcore-restricties'.

Conclusie

De Wetswijziging brengt het Nederlands concentratietoezicht meer in overeenstemming met de Europese mededingingsregels. De opsporingsbevoegdheden van de NMa worden uitgebreid naar privéwoningen. De NMa krijgt over de gehele linie meer mogelijkheden om hogere boetes op te leggen. We hebben gezien dat de boetes in het concentratietoezicht worden verhoogd en dat het boeteregime met betrekking tot leden van een ondernemersvereniging wordt uitgebreid. Kleine en middelgrote ondernemingen krijgen meer ruimte om afspraken te maken die niet worden geraakt door het kartelverbod. De meest opvallende en ingrijpende wijziging is de invoering van persoonlijke boetes voor opdrachtgevers en feitelijk leidinggevend van een onderneming.

Het is nu afwachten of de nieuwe middelen en bevoegdheden de effectiviteit en doelmatigheid van de handhaving van de Mw daadwerkelijk zullen vergroten.

INSINGER DE BEAUFORT INTRODUCEERT:

Uw private office remote control

Een telefoon. Tegenwoordig kunt u daar van alles mee doen. Filmpjes opnemen. Het internet op. En banken maken het u makkelijk door aan te bieden dat u er ook rekeningen mee kunt betalen en uw saldo kunt checken. Dat is mooi, maar wij gaan graag een stapje verder. Een paar stappen zelfs.

De telefoon biedt u namelijk toegang tot de unieke financiële wereld van Insinger de Beaufort. Met een druk op de knop rechtstreeks contact met een persoonlijk adviseur, die in de rug wordt gesteund door een team van financiële experts.

Aan de hand van een vermogensplan, samen met u gemaakt, wordt een financiële route voor de lange termijn uitgestippeld. U spreekt daarbij overigens altijd met dezelfde adviseur. Een langetermijnplan verdient namelijk een langetermijnrelatie.

In die relatie kunt u veel van ons verwachten. We beheren uw vermogen en kunnen, als onafhankelijke adviseur, de beste producten voor u zoeken. Onze experts hebben daarbij altijd strenge risicobeheersing in het achterhoofd. Er wordt voortdurend een balans gezocht tussen rendement en risico. Een zeer rustgevende gedachte. Zo vergroten we, inch by inch, waarde voor u.

Uw gehele administratie wordt daarbij dusdanig ingericht dat deze richting krijgt. Visie. Daarbij kunt u gebruik maken van onze service Shoe Box. U deponert al uw papieren voortaan in een schoendoos. Elke maand haalt onze koerier de gevulde Shoe Box bij u op en levert een nieuw, leeg exemplaar af.

Administratieverwerking, vermogensbeheer, risicobeheersing... het zit allemaal in uw telefoon. Toets 020 52 15 000. Of kijk op www.insinger.com.

Ontslag is niet het einde maar een nieuw begin...

Je baan kwijtraken betekent vaak het begin van een zoektocht. Op deze dikwijls niet gemakkelijke tocht is Van Ede & Partners uw reisgenoot die u zorgvuldig ondersteunt, helpt en adviseert. De ervaring leert dat onze cliënten hierdoor hun échte bestemming weten te vinden. Ook al is de weg daarnaartoe vaak onvoorspelbaar. Aan Van Ede & Partners zijn ruim 110 consulenten en psychologen uit vele sectoren van het bedrijfsleven, overheden en vrije beroepen verbonden.

VAN EDE & PARTNERS
OUTPLACEMENT EN LOOPBAANBEGELEIDING

...bij een zorgvuldige begeleiding.

Tel: 070-3514011 | www.vanede.nl

AMSTERDAM • ARNHEM • BREDA • DEN HAAG • EINDHOVEN • ENSCHEDE • GRONINGEN • MAASTRICHT • NIJMEGEN • ROTTERDAM • ZEIST • ZWOLLE

Le Tableau
VOOR DE ADVOCATUUR EN HET NOTARIAAT

Le Tableau bemiddelt exclusief in tijdelijke functies voor het notariaat en de advocatuur.

Wij kunnen voorzien in ervaren, gespecialiseerde advocaten ten behoeve van ondermeer: sabbatical leave, zwangerschapsverlof, begeleiding stagiaires of omvangrijke projecten, zoals een grote transactie of reorganisatie. Ook financieel interessant!

Belt u voor meer informatie met Mr. Drs. Christ'I Dullaert, tel 020-5237600 of kijk op onze website www.letableau.nl

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Alimentatiezaken
- Controle werkzaamheden
- Handelsinformatie
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

TOGA

atelier

Schout & Katsantonis

www.toga.net

- Rijksleverancier
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Bef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51
Tel. 010 - 245 07 66

3044 AS Rotterdam
Fax 010 - 245 07 67

Benieuwd naar concrete plannen

Het College van Afgevaardigden besprak in september het beleid van de Algemene Raad en het instellen van een Raad van Advies. En gewoontegetrouw passeerde ook de Verordening Wid/MOT weer de revue.

.....
Jan Pieter Nepveu
journalist
.....

Het is de eerste vergadering onder deken Willem Bekkers. Dat de emoties onder zijn voorzitterschap even hoog zullen oplopen als onder Els Unger is onwaarschijnlijk. Bekkers heeft het gevoel dat het College van Afgevaardigden (CvA) en de Algemene Raad (AR) de laatste keer 'enigszins ontheemd' uit elkaar zijn gegaan en benadrukt daarom nog maar eens dat de AR belang hecht aan een goede verstandhouding. Na de vorige vergadering is zelfs een commissie in het leven geroepen met leden uit de AR en het College, ter verbetering van de samenwerking.

Voorzitter Yvonne Baauw (deken in Utrechtse) zegt dat de commissie nu één bijeenkomst achter de rug heeft. Een viertal zaken is geconstateerd. Ten eerste behoeft de vertrouwensrelatie tussen het College en de AR verbetering, vooral bij onderwerpen met politieke en maatschappelijke raakvlakken. Ten tweede moet het niveau van de collegevergaderingen omhoog: de AR zou bijvoorbeeld de stukken eerder kunnen versturen en de afgevaardigden zouden hun zaken nog beter kunnen voorbe-

.....
'Als ik aan zou geven waar we het allemaal mee eens zijn, ben ik uren aan het woord'
.....

reiden. Ten derde mag de toonzetting tijdens de vergadering wat wellevender. Ten vierde moet eens naar de efficiency van vergaderen gekeken worden. Zou een onafhankelijk voorzitter niet beter zijn, of het instellen van spreektijd? Baauw belooft in de decembervergadering met voorstellen te komen die ze 'ruimschoots van tevoren' zal rondsturen.

Waarom zenuwachtig doen?

De belofte het CvA al in een vroeg stadium bij beleidsvorming te betrekken, had Bekkers nu al wel gestand gedaan. Want de collegeleden hebben een discussiestuk (40 pagina's) ontvangen: *Een eerste aanzet voor het formuleren van het*

beleid van de AR vanaf 1 januari 2008. Het behandelt kwesties als toegang tot het recht, de klachten- en geschillenregeling en communicatie. Voor de bespreking is de hele ochtend uitgetrokken. Hoewel de vandaag afwezige Hertoghs (Breda) en de Belangenvereniging van Ondernemende Advocaten (BOA) per post al schoten voor de boeg hebben gelost – geen saluutschoten, aldus Bekkers – is de landelijk deken 'reuzebenieuwd' naar de mening van de afgevaardigden.

De discussie in Utrecht verloopt harmonieus en met respect voor elkaars standpunten. Taekema (Den Haag), doorgaans goed voor een kritische noot, spreekt zijn waardering uit over het 'zeer uitvoerige stuk'. 'Het is ondoenlijk aan te geven waar we het allemaal mee eens zijn, want dan ben ik uren aan het woord.' Een paar opmerkingen heeft hij slechts. Zo zou de nota te defensief zijn. Het onbehagen in de samenleving over de advocatuur is van alle tijden, dus waarom nu zenuwachtig doen?

De afgevaardigden tonen zich uiteindelijk benieuwd naar de concrete plannen die zullen voortvloeien uit deze eerste aanzet voor het formuleren van beleid. Drie 'buitengewoon ambitieuze en belangrijke projecten' (Bekkers) liggen in het verschiet: de herziening van de Advocatenwet, de verordening op de

vakbekwaamheid, en de gedragscode. Kortom: de AR kan voortgaan op de ingeslagen weg.

Maatschappelijk draagvlak

Na de pauze staat de concept-verordening Raad van Advies op de agenda. Deze nieuw in te stellen Raad moet de AR en het College gaan adviseren op hoofdpunten van beleid. De AR verwacht daardoor het maatschappelijk draagvlak voor de Orde-regelgeving te vergroten, wat de Commissie Advocatuur (Van Wijmen) en het kabinet hebben bepleit. De Orde is overigens niet verplicht een Raad van Advies in het leven te roepen, maar geeft hiermee volgens Bekkers 'een welwillend signaal af naar Den Haag'.

De gewoonlijk weinig volgzame BOA heeft schriftelijk gemeld vrede te hebben met de verordening 'waar alle scherpe kanten vanaf zijn'. Unaniem gaan de afgevaardigden akkoord met de instelling van de Raad van Advies. Die zal bestaan uit ten minste vijf en ten hoogste zeven leden, in meerderheid van buiten de balie. Dit najaar zullen kandidaten worden aangezocht, zodat als het meezit de Raad van Advies begin 2008 kan starten.

Cassatievliegreuven

Een volgend punt betreft het wetsvoorstel Cassatiebalie. Het beoogt de bevoegdheid in cassatie te gaan, niet langer voor te behouden aan de Haagse balie. Wel zullen gegadigden moeten voldoen aan kwaliteitseisen. Wil men ingeschreven worden en blijven bij de cassatiebalie, dan dient men een proeve van bekwaamheid af te leggen en een minimumaantal cassatiezaken te behandelen.

In grote lijnen kunnen de afgevaardigden zich in het voorstel vinden, maar met name dat vereiste van een minimumaantal zaken, doet de wenkbrauwen fronsen. Immers, zo wordt gesteld, iemand met een goede kennis van het recht en van de cassatietechniek, moet ook zonder 'vliegreuven' in staat geacht

'Het zou een volkomen verkeerd signaal zijn om, terwijl wij ons als integere beroepsgroep presenteren, de verordening Wid en Wet MOT overboord te zetten'

worden cassatiezaken te doen. Het voorstel zal een andere keer weer op de agenda komen.

Koude soep

Herbert Cotterell (AR) heeft zich geërgerd aan het BFT (Bureau Financieel Toezicht). Dat moet toezicht houden op de naleving van de Wet identificatie bij dienstverlening (Wid) en de Wet Melding ongebruikelijke transacties (Wet MOT). Een deel van de controle heeft de Orde in eigen hand. In augustus is een brief van het BFT binnengekomen met 'twee waslijsten' van dingen die de Orde beter zou moeten doen. Die brief viel 'totaal verkeerd' zegt Cotterell.

Tijdens een bezoek vorige week aan het BFT werd de soep gelukkig niet zo heet gegeten als hij was opgediend. Het BFT erkende zelf onvoldoende mankracht te hebben en 'hartstikke blij' (Cotterell) te zijn dat de Orde een deel van de controle handhaaft. Maar de Orde wil dat wel op zijn eigen manier doen, met name waar het gaat om de controle

op derdengelden. Cotterell had altijd gedacht dat het BFT en de Orde het daarover eens waren. Zijn verbazing was dan ook groot toen hij vandaag een brief in handen kreeg, gericht aan de Stichting Beheer Derdengelden van een advocatenkantoor in Zeeland, waarin het BFT een onderzoek aankondigt in het kader van de Wid en Wet MOT. 'Dat is nogal sneaky, want toen wij daar vorige week waren, is daar met geen woord over gesproken.'

(Een dag na de vergadering bleek de brief van het BFT op een misverstand te berusten.)

Ridicueel signaal

Van Alkemade (Den Bosch) en Smeets (Haarlem) maken er geen geheim van af te willen van de verordening Wid en Wet MOT. Ze ruiken een kans. 'Misschien moeten we zeggen: BFT, bekijkt u het voorlopig maar even,' verwoordt Van Alkemade het gevoel. 'We hoeven ook niet bang te zijn dat een kudde valse BFT-herdershonden op ons afkomt, want blijkbaar is die er niet.'

De dekens van de twee grote steden, Van Veggel (Amsterdam) en Kneppelhout (Rotterdam), zijn het hier volstrekt niet mee eens. De oproep om de verordening af te schaffen noemen ze 'volkomen gratis'. 'Die verordening is onderdeel van ons streven naar integriteit,' aldus Van Veggel. 'Het zou een volkomen verkeerd en ridicueel signaal zijn om, terwijl wij bezig zijn ons als integere beroepsgroep te presenteren, dit instrument overboord te zetten.'

Na nog kennis te hebben genomen van de voortgang inzake de afschaffing van het verplicht procuraat (afgevaardigden pleiten voor ten minste een goede overgangsregeling) en van de analyse van de auditrapporten Kwaliteitsstandaard 2004 (in 37% van de audits is alles op het kantoor helemaal oké) keren de afgevaardigden om half vijf huiswaarts.

Timesoft

"The technology to help us identify new opportunities for strengthening, broadening and deepening our existing client relationships"

Reed Smith

Microsoft CRM4Legal

Microsofts partner Client Profiles introduceert samen met Timesoft: CRM4Legal in de Benelux.

Microsoft CRM4Legal is specifiek aangepast aan de eisen en wensen van juridische dienstverleners. De nauwe integratie met Microsoft Office Outlook zorgt voor een snelle acceptatie door de gebruiker.

Wat biedt CRM4Legal:

- relatiemanagement voor juridische dienstverleners;
- gebaseerd op Microsoft technologie;
- uitgebreide en flexibele CRM functies;
- een hoogwaardige toepassing voor uw marketingafdeling.

Tijdens ons seminar op 15 november kunt u kennis maken met CRM4Legal. Als u zich in wilt schrijven of meer informatie wilt ontvangen kunt u een e-mail sturen naar: info@timesoft.nl.

Microsoft

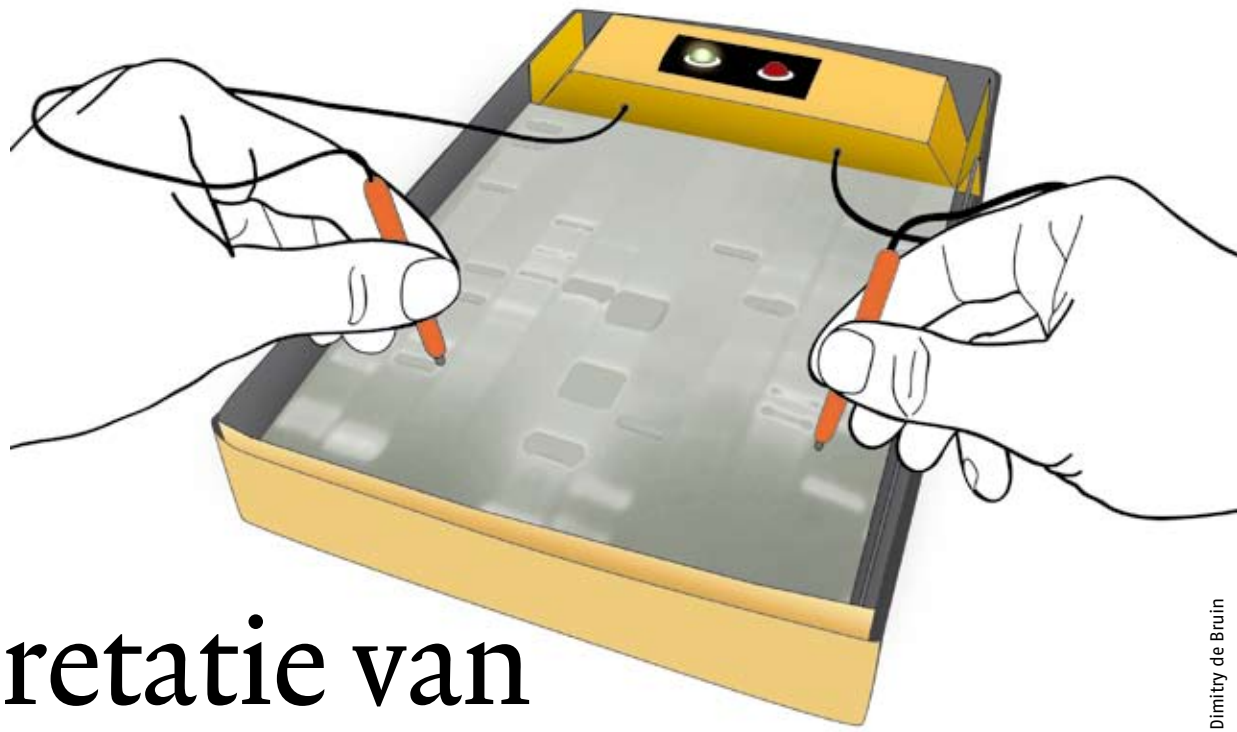
**CLIENT
PROFILES**

www.timesoft.nl

Postbus 598 - 3440 AN Woerden

T +31 (0)348 484 700 - F +31 (0)348 425 700 - E info@timesoft.nl

VISIE OP CRM

Illustratie: Dmitry de Bruin

Contra-experts

‘Interpretatie van DNA-sporen is vaak subjectief’

.....
Lex van Almelo
journalist
.....

DNA-bewijs is niet onomstotelijk. Advocaten zouden vaker een contra-expertise moeten vragen. Maar het contra-onderzoek kan ook zorgen voor extra belastend bewijs.

Advocaten moeten ‘proactiever’ zijn en vaker een contra-onderzoek aanvragen, in het bijzonder in zaken waarin het bewijs tegen de verdachte grotendeels stoelt op DNA. Dat houdt Geert-Jan Knoops zijn vakbroeders voor als hij weer eens optreedt als docent in DNA-cursussen voor advocaten. Knoops is (ervarings)deskundige. In de Puttense, de Deventer en andere moordzaken heeft hij herhaaldelijk een contra-expert ingeschakeld om het DNA-bewijs tegen het licht te houden. Zoals de onafhankelijke Amerikaanse *forensic scientist* dr. Henry Lee. En het Britse FSS, dat zichzelf aanprijst als ‘marketleader in the world of forensic science services’. Ook doet hij regelmatig een beroep op Peter de Knijff, hoogleraar-directeur van het Forensisch Laboratorium voor DNA Onderzoek van het Leids Universitair Medisch Centrum (FLDO).

In de Deventer moordzaak hebben deze drie deskundigen de nodige vraagtekens geplaatst bij het DNA-bewijs. De Knijff vond de hypothese van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) ‘speculatief’. En volgens dr. Kenny van het FSS bestaat er een reële mogelijkheid dat de sporen op de bloes van de vermoorde

Deventer weduwe ‘gecontamineerd’ zijn; bijvoorbeeld omdat zij bezoedeld zijn met DNA van anderen. Knoops: ‘Daardoor valt over de oorsprong van het DNA-spoor niets meer zeggen.’

De rapporten en verklaringen van de contra-experts hebben het NFI ertoe aangezet de DNA-sporen in 2006 opnieuw te onderzoeken. Dat de NFI-rapportage uit 2006 ‘haaks staat op de NFI-bevindingen uit 2004’ was voor Knoops één van de redenen om in 2006 opnieuw revisie te vragen bij de Hoge Raad. Het NFI kan niet inhoudelijk op de zaak reageren, omdat deze nog onder de rechter is.

Opkomende markt

In de Verenigde Staten bestaan er vanouds veel zelfstandige forensisch deskundigen. In het Verenigd Koninkrijk had het FSS een monopoliepositie. Maar enkele jaren geleden heeft het FSS de institutionele banden met Justitie doorgesneden en op de Britse markt van forensische dienstverlening zijn nu verschillende commerciële aanbieders.

Deze ontwikkeling wordt ook voorspeld voor de Nederlandse markt. Volgens het Besluit DNA-onderzoeken in strafzaken moeten DNA-onderzoeken

worden verricht in het laboratorium van het NFI. Tenzij de officier van justitie of de rechter-commissaris opdracht heeft gegeven dit onderzoek te laten uitvoeren door het instituut van De Knijff of een ander laboratorium met de vereiste accreditaties en deskundigheid op het gebied van sporenonderzoek. Omdat er op dit moment slechts twee laboratoria voldoen aan de wettelijke eisen, zijn er in de ogen van De Knijff twee aanbieders op de Nederlandse markt: het NFI en zijn instituut.

Het NFI telt vier aanbieders (zie ook hierna) en verwelkomt de ontwikkeling dat er steeds meer commerciële laboratoria forensisch (DNA-)onderzoek doen. Het NFI laat niet na te vermelden dat het op dit moment als enige in staat is 'een breed spectrum van forensisch onderzoek' te leveren. 'Een belangrijk deel van onze toegevoegde waarde ligt in het samenspel tussen de verschillende deskundigheidsgebieden,' zegt Lex Meulenbroek.

Sporenonderzoek

Het aan het Leidse Verilabs gelieerde Base Clear heeft wel het vereiste ISO 17025-certificaat voor het maken van een humaan DNA-profiel, maar is nog niet geaccrediteerd voor het isoleren van DNA uit vaak voorkomende sporen. Dit bedrijf doet nu DNA-onderzoek om bijvoorbeeld ten behoeve van asiel-, echtscheidings- of alimentatieprocedures vast te stellen of ouders en kinderen met elkaar verwant zijn. Verilabs is volgens algemeen directeur Pim Volkers aan het investeren in een apart forensisch laboratorium en forensische deskundigheid, met het oog op uitbreiding van de accreditatie. Het laboratorium wil zich richten op de betrekkelijk eenvoudige bulkzaken en laat de ingewikkelde sporenonderzoeken graag over aan de vierde aanbieder op de Nederlandse markt: Independent Forensic Services (IFS).

IFS is het bedrijf van oud-NFI-onderzoeker Richard Eikelenboom en zijn vrouw. Eikelenboom heeft geen ISO-certificaat en is niet geaccrediteerd. Niettemin wordt IFS zowel door justitie, politie als advocaten ingeschakeld vanwege zijn expertise op het gebied van biologische sporen, tijdstip van overlijden en forensisch medische vraagstukken. En niet te vergeten aanraaksporen.

Bij dit soort sporen wordt gezocht naar een geringe hoeveelheid DNA-materiaal op slachtoffers of objecten, zoals op de bloes van het slachtoffer in de Deventer moordzaak.

Soms worden sporen over het hoofd gezien. Eikelenboom, die destijds bij het NFI DNA-onderzoek deed in de Deventer moordzaak en de Schiedammer parkmoord, gaat daarom voor een contra-expertise soms terug naar de plaats delict. Zo vond hij in het huis waar de zogenoemde Haagse metselmoorden zijn gepleegd bloedsporen van onbekende personen. DNA-materiaal van mannen, die (nog) niet verdacht waren.

.....
'Een second opinion kan het belastend bewijs versterken maar ook de verdachte vrijpleiten; de advocaat moet dus ook een strategische belangenafweging maken'
.....

Richard Eikelenboom: 'In zaken waarin de verdachte de dader is, kan dergelijk onderzoek het belastend bewijs versterken. Bij twijfel of mogelijke dwalingen is het voor de waarheidsvinding van het grootste belang dat second opinion onderzoek de ruimte krijgt.'

Zelfde uitslag

Volgens Eikelenboom heeft het in de meeste gevallen weinig zin om een DNA-onderzoek van het NFI te laten overdoen door het FLDO. Dat laboratorium onderzoekt het door het NFI vervaardigde 'DNA-isolaat' – een preparaat van het oorspronkelijke spoor – nogmaals, maar dan iets uitgebreider. 'Vergelijk het met een onderzoek van pillen waarin cocaïne zou zitten. Als er duizend pillen in beslag zijn genomen, wordt bij de contra-expertise dezelfde pil opnieuw geanalyseerd. Je krijgt dan altijd dezelfde uitslag, tenzij er bij het eerste onderzoek iets vreselijk is misgegaan.' Zo'n misser

Contra-expertise

Forensisch DNA-onderzoek wordt in beginsel uitgevoerd door het Nederlands Forensisch Instituut (www.forensischinstituut.nl/NFI/nl). Voor een tegenonderzoek, een tweede opinie of meer informatie over forensische kennis kan men in Nederland terecht bij:

FLDO: Forensisch Laboratorium voor DNA Onderzoek – geaccrediteerd laboratorium voor *second opinions* over door het Nederlands Forensisch Instituut uitgevoerd DNA-onderzoek. Dit laboratorium is verbonden aan het Leids Universitair Medisch Centrum en staat onder leiding van Peter de Knijff.
www.humgen.nl/fldo

IFS: Independent Forensic Services – niet geaccrediteerd laboratorium van Richard en Selma Eikelenboom in Nunspeet. Selma is geneeskundige. Richard is gespecialiseerd in ingewikkelde DNA-sporen en deed bij het Nederlands Forensisch Instituut onder meer DNA-onderzoek in de Puttense moordzaak en de Schiedammer parkmoord. *Tel. 0341-451 520*

Base Clear/Verilabs – nog niet geaccrediteerd laboratorium in Leiden dat nu vooral verwantschapstesten uitvoert in onder meer asiel-, echtscheidings- en alimentatiezaken. Gaat een apart laboratorium opzetten voor forensisch DNA-onderzoek.
www.verilabs.nl

FSEC: Forensic Sciences Expert Center – Expertisecentrum rond Geert-Jan Knoops.
www.knoops.info/default.asp?acid=14

is niet ondenkbaar (zie kader op de volgende pagina). Volgens Knoops zegt het FSS dat er een reële mogelijkheid bestaat dat het bewijsmateriaal in de Deventer moordzaak besmet is geraakt.

Peter de Knijff bevestigt dat je bij een contra-onderzoek op het DNA-isolaat in principe altijd dezelfde uitslag krijgt. 'Als je zeker wilt weten of het NFI-onderzoek goed gedaan is, moet je het isolaat nogmaals onderzoeken. Als je het oorspronkelijke sporen materiaal zelf wilt onderzoeken, zeg je eigenlijk: ik vertrouw het hele rechercheonderzoek niet.'

37 van de 63.500 fout

Volgens het jaarverslag over 2006 van de Nederlandse DNA-databank voor strafzaken van het NFI zijn er bij 37 van de 63.500 DNA-analyses fouten gemaakt, die achteraf zijn ontdekt. In twee gevallen bleek het bewijsmateriaal in het laboratorium besmet te zijn geraakt met DNA uit een ander onderzoek, waardoor de verkeerde verdachte aan een misdrijf werd gekoppeld. Daaruit is echter geen onterechte veroordeling of vrijspraak voortgevloeid, beklemtoont het NFI.

Volgens Eikelenboom verzamelt de recherche overtuigingsstukken, terwijl de DNA-deskundige de selectie van sporen voor DNA-onderzoek bepaalt. Verschillende DNA-deskundigen maken uiteenlopende selecties. Daarom moet het contra-onderzoek volgens Eikelenboom al op dat punt beginnen. Bij aanraaksporen is vaak nieuw onderzoek nodig op de plaats delict. De Knijff wijst erop dat zulk contra-onderzoek praktisch gesproken meestal pas een jaar later mogelijk is. Maar Eikelenboom zegt dat het sneller kan als advocaten zich aan het begin van het onderzoek actiever opstellen. ‘Een deskundige van de verdediging mag aanwezig zijn bij het DNA-onderzoek.’

Speculatief

Zoals gezegd vond De Knijff de hypothese van het NFI volgens Knoops ‘speculatief’. Over lopende zaken kan hij geen uitspraak doen, maar De Knijff is het met Knoops eens dat de interpretatie van DNA-sporen ‘vrij subjectief’ is. Het DNA dat is aangetroffen op de plaats delict of op het slachtoffer wordt vergeleken met het DNA-profiel van de verdachte. Dat profiel bestaat uit pieken in een grafiek die eruitziet als een seismogram. De plaats en de hoogte van de pieken zijn voor elk persoon (vrijwel) uniek. Je kunt eraan aflezen of een gevonden DNA-spoor van de verdachte kan zijn.

Het analyseren van de plaats en hoogte van de pieken wordt voor een deel met de computer gedaan en voor een deel met het blote oog. Die analyse wordt moeilijker naarmate het DNA-profiel onduidelijker is, bijvoorbeeld omdat het te weinig DNA bevat voor een betrouwbare analyse. Volgens De Knijff

Hervormingen in de Verenigde Staten door DNA

In bijna alle Amerikaanse staten wordt de wetgeving herzien om onjuiste veroordelingen te voorkomen, meldde *The New York Times* verleden week. Dankzij het Amerikaanse *Innocence Project* zijn al meer dan 208 (ter dood) veroordeelden vrijgesproken met behulp van DNA-bewijs. In 46 van de 52 staten krijgen veroordeelden nu in meer of mindere mate de kans om ontlastend DNA-bewijs aan te voeren. En in veel staten kijkt men kritisch naar onder andere de manier waarop forensische laboratoria omgaan met bewijs. In Vermont en Maryland zijn de regels voor en het toezicht op de forensische laboratoria verscherpt.

.....
‘Het wordt tijd voor een onafhankelijk instituut, waar de verdediging kan vragen om een contra-expertise, en zonder toestemming van de rechter’
.....

hebben de meeste forensisch deskundigen dan de neiging om geen conclusies te trekken op grond van zulke profielen. De Knijff: ‘In het rapport schrijf je dan: onvoldoende DNA voor een betrouwbaar profiel.’

Maar de recherche oefent soms druk uit desondanks met conclusies te komen. Daarom is het niet onzinnig de bestaande sporen aan nieuw onderzoek te onderwerpen of op zoek gaan naar nieuw DNA-materiaal.

Anonieme sporen

Om de kans op *hineinterpretieren* te verkleinen, werken de onderzoekers op het NFI en het FLDO met anonieme sporen. Volgens Richard Eikelenboom is het juist goed om zo veel mogelijk te weten van het misdrijf. ‘Alleen dan kun je de zaak in de context plaatsen.

Als je weet welke naam bij een profiel hoort, verklein je bovendien de kans op persoonsverwisseling.’

Het NFI is het niet met zijn voormalige medewerker eens. Lex Meulenbroek: ‘Bij de aanvang van het DNA-onderzoek is per definitie onbekend van wie het desbetreffende sporenmateriaal afkomstig is. Anders was het onderzoek immers niet nodig. Je weet alleen wie de donor is van het referentiemateriaal. Wanneer je aanneemt dat het DNA van het spoor afkomstig is van een bepaald persoon, bestaat de kans dat je het resultaat van het vergelijkend DNA-onderzoek beïnvloedt.’

De Knijff valt Meulenbroek bij: ‘Je loopt dan het risico van kokervisie bij de interpretatie van de lengte van de pieken. Dat is gewoon een menselijke reactie. De identiteit van de donor mag er daarom niet toe doen. Overigens weet je als DNA-onderzoeker vaak wel wie het slachtoffer is.’

Kosten en risico

De deskundigen zijn het er over eens dat je als advocaat ook een risico loopt door een contra-expertise aan te vragen. Eikelenboom: ‘Als het NFI het DNA op tien plaatsen heeft onderzocht en het isolaat bij de contra-expertise op zestien plaatsen wordt geanalyseerd met dezelfde uitkomst, versterk je in feite het belastend bewijs.’

Knoops bevestigt dat: ‘Maar de second opinion kan de verdachte ook vrijpleiten. Je zult als advocaat dus ook een strategische belangenafweging moeten maken.’

Een voordeel van een contra-onderzoek bij het FLDO is dat het praktisch gratis is voor de verdediging. Of de contra-expertise van anderen wordt vergoed door Justitie, hangt onder meer af van de toestemming van de rechter-commissaris. Knoops vindt dat het tijd wordt dat er een onafhankelijk instituut komt, waar de verdediging direct kan vragen om een contra-expertise, zonder voorafgaande toestemming van de rechter. Bovendien is een goede wettelijke voorziening nodig voor de vergoeding van de kosten. ‘In de Deventer moordzaak bijvoorbeeld kwamen deze kosten voor rekening van de veroordeelde, op het rapport van het FSS na.’

Voor welke zet ga je?

Van Benthem & Keulen (50 advocaten) werkt o.a. voor middelgrote en grote ondernemingen en overheidsinstanties. Wij willen ons onderscheiden met een pro actieve dienstverlening ("vooruit denken vooruit handelen"). Sparringpartner zijn van de cliënt met als doel: tevredenheid van deze cliënt.

Wij zijn op zoek naar **advocaat-stagiaires (m/v)** voor de praktijkgebieden:

- **(Ruimtelijk) Bestuursrecht**
- **Personen-, Familie- en Erfrecht**
- **Aansprakelijkheidsrecht/Procespraktijk**
- **Ondernemingsrecht (Insolventierecht)**

Spreekt deze visie van pro actieve dienstverlening jou aan en wil je als advocaat-stagiaire de belangrijkste fase van jouw opleiding tot advocaat doorlopen bij een kantoor dat jou boeiende taken, een inspirerende sfeer en een voortreffelijke begeleiding biedt? Wij bieden jou een opleiding die niet alleen aandacht besteedt aan de juridische aspecten maar ook oog heeft voor vaardigheden. Tevens krijg je de kans om snel zelfstandig aan zaken te werken en is er ruimte voor jouw ambities en ideeën.

Ga je voor deze zet?

Zend je sollicitatiebrief (incl. CV en cijferlijst) naar Johan Koggink (jkoggink@vbk.nl). Meer informatie vind je op www.vbk.nl onder 'vacatures' of bekijk het filmpje op onze website onder 'werken bij'. Je kunt natuurlijk ook altijd bellen met Johan Koggink (030 - 259 56 07).

VAN BENTHEM & KEULEN
advocaten

Dekenrede 2007, Jaarcongres 28 september 2007

Advocaat is beter dan zijn

Foto's: Johannes Arendsen

.....
Willem Bekkers
Algemeen deken
.....

De Orde bestaat 55 jaar en is dus een betrekkelijk jonge beroepsorganisatie, als je beseft dat het beroep van advocaat één van de oudste beroepen is. Hoe ouder het beroep, hoe meer vooroordelen, karikaturen ook. Vooroordelen worden veroorzaakt door zwart-wit denken. Advocaten lijken dat ook te

.....
Hoe ouder het beroep, hoe meer vooroordelen
.....

doen. Zij poneren stellig en zonder nuancering een partijstandpunt, dat wil zeggen in rechte. Dit past bij de rol van de advocaat, maar het wordt wel eens vergeten dat rechtstrijd maar een klein onderdeel is van het advocatenwerk. Nog steeds is het de eerste taak van een advocaat om waar mogelijk een proces te voorkomen. Niet het inschakelen van een advocaat is een ultiem middel, maar het inschakelen van de rechter. (Ik zal u straks in een filmpje

laten zien hoe onze Vlaamse collega's dit in beeld brengen.) Juist advocaten moeten vooroordelen ontzenuwen. Daarbij hoort dat een advocaat met evenveel verve het standpunt van de wederpartij kan bepleiten als het standpunt van zijn eigen cliënt.

Dat hoort bij een advocaat die zowel partijdig als onafhankelijk is.

'In het algemeen is de advocaat beter dan de reputatie die zijn beroep geniet.' Dit zei de minister van Justitie bij de invoering van de Advocatenwet in 1952, en toenmalig PvdA-Kamerlid Klaas de Vries gebruikte het citaat in 1996, toen hij de Orde toesprak over 'Recht in de markt'. Het gaat hier weliswaar om een oud, maar ook om een nog steeds niet goed bekend beroep. In een rapport over de rechtsstaat van de WRR van enkele jaren geleden kwam de advocatuur vrijwel niet voor. Dit jaar stelde de minister van Justitie een commissie in die de kernwaarden van de rechtsstaat moet uitdragen. Daarin zit geen advocaat. Evenmin overigens een rechter. Wel een bekende tennisser. Een bewuste keuze van de

regering of is men ons gewoon vergeten omdat de advocatuur te weinig zichtbaar is of te eenzijdig zichtbaar? Niet alleen onze nationale identiteit moet met de tijd mee, zoals deze week een prominent lid van het Koninklijk Huis moedig verwoordde, maar ook de identiteit van de advocatuur is aan verandering toe. Wat maakt de advocaat?

Ik kan u verzekeren dat de Algemene Raad (AR), daarin gesteund door het College van Afgevaardigden (CvA), de komende tijd zal bevorderen dat het beroep van advocaat beter zichtbaar wordt, lees: zichtbaar wordt zoals het werkelijk is. Dat is nodig. In de afgelopen weken diskwalificeerden de overheid (in een rapport over veiligheid) en de NOS (in het jaarnaal) advocaten in het algemeen zonder concrete feiten, laat staan bewijs.

Onbekende kernwaarden

Klaas de Vries plaatste met zijn motie de advocatuur op de politieke agenda. Na het rapport van de Commissie Advocatuur, waarin de nadruk ligt op de kernwaarden van het beroep, volgde het

reputatie

politieke debat. De motie heeft vooral in de advocatuur het debat over de rol van de advocaat aangewakkerd en dat is een goede zaak. De Commissie Advocatuur, genoemd naar haar voorzitter Van Wijmen, noemt als kernwaarden: onafhankelijkheid, partijdigheid, integriteit, vertrouwelijkheid, deskundigheid en publieke verantwoordelijkheid voor de rechtsbedeling.

Deze kernwaarden zijn voor de advocatuur al lang vanzelfsprekend, maar gelijktijdig op de vooroordelen is het de vraag of we de kernwaarden voldoende kenbaar hebben gemaakt aan de samenleving. Men lijkt niet te weten dat een advocaat tegelijkertijd partijdig en onafhankelijk moet zijn, integer ook. Dat hij vertrouwelijkheid in acht neemt en dit alles met een publieke verantwoordelijkheid voor de rechtsbedeling. De Orde wil dit besef de komende tijd versterken zowel binnen als buiten de advocatuur.

'Roept u maar wat'

Wat maakt de advocaat? Voor alles dient een advocaat deskundig te zijn. Hij moet een goed jurist zijn en een professioneel dienstverlener die praktiseert overeenkomstig de kernwaarden. De professionaliteit van de dienstverlening van de Nederlandse Balie is in de afgelopen 55 jaar – ik overdrijf niet – onvoorstelbaar toegenomen. Daar is de Orde trots op. Vooroordelen zijn er echter gebleven: 'advocaten zijn *money driven*, nemen het met de waarheid niet zo nauw en werken samen met de onderwereld'. Soms denk ik: 'Roept u maar wat'.

Ik geef u enkele gegevens. Meer dan 7.000 advocaten verlenen rechtshulp die de overheid betaalt. U kent de uurtarieven. Ongeveer de helft van de advocatuur heeft een inkomen onder € 65.000. Hoge uurtarieven komen vooral voor bij een minderheid van topspecialisten op grote internationale kantoren. De overgrote meerderheid van de Nederlandse advocaten werkt voor aanzienlijk

lagere tarieven. Van dat uurtarief gaat ten minste 50% af voor kantoorkosten. Wat resteert is bruto inkomen.

Het is juist dat je veel minder ziet dat ziekenhuizen en artsen duur zijn. De patiënt ziet de kosten niet, door ons verzekeringsstelsel.

Gezonde weerzin

De Orde realiseert zich dat we iets moeten doen aan de identiteit. Nogmaals: wat maakt de advocaat? Het is goed om tot een herbezinning te komen omtrent onze kernwaarden. Daarbij past discussie binnen de beroepsgroep en met de 'stakeholders' over modernisering van regelgeving, bijvoorbeeld inzake vakbekwaamheid met enerzijds de nadruk op de kernwaarden en anderzijds op ruimte voor het vrije beroep. Advocaten willen en moeten – ondanks hun gedwongen lidmaatschap van de Orde – onafhankelijk zijn en bij de uitoefening van hun beroep een grote mate van beleidsvrijheid hebben. Tenzij het gaat om kwaliteit- en integriteitbewaking, mogen advocaten een gezonde weerzin hebben tegen bemoeizucht van derden, ook van de Orde.

De AR wil met het College werken aan regelgeving die het beroep van advocaat recht doet en die duidelijkheid en vertrouwen geeft bij het publiek, zodat vooroordelen uitsluitend nog stof vormen voor cabaret en karikaturen. De AR vindt dat advocaten de huidige regelgeving in een aantal gevallen terecht zien als te gedetailleerd, deels gedateerd en onoverzichtelijk. Daardoor ontstaat al gauw de indruk dat sprake is van 'bureaucratische rompslomp uit Den Haag'.

Met de nieuwe codificatie van de vakbekwaamheid en een Gedragscode zullen een aantal verordeningen en de Gedragsregels voor Advocaten uit 1992 kunnen worden afgeschaft. Dit streven staat los van de behoefte aan een nieuwe Advocatenwet.

'Nee'

Bij de kernwaarden gaat het in de eerste plaats om de deskundigheid als advocaat en de integriteit: onlosmakelijk samen vormend de professionele standaard. Ik verwijs naar het lustrumboek over dit onderwerp dat binnenkort verschijnt. De nadere invulling daarvan zal zijn neerslag vinden in de beoogde Verordening op de Vakbekwaamheid en de Gedragscode. Dan komen partijdigheid en onafhankelijkheid. De advocatuur is onafhankelijk van de overheid. De overheid ziet in dat marktwerking en rechtsstaat niet altijd sporen. De NMa wil dat de advocatuur zich gedraagt als 'gewone marktpartij' (money driven?) en is tegen het *no cure no pay* verbod van Justitie.

Onafhankelijk en betrouwbaar ook tegenover rechters en officieren. De beste waarborg voor een deskundige en onafhankelijke rechterlijke macht is een deskundige en onafhankelijke advocatuur. Een advocaat moet op zijn woord kunnen worden geloofd. Rechterlijke macht en advocatuur moeten samen werken om dit uitgangspunt, dat zo belangrijk is voor een behoorlijke en doeltreffende rechtspleging, weer bestaansrecht heeft.

Onafhankelijk ook tegenover derden, waaronder de wederpartij. Geen vermenging van belangen. Geen onnodig agressief of kwetsend gedrag tegenover de wederpartij. Het aantal klachten tegen de advocaat van de wederpartij is opvallend groot, terwijl het klacht-recht niet is bedoeld om de advocaat van de wederpartij te beteugelen in zijn beleidsvrijheid. Ik vraag me af: geven advocaten wel voldoende informatie over de onafhankelijke en partijdige rol van de advocaat van de wederpartij, dus ook over hun eigen rol tegenover de client?

.....
 In de commissie die de kernwaarden van de rechtsstaat moet uitdragen zit geen advocaat, wel een bekende tennisser

Foto's: Johannes Arendsen

Ondanks zijn partijdigheid is een advocaat ook onafhankelijk ten opzichte van de eigen cliënt. In die partijdige dienstverlening moet een advocaat gaan tot het uiterste wat toelaatbaar is, maar een advocaat moet tegenover iedereen, dus ook tegenover zijn eigen cliënt, ‘nee’ kunnen zeggen.¹

.....
Advocaten zouden money driven zijn, het met de waarheid niet zo nauw nemen en samenwerken met de onderwereld
.....

Recht van burger

De volgende kernwaarde is vertrouwelijkheid. Een burger moet er onvoorwaardelijk van op aan kunnen dat hij vertrouwelijk met zijn advocaat kan overleggen. Degenen die dit recht van de burger – want dat is het – willen aantasten, onderschatten de betekenis hiervan in de rechtsstaat. Daarom is het goed dat met name de vertrouwelijkheid van de advocaat als kernwaarde in de Advocatenwet wordt vastgelegd.

De publieke verantwoordelijkheid voor het algemeen belang is volgens de regering ‘de optelsom van alle andere kernwaarden’. Internationaal bejiveren

advocaten zich voor *Principles of Rule of Law*, te weten:

- A system of self-government in which all persons, including the government, are accountable under the law;
- A system based on fair, publicized, broadly understood and stable laws;
- A robust and accessible process in which rights and responsibilities based in law are enforced impartially;
- Diverse, competent, independent and ethical lawyers and judges.

Toegang

Er zijn landen waar het werk van advocaten onmogelijk is, waar internationale waarnemers worden geweerd, waar advocaten en rechters worden gemarteld en vermoord. Ik vraag uw aandacht voor de stands op de kennismarkt hier. Na 11 september 2001 lijkt in de westerse wereld een heroriëntatie plaats te vinden omtrent veiligheid en rechtsbescherming. Dat mag niet gaan ten koste van de *Rule of Law* en van verdedigingsrechten.

Toegang tot recht, onafhankelijk van inkomen, hoort bij de rechtsstaat en is een taak van de overheid. In Nederland bestaat na jaren van opbouw een uitgebalanceerd systeem van door de overheid gefinancierde rechtshulp. De Raden van Rechtsbijstand en de Advocatuur wer-

ken steeds beter samen. Het Juridisch Loket slaat aan. De Orde denkt en doet graag mee. Het is onbegrijpelijk dat in het regeerakkoord een forse bezuiniging op de door de overheid gefinancierde rechtshulp staat. In grote meerderheid is de Tweede Kamer tegen deze bezuiniging. Een motie die dit verwoordt, is niet aangenomen, omdat men vertrouwen heeft in de staatssecretaris. Dat heeft de Orde ook, maar de taak die Nebahat Albayrak in deze heeft, is niet eenvoudig.

Coen Drion heeft een interessante discussie over de toegang tot topspecialisten in de advocatuur aangezwengeld. De AR zal een onafhankelijk onderzoek laten instellen over de toegang tot de advocatuur.

Foto: Jeroen Hfemstra

.....
¹ Zie J.P. Heering, ‘De advocaat moet “nee” kunnen zeggen’, in *Advocatenblad* 2007-12, p. 520-524.

Divers én eensgezind

De advocatuur is in de afgelopen 55 jaar niet alleen ingrijpend geprofessionaliseerd, maar ook midden in de samenleving komen te staan. Om dat nog eens te beklemtonen, zal er een Raad van Advies voor de advocatuur komen, voor het merendeel bestaande uit niet-advocaten. Deze week stemde CvA daarmee in. Er is al lang geen sprake meer van een 'gildeachtige gesloten beroepsgroep'. De Orde voert een actief diversiteitsbeleid. Niet omdat dit politiek correct is. Een advocaat is geen politicus. Politieke correctheid strijdt met zijn onafhankelijkheid. De advocatuur wil talent werven uit alle geledingen van de samenleving. Ieder juridisch talent is welkom.

De Nederlandse Orde van Advocaten is een open beroepsgroep die niets heeft te verbergen. Geheimhouder is alleen de individuele advocaat omdat dit een recht is van de rechtzoekende. De Orde zal die openheid de komende tijd tonen.

Het meest tekenend voor de metamorfose van de Balie in de achterliggende 55 jaar is misschien wel de verandering van de inhoud van de dienstverlening: van nagenoeg uitsluitend procesvertegenwoordiger (geeft u mij maar het dossier; u hoort te zijner tijd wel hoe het is afgelopen) naar de advocaat als veelzijdig juridisch vertrouwenspersoon en adviseur, die samenwerkt met de cliënt, in de eerste plaats – zoals ik al eerder zei – om een proces te voorkomen.

Het beroep van advocaat is niet alleen veelzijdig geworden, maar ook complex. Specialisatie was daardoor onontkoombaar. Maar specialisatie zonder een generalistische inbedding is voor een advocaat niet zonder risico. Stof te over voor discussie vandaag op het congres: ruim baan voor specialisatie. De AR zal de komende tijd aandacht besteden aan verdere modernisering van de dienstverlening. Er zal een projectgroep innovatie dienstverlening komen. Deze zal ook werken aan een verdere flexibilisering van honoreringssystemen.

Het bestuur van de Orde zal de diversiteit van de beroepsgroep bevorderen en tegelijkertijd ook – zoals de wet voorschrijft – de eenheid van de beroepsgenoten. Daarvoor is de belangrijkste basis: eensgezindheid over de morele professionaliteit.

Fier

Advocaten zijn niet bijzonder, maar hun beroep is dat wel. Wat onderscheidt dat beroep van dat van andere dienstverleners? De advocatuur is een onmisbaar onderdeel van het rechtsbestel. Dat geeft de advocatuur een meerwaarde en een verantwoordelijkheid. Die attitude moet een advocaat voelen én tonen. Dat maakt de advocaat.

Ik herhaal:

niet het inschakelen van een advocaat is een ultiem middel, maar het inschakelen van de rechter.

Een advocaat is uit hoofde van zijn vertrouwensberoep geheimhouder omdat het een recht – zo u wilt een privilege – is van de burger.

De Orde heeft geen geheimen en is een open beroepsorganisatie waarin juridisch talent, ongeacht etniciteit, seksuele geaardheid, religie, nationaliteit of invaliditeit welkom is.

De AR zal stimuleren dat cliënten en advocaten vernieuwingsgezind over en weer met elkaar afspraken maken over de prijs van de dienstverlening, redelijk en marktconform.

Keuzevrijheid en toegang: ieder moet de advocaat kunnen kiezen die bij hem en zijn probleem past.

De AR zal onafhankelijk onderzoek laten instellen naar de toegang tot de advocatuur.

De AR zal samen met de dekens bevorderen dat proactief en professioneel toezicht wordt gehouden op het naleven van de kernwaarden.

En ten slotte: er komt op korte termijn een Raad van Advies, waarvan de meerderheid bestaat uit niet-advocaten.

De Orde kijkt met trots terug op de vernieuwing en professionalisering van de advocatuur in Nederland in de afgelopen 55 jaar. De Orde wil een moderne, moreel professionele en gespecialiseerde beroepsgroep zijn, divers samengesteld, waarin ook alle generaties zich thuis voelen. Een beroepsgroep met advocaten gewaardeerd en gerespecteerd door hun cliënten; advocaten die het grote internationale bedrijfsleven bijstaan en de duizenden advocaten die, alleen of in klein verband, deskundig en toegewijd, de burger en anderen van rechtshulp voorzien. En dat alles in één beroepsorganisatie. Een beroepsgroep met advocaten die zich bewust zijn van de kernwaarden.

De Orde begint fier en zelfbewust aan de volgende fase in haar bestaan.

.....

Tenzij het gaat om integriteitbewaking, mogen advocaten een gezonde weerzin hebben tegen bemoeizucht van derden, ook van de Orde

.....

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71 / 82	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNet-certificaten	070-335 35 71 / 26 / 92	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 71 / 86	helpdesk@advocatenorde.nl
Opleiding		
Beroepsopleiding (09.00-12.00 uur)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (ontheffingen)	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
 Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
 Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

Opleidingen

VSO

Overige vaardigheden

Snel en Effectief Lezen voor Juristen

23-10-2007 09:30 - 17:00
 24-10-2007 09:30 - 17:00
 Plaats Wezep
 Doelgroep VSO/PO
 Niveau *
 Instelling Improved Reading Centre Holland, tel. 035-6243256
 Docent(en) S. Ketelaar
 Cursusprijs € 795 geen btw
 Opleidingspunten
 - Juridisch
 12 Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 12 Totaal

PO

Arbeidsrecht

Arbeidsrechtvitaminen 'Actualiteiten Arbeidsrecht'
 05-11-2007 15:30 - 21:00
 Plaats Rotterdam
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling Instituut voor Arbeidsrecht, tel. 0182-358252

Docent(en) mr. D.J. Buijs, mr. P.S. van Minnen
 Cursusprijs € 345 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

JAR Verklaard 18

03-12-2007 16:15 - 20:00
 Plaats Amsterdam
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling Hugo Sinzheimer Instituut, tel. 020-5253400
 Docent(en) mr. R.M. Beltzer, mr. M.S.A. Vegter, prof. mr. E. Verhulp
 Cursusprijs € 302,50 exclusief btw
 Opleidingspunten
 03 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 03 Totaal

Masterclass

Medezeggenschapsrecht
 04-12-2007 09:30 - 16:45
 Plaats Scheveningen
 Doelgroep PO
 Niveau *** Actualiteiten
 Instelling Vermande Studiedagen, tel. 070-3789896
 Docent(en) mr. E. Knipschild, mr. C. Nekeman, mr. F.W.H. Vink, mr. J.H.M. Willems
 Cursusprijs € 695 exclusief btw
 Opleidingspunten
 05 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 05 Totaal

Arbeidsrecht in overnames

18-12-2007 10:00 - 17:30
 Plaats Amsterdam
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
 Docent(en) mr. R.M. Beltzer, mr. J.W. Loman, mr. J. Schulp, mr. E. de Wind
 Cursusprijs € 645 exclusief btw
 Opleidingspunten
 06 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 06 Totaal

Failissements- en insolventierecht

JOR Actueel 'Insolventie - financiering en zekerheden'
 16-11-2007 13:45 - 18:15
 Plaats Maarssen
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling CPO Radboud Universiteit Nijmegen, tel. 024-3612022
 Docent(en) prof. mr. N.E.D. Faber
 Cursusprijs € 575 geen btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Huurrecht

Jurisprudentie Huurrecht
 12-12-2007 15:00 - 21:00
 Plaats Woerden
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling Vermande Studiedagen, tel. 070-3789896
 Docent(en) mr. Y.A.M. Jacobs, prof. mr. A.W. Jongbloed
 Cursusprijs € 745 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Intellectuele eigendom

9e Benelux Merkendag
 23-11-2007 10:00 - 16:30
 Plaats Scheveningen
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling Vermande Studiedagen, tel. 070-3789896
 Docent(en) mr. A.C.J. Hagen, mr. H.J.M. Harmeling, mr. A. Killan,

mr. K. Limperg, dr. ir. A. von Mühlendahl
 Cursusprijs € 650 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Letselschade

Medische en juridische aspecten van medisch moeilijk objectiveerbare letsels
 14-11-2007 16:00 - 20:30
 Plaats Amsterdam
 Doelgroep PO
 Niveau *** Actualiteiten
 Instelling Beer Advocaten, tel. 020-6732199
 Docent(en) mr. J.M. Beer, prof. dr. ir. P. Bongers, mr. L.E.M. Charlier, drs. J. Lok, drs. R.I. Teulings, prof. dr. W. van Tilburg, prof. dr. J.H.J. Wokke, mr. M. Zwagerman
 Cursusprijs € 495 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Ondernemingsrecht

JOR Actueel 'Ondernemingsrecht'
 27-11-2007 13:00 - 17:30
 Plaats Amsterdam
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling CPO Radboud Universiteit Nijmegen, tel. 024-3612022
 Docent(en) prof. mr. G.T.M.J. Raaijmakers
 Cursusprijs € 575 geen btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Overige rechtsgebieden

Pensioenrecht/diner 2007
 21-11-2007 17:00 - 20:45
 Plaats Amstelveen
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling VU Law Academy, tel. 020-5986255
 Docent(en) mr. M. Pikaart, mr. J.M. Tielman
 Cursusprijs € 295 geen btw
 Opleidingspunten
 01 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 01 Totaal

JOR Actueel Financieel recht

27-11-2007 13:00 - 17:30
 Plaats Amsterdam
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 - Beroepsvaardigheden
 Universiteit Nijmegen, tel. 024-3612022
 Docent(en) mr. F.R.H. van der Leeuw
 Cursusprijs € 575 geen btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Contracteren op de energiemarkt

28-11-2007 10:00 - 16:30
 Plaats Amsterdam
 Doelgroep PO
 Niveau *
 Instelling Academie voor Toegepaste Rechtswetenschappen, tel. 0570-751230
 Docent(en) mr. M.A. Leijten, mr. S. Simonetti
 Cursusprijs € 675 exclusief btw
 Opleidingspunten
 05 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 05 Totaal

Juridische aspecten van toegangverlening en -beheer

06-12-2007 10:00 - 16:30
 07-12-2007 10:00 - 16:30
 Plaats Utrecht
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Studiecencentrum voor Bedrijf & Overheid, tel. 040-2974980
 Docent(en) mr. F. Olijslager
 Cursusprijs € 1.599 exclusief btw
 Opleidingspunten
 09 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 09 Totaal

Basiscursus Milieurecht

13-12-2007 09:30 - 17:00
 18-12-2007 09:30 - 17:00
 Plaats Rotterdam
 Doelgroep PO
 Niveau *
 Instelling Studiecencentrum voor Bedrijf & Overheid, tel. 040-2974980
 Docent(en) J. Granneman, mr. M. Maas-Cooymans, mr. H. Pennarts, mr. E. Sillevius Smit,

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

M. Soppe, J. Tieman, mr. dr. E. de Valk
Cursusprijs € 1.599 exclusief btw
Opleidingspunten
12 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

Dag van de Compliance Officer
18-12-2007 09:30 – 16:30
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974977
Docent(en) M. van Daalen LLM,
C.J. Dasselaar, prof. C. van der Elst,
mr. drs. G. Everts RA, H. Gelinck,
C. Gorter, prof. dr. L. Paape RA,
mr. E. Vis-Ossendarp
Cursusprijs € 899 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Straf(proces)recht

Het horen van getuigen met een oorlogstrauma en de positie van verdachten van oorlogsmisdrijven
19-10-2007 09:00 – 17:15
Plaats Den Haag
Doelgroep PO
Niveau ***
Instelling Nederlands Juristen Comité van de Mensenrechten,
tel. 071-5277748
Docent(en) drs. J.J. Berendsen,
A. Hawke, prof. dr. G.G.J. Knoop LLM,
mr. K. van der Voort LLM
Cursusprijs € 400 inclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

Jong er ontspoord – actualiteiten en best practices in de zorg aan probleemjongeren
15-11-2007 09:45 – 16:45
Plaats Driebergen
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Medilex,
tel. 030-6933887
Docent(en) mr. dr. J.A.C. Bartels, prof. mr. drs. M.R. Bruning, J. Coldewijn, D. Gerritsen, J. Groeneveld, drs. B.G.J. Gunnewijk, drs. H.P.B. Lodewijks, mr. R.M. Maanicus, prof. dr. H. van Marle, mr. R.H.J. de Vries, prof. dr. I. Weijers
Cursusprijs € 345 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch

– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Studiedag Risicajustitie en deskundigheid in de strafrechtpleging
14-12-2007 09:30 – 17:00
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Willem Pompe Instituut,
tel. 030-2537125
Docent(en) prof. mr. M. Borgers, prof. dr. K. Brants, prof. dr. P. van Koppen, mr. C. Korvinus, prof. dr. M. Moerings, drs. A. Pechtold
Cursusprijs € 150 geen btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Jeugdstrafrecht en Jeugdbeschermingsrecht
17-12-2007 13:00 – 17:45
Plaats Rotterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling ORP Erasmus Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en) mr. dr. J. uit Beijerse, mr. S.B. de Pauw Gerlings-Döhrn
Cursusprijs € 425 geen btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Ontsporing en opsporing: actualiteiten in het jeugdstrafrecht
19-12-2007 14:45 – 21:00
Plaats Rotterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, mr. C. Dronkers, M. Kroezen, mr. S.B. de Pauw Gerlings, B. Rombout
Cursusprijs € 645 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Verbintenissen- en contractenrecht
Aansprakelijkheid en verzekering
28-11-2007 10:00 – 16:45
Plaats Utrecht
Doelgroep PO

Niveau **
Instelling Studiecentrum Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) prof. mr. C.E. Du Perron, mr. R.S. Meijer
Cursusprijs € 318 inclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Vreemdelingenrecht

Actualiteiten Vluchtelingenrecht
26-11-2007 09:00 – 17:00
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling VU Law Academy,
tel. 020-5986255
Docent(en) mr. drs. H. Battjes, prof. mr. T.P. Spijkerboer, mr. S.K. van Walsum
Cursusprijs € 395 geen btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

ADR/Mediation

7e Mediation Jaarcongres Actuele highlights in de mediation
06-12-2007 10:00 – 17:00
Plaats Hilversum
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. D. Allewijn, dr. M.C. Euwema, mr. M. Pel, mr. F. Schonewille, mr. E. Schutte, mr. drs. R.H. Zuidherhoudt
Cursusprijs € 595
Opleidingspunten
– Juridisch
05 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Intervisie

Kennismaking met intervisie
12-11-2007 09:00 – 12:30
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling Centrum Kwaliteit Advocatuur (v/h SKiR),
tel. 06-13839549
Docent(en) mr. H.C.A. de Groot, mr. W. de Smit
Cursusprijs € 250 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

Kennismaking met intervisie

12-11-2007 13:30 – 17:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling Centrum Kwaliteit Advocatuur (v/h SKiR),
tel. 06-13839549
Docent(en) mr. H.C.A. de Groot, mr. W. de Smit
Cursusprijs € 250 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Kennismaking met intervisie

19-11-2007 09:00 – 12:30
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling Centrum Kwaliteit Advocatuur (v/h SKiR),
tel. 06-13839549
Docent(en) mr. H.C.A. de Groot, mr. W. de Smit
Cursusprijs € 250 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Kennismaking met intervisie

19-11-2007 13:30 – 17:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling Centrum Kwaliteit Advocatuur (v/h SKiR),
tel. 06-13839549
Docent(en) mr. H.C.A. de Groot, mr. W. de Smit
Cursusprijs € 250 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Overige vaardigheden

Snel en Effectief Lezen voor Juristen
23-10-2007 09:30 – 17:00
24-10-2007 09:30 – 17:00
Plaats Wezep
Doelgroep VSO/PO
Niveau *
Instelling Improved Reading Centre Holland,
tel. 035-6243256
Docent(en) S. Ketelaar
Cursusprijs € 795 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
12 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

Optimaal presteren als advocaat

13-12-2007 in overleg
14-12-2007 09:00 – 17:00
Plaats Soestduinen
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling COCON Training & Advies,
tel. 024-3880261
Docent(en) B. Gillissen, E. van Hoof
Cursusprijs € 795 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
06 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

Presenteren

Masterspecial: Overtuigen door woord en gebaar
12-12-2007 09:15 – 17:15
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en) J. Kemkens, drs. U. Müllen
Cursusprijs € 660 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
06 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

Beëdigd als advocaat en procureur

Aardenne, mw. mr. P.H.J. van, Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail info@pelsrijcken.nl

Abotay, mw. mr. D., Bree 35-a (3074 BB) Rotterdam, tel. 010-2151311, fax 010-4864564, e-mail info@koselaw.nl

Adema, mw. mr. N.A.E., Van Ketwich Verschuurlaan 98 (9721 VW) postbus 96 (9700 AB) Groningen, tel. 050-5206520, fax 050-5206599, e-mail n.adema@dorhout.nl

Amar, mr. Y., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Apeldoorn, mr. J.L.J. van, Haagweg 108 (2282 AE) postbus 1213 (2280 CE) Rijswijk, tel. 070-3906260, fax 070-3989688, e-mail apeldoorn@aatjesenschaakel.nl

Bakker, mw. mr. C.L., Anna van Saksenlaan 30 (2593 HT) postbus 93455 (2509 AL) Den Haag, tel. 070-3746300, fax 070-3746333, e-mail bakker@ekelmansenmeijer.nl

Bommel, mw. mr. E. van, Stationsweg 4 (9901 CR) postbus 5 (9900 AA) Appingedam, tel. 0596-670505, fax 0596-681020, e-mail info@slinkmandegraaf.nl

Boomsma, mw. mr. P., Zonnehof 31-35 (3811 ND) postbus 1214 (3800 BE) Amersfoort, tel. 033-4221900, fax 033-4611545

Boonman, mr. J.P.S., Vondellaan 51 (2332 AA) postbus 1144 (2302 BZ) Leiden, tel. 071-5358000, fax 071-5358001, e-mail boonman@tklaw.nl

Chamalaun, mw. mr. S.C.L.M., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Damen, mw. mr. P.H.M., Admiraliteitskade 50 (3063 ED) postbus (4302 AH) Rotterdam, tel. 010-2725300, fax 010-2725400, e-mail jdamen@akd.nl

Dekker, mr. N., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Delden, mw. mr. P.M. van, Eisenhowerlaan 102 (2517 KL) postbus 82155 (2508 ED) Den Haag, tel. 070-3512124, fax 070-3524492, e-mail info@salval.com

Dorsthorst, mr. R.R.C. te, Pythagoraslaan 2 (3584 BB) postbus 85250 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2121111, fax 030-2121333, e-mail utrecht@cms-dsb.com

Dijkstra, mr. S.J.P., Weena 690 (3012 CN) postbus 2888 (3000 CW) Rotterdam, tel. 010-2246224, fax 010-4125839, e-mail steven.dijkstra@loyensloeff.com

Dijkstra, mr. W.E.J., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Eekelen, mr. R.D.E. van, Reguliersdwarstraat 90-92 (1017 BN) Amsterdam, tel. 020-4707900, fax 020-4707901, e-mail richard@veconsult.nl

Erents, mr. G.C.J., Van Alkemadelaan 700 (2597 AW) postbus 30311 (2500 GH) Den Haag, tel. 070-3538800, fax 070-3538892, e-mail chris.erents@twobirds.com

Ettema, mr. A.A., Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100

Fels, mr. E.G., Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail info@pelsrijcken.nl

Fluitman, mr. T.J., Verhagenplein 1 (2671 HS) postbus 252 (2670 AH) Naaldwijk, tel. 0174-629341, fax 0174-623326

Geen, mr. J.-W. van, Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Graaf, mr. C. van der, Prinses Beatrixlaan 800 (2595 BN) postbus 16068 (2500 BB) Den Haag, tel. 070-3333333, fax 070-3333715

Halink, mw. mr. S., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Heringa, mw. mr. L., Weena 666 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042111, fax 010-4042333, e-mail leonoorheringa@simmons-simmons.com

Heukelem, mw. mr. E.C. van, Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail emmeline.vanheukelem@debrauw.com

Heijers, mw. mr. M.A., Parkstraat 107 (2514 JH) postbus 30457 (2500 GL) Den Haag, tel. 070-3760606, fax 070-3651856, e-mail info-adv@barenskranen.nl

Honée, mw. mr. J.S., Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail info@pelsrijcken.nl

Horsmeier, mr. J.H., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999, e-mail janhendrik.horsmeier@cliffordchance.com

Horstman, mw. mr. G.S., St. Annastraat 125-127 (6524 EM) postbus 63 (6500 AB) Nijmegen, tel. 024-3239680, fax 024-3229954, e-mail horstman@wildenberghalder.nl

Houwer, mr. F., Wittevrouwensingel 100 (3514 AM) Utrecht, tel. 030-2322373, fax 030-2322390

Hovenkamp, mr. A., Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460376, fax 020-5460711, e-mail arjan.hovenkamp@stibbe.com

Huibers, mr. J.A., Vondelstraat 89 (1054 GM) Amsterdam, tel. 020-6166676, fax 020-6185246, e-mail info@seeegers-cs-advocaten.nl

Hul, mr. T.R. van't, Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5825110,

fax 020-5825260, e-mail tvanthul@akd.nl

Hul, mr. Y.S. van't, Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056990, fax 020-6056713, e-mail y.van.t.hul@houthoff.com

Hulsteijn, mw. mr. C.H. van, Pythagoraslaan 2 (3584 BB) postbus 85250 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2121385, fax 030-2121161, e-mail caroline.vanhulsteijn@cms-dsb.com

Hunnik, mr. M. van, Stationsweg 75-a (3771 VD) postbus 131 (3770 AC) Barneveld, tel. 0342-400622, fax 0342-400067

Jacobs, mr. J.A., Sophiastraat 28 (4811 EM) postbus 3404 (4800 DK) Breda, tel. 076-5136136, fax 076-5222552, e-mail info@rassers.nl

Jagers, mw. mr. L.P.A., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Jak, mr. N., Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100

Jansen, mw. mr. E.G., Koninginneweg 6 (1075 CX) Amsterdam, tel. 020-5774000, fax 020-5774040, e-mail ej@bradakuttner.com

Jansen, mw. mr. K., Pantheon 25 (7521 PR) postbus 109 (7500 AC) Enschede, tel. 053-4804200, fax 053-4804299, e-mail info@kienhuishoving.nl

Jansen, mw. mr. M.A., Sophialaan 1 (8911 AE) postbus 851 (8901 BR) Leeuwarden, tel. 058-2121075, fax 058-2126449

Jansen, mw. mr. Y.O., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Janssen, mr. R., Prins Hendriklaan 25 (5707 CI) Helmond, tel. 0492-543093, fax 0492-532985, e-mail helmond@gldk-advocaten.nl

Joosten, mr. J.H.J., Smidsstraat 6 (6662 DR) postbus 130 (6660 AC) Elst, tel. 0481-378227, fax 0481-378056, e-mail info@vandijladvocaten.nl

Josephus Jitta, mr. A.D., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel.

070-3285328, fax 070-3285325, e-mail anne.josephusjitta@debrauw.com

Kam, mw. mr. P.C., Amstelplein 1 (1096 HA) postbus 94142 (1090 GC) Amsterdam, tel. 020-4629390, fax 020-4629330, e-mail patrice.kam@nortonrose.com

Kammen, mr. G.J. van, Westersingel 28 (8913 CL) Leeuwarden, tel. 058-2998181, fax 058-2991300

Kamp, mw. mr. L.B.W., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999, e-mail laura.kamp@cliffordchance.com

Kamp, mw. mr. M., Pythagoraslaan 2 (3584 BB) postbus 85250 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2121756, fax 030-2121192, e-mail mirthe.kamp@cms-dsb.com

Kate, mr. M.J.H. ten, Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutilh.com

Kempers, mw. mr. J.C.M., Beilerstraat 149 (9401 PJ) postbus 905 (9400 AX) Assen, tel. 0592-318100, fax 0592-317631, e-mail info@dnassen.nl

Kerkhoven, mr. E.C., Bezuidenhoutseweg 197 (2594 AJ) Den Haag, tel. 070-3855900, fax 070-3820991, e-mail deenadvocaten@tiscalini.nl

Keulen, mr. M. van, Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953953, fax 020-7953900, e-mail merlijn.vankeulen@bdn.nl

Killi, mw. mr. H., Velperweg 1 (6824 BZ) postbus 3045 (6802 DA) Arnhem, tel. 026-3538300, fax 026-3510793, e-mail info@dirkwager.nl

Klemann, mr. V.A.M., Dorpsstraat 29 (1901 EH) postbus 194 (1900 AD) Gastricum, tel. 0251-670212, fax 0251-672987

Kliff, mw. mr. A.H.E. van de, St. Canisiusingel 19-f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820

Kliphuis, mr. I.J., Reimersbeek 2 (1082 AG) postbus 87400 (1080 JK) Amsterdam, tel. 020-3015555,

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden
doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

fax 020-3015678, e-mail ynze.kliphuis@russell.nl

Kloosterman, mw. mr. L.J.M., Winthontlaan 2 (3526 KV) postbus 4085 (3502 HB) Utrecht, tel. 030-2850300, fax 030-2850301, e-mail info@dvan.nl

Knot, mr. J.S., Lopende Diep NZ 1 (9712 NV) Groningen, tel. 050-3113001, fax 050-3113013

Koese, mw. mr. drs. K.C., Bezuidenhoutseweg 241 (2594 AM) Den Haag, tel. 070-3318222, fax 070-3318322, e-mail info@mvbb.nl

Koppe, mr. E.V., Strawinskylaan 10 (1077 XZ) postbus 75299 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-4857681, fax 020-5177681, e-mail erik.koppe@freshfields.com

Kraan, mr. R., Boompjes 258 (3011 XZ) postbus 2295 (3000 CG) Rotterdam, tel. 010-4065077, fax 010-4065001, e-mail ruben.kraan@hollandlaw.nl

Kruik, mw. mr. L.M., Weena 250 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240000, fax 010-4148444

Kruit, mr. V.H.B., Winthontlaan 2 (3526 KV) postbus 4085 (3502 HB) Utrecht, tel. 030-2850300, fax 030-2850301, e-mail info@dvan.nl

Lamers, mw. mr. H., Kapellerlaan 33-37 (6041 JB) postbus 196 (6040 AD) Roermond, tel. 0475-319146, fax 0475-330800, e-mail roermond@boelszanders.nl

Lamme, mr. O.V., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Leuken, mr. R.W.E. van, Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2595 AA) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100

Leunissen, mr. L.B.J., Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240000, fax 010-4148444, e-mail info@nautadutilh.com

Linden, mw. mr. S.H.J. van der, Sint Martinusstraat 64 (5911 CK) postbus 39 (5900 AA) Venlo, tel. 077-3511042, fax 077-3514799, e-mail saskia@lina-advocaten.nl

Lintz, mr. J.M., Schilderstraat 32-a (3011 ET) Rotterdam, tel. 010-2411511, fax 010-4144105, e-mail lintz@seebregts-saey.nl

Loopik, mw. mr. M.J. van, Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail mariken.vanloopik@debrauw.com

Maas, mr. J.J.A., Winthontlaan 2 (3526 KV) postbus 4085 (3502 HB) Utrecht, tel. 030-2850304, fax 030-2850301, e-mail info@dvan.nl

Maccow, mw. mr. N.C.M.D.Y., Rivium Westlaan 142 (2909 LD) postbus 37 (2900 AA) Capelle aan den IJssel, tel. 010-4064564, fax 010-4064203, e-mail nathalie.maccow@pfizer.com

Maliza, mw. mr. A.E.C., De Lairessestraat 151 (1075 HK) Amsterdam, tel. 020-5788660, fax 020-5788680, e-mail info@dkm.nl

Mansouri, mw. mr. M. al, Keizersgracht 332 (1016 EZ) Amsterdam, tel. 020-6275411, fax 020-6226577, e-mail info@drpadvocaten.nl

Marres, mr. O.C.R., Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460163, fax 020-5460713, e-mail otto.marres@stibbe.com

Martius, mr. H.P.A.J., Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5825100, fax 020-5825150

Masselink, mr. P.E., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999

Mehial, mw. mr. M.S., Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100

Melief, mr. J.W.M., Lasondersingel 125 (7541 BP) postbus 700 (7500 AS) Enschede, tel. 053-4333552, fax 053-4361588, e-mail melief@desingeladvocaten.nl

Mencke, mr. J., Noordeinde 33 (2514 GL) postbus 305 (2501 CH) Den Haag, tel. 070-3023500, fax 070-3023670

Milo, mw. mr. S.D., Maliebaan 10-a (3581 CN) postbus 14033 (3508 SB) Utrecht, tel. 030-

2364600, fax 030-2364192, e-mail s.milo@vandiepen.com

Moerenhout, mw. mr. I.R., Burgemeester Karnebeeklaan 19 (2585 BA) postbus 85850 (2508 CN) Den Haag, tel. 070-3547054, fax 070-3501024

Mohtarez, mw. mr. T., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285477, fax 070-3249788, e-mail tannaz.mohtarez@debrauw.com

Mok, mr. M.M., Nieuwe Boteringestraat 32 (9712 PM) postbus 1586 (9701 BN) Groningen, tel. 050-3185286, fax 050-3183296, e-mail info@rtdv-advocaten.nl

Molenaar, mr. M.C., Kerklaan 37 (7311 AC) postbus 10482 (76301 GL) Apeldoorn, tel. 055-5212491, fax 055-5214731

Muller, mw. mr. E.A.M., Statenlaan 55 (5223 LA) postbus 1714 (5200 BT) Den Bosch, tel. 073-6927777, fax 073-6927789, e-mail info@banning.nl

Mijnders, mw. mr. W., Abraham Patrasstraat 5 (2595 RC) Den Haag, tel. 070-3470111, fax 070-3825547

Namaki, mr. A.A., Klepperheide 29 (6651 KM) postbus 88 (6650 AB) Druten, tel. 0487-512181, fax 0487-516060, e-mail info@voetsenvandepas.nl

Nass, mr. J.C. van, Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741111, e-mail jan.vannass@allenoverly.com

Nelemans, mr. M., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Noelmans, mr. V.E.J., Het Bat 16 (6211 EZ) postbus 865 (6200 AW) Maastricht, tel. 043-3506100, fax 043-3506109, e-mail info@pfeil-heuts.nl

Nyland, mw. mr. I.A.L., Zuidplein 100 (1077 XV) postbus 79023 (1070 NB) Amsterdam, tel. 020-8909900, fax 020-8909999, e-mail ida.nyland@simmons-simmons.com

Nijs, mr. S.H.C., Burgemeester Roelenweg 11 (8021 EV) postbus 600 (8000 AP) Zwolle, tel. 038-4259200, fax 038-4259252, e-mail info@nysingh.nl

Ommen Kloeke, mw. mr. G.A. van, Utrechtseweg 15 (3811 NA) postbus 492 (3800 AL) Amersfoort, tel. 033-4637727, fax 033-4615140, e-mail g.a.vanommenkloeke@ariensadvocaten.nl

Otte, mr. P.P., Dorpsstraat 29 (1901 EH) postbus 194 (1900 AD) Castricum, tel. 0251-670212, fax 0251-672987

Oudshoorn, mr. G., Velperweg 10 (6824 BH) postbus 9220 (6800 KA) Arnhem, tel. 026-3575757, fax 026-4424942, e-mail info@nysingh.nl

Parisius, mw. mr. L.M., St. Canisiusingel 19-f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820, e-mail l.parisius@poelmannvandenbroek.nl

Park, mw. mr. H., Frederiksplein 42 (1017 XN) postbus 545 (1000 AM) Amsterdam, tel. 020-5533600, fax 020-5533777

Peeters, mr. M.C.J., Bergerstraat 2 (6226 NA) postbus 1750 (6201 BT) Maastricht, tel. 043-3626655, fax 043-3626562, e-mail maastricht@boelszanders.nl

Plas, mr. H., Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056000, fax 020-6056700

Polderman, mr. J.S., Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutilh.com

Poole, mw. mr. A.J.J. le, Velperweg 1 (6824 BZ) postbus 3045 (6802 DA) Arnhem, tel. 026-3538300, fax 026-3510793

Popescu, mr. P.D., Delflandplein 24-1 (1062 HR) postbus 9886 (1006 AN) Amsterdam, tel. 06-10344449, fax 020-4083889, e-mail info@advocaatpopescu.nl

Postma, mr. H.D., Hoogbrugstraat 72 (6221 CS) postbus 3023 (6202 NA) Maastricht, tel. 043-3253960, fax 043-3250348, e-mail vandijkscadvocaten@bizmaas.nl

Praag, mr. E.J. van, Zuidplein 180 (1077 XV) Amsterdam, tel. 020-7996200, fax 020-7996300

Punt, mw. mr. L.J.C., Anna van Saksenlaan 30 (2593 HT) postbus 93455 (2509 AL) Den Haag, tel. 070-3746300, fax 070-3746333,

e-mail info@ekelmansenmeijer.nl

Pustjens, mw. mr. N.M.G., Breinderveldweg 15 (6365 CM) Schinnen, tel. 046-4572660, fax 046-4572657, e-mail info@spee-advocaat.nl

Rachid, mw. mr. N., Lage Mosten 7 (4822 NJ) postbus 3115 (4800 DC) Breda, tel. 076-5490590, fax 076-5490591, e-mail info@lawton.nl

Redert, mw. mr. I.M., Cornelis Houtmanstraat 21 (3572 LT) postbus 1324 (3507 GH) Utrecht, tel. 030-2758999, fax 030-2025555, e-mail info@vanderlindenadvocaten.nl

Reggani, mw. mr. N., Vondellaan 51 (2332 AL) postbus 1144 (2302 BC) Leiden, tel. 071-5358000, fax 071-5358001

Regt, mw. mr. R. de, Amstelplein 1 (1096 HA) postbus 94142 (1090 GC) Amsterdam, tel. 020-4629300, fax 020-4629333, e-mail rosa.deregt@nortonrose.com

Reintjes, mw. mr. X.A., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285828, fax 070-3285825, e-mail thehague@debrauw.com

Riet, mr. J.A. van, Maliesingel 13 (3581 BC) Utrecht, tel. 030-2300073, fax 030-2315771, e-mail hans@rwjs.nl

Rodrigues Pereira, mw. mr. E.K.E., Vredeshofstraat 15 (3760 AH) postbus 318 (3760 AH) Soest, tel. 035-6015080, fax 035-6024345, e-mail e.rodriguespereira@vandergoien.nl

Roos, mw. mr. J. de, Van Schaeck Mathonsingel 4 (6512 AN) postbus 55 (6500 AB) Nijmegen, tel. 024-3813183, fax 024-3606026, e-mail deroos@dirkwager.nl

Rous, mw. mr. J.C., Schouwburgplein 30-34 (3012 CL) postbus 1488 (3000 BL) Rotterdam, tel. 010-4444369, fax 010-4125050, e-mail info@stadermannluiten.nl

Roze, mw. mr. G.M., Weerdjesstraat 70 (6811 JE) postbus 9218 (6800 HX) Arnhem, tel. 026-3522888, fax 026-3522892, e-mail mail@dekempnaer.nl

Rijken, mr. J.J., Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail jj.rijken@pelsrijcken.nl

Samad, mw. mr. R., Breestraat 95-1 (1941 EG) Beverwijk, tel. 0251-273995, fax 0251-226335, e-mail samad@vanderstaaijvandamme-advocaten.nl

Schaufeli, mw. mr. M.J., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285825, e-mail mauricette.schaufeli@debrauw.com

Schepens, mw. mr. I.J.M., Velperweg 75 (6824 HH) Arnhem, tel. 026-3629111, fax 026-3644351

Schrama, mr. M.A.M., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285825

Schreurs, mw. mr. N., Burgemeester Visserpark 13-15 (2405 CP) postbus 575 (2400 AN) Alphen a/d Rijn, tel. 0172-494345, fax 0172-424728, e-mail n.schreurs@berntsenmulder.nl

Schukking, mw. mr. J., Van Alkemadelaan 700 (2597 AW) postbus 30311 (2500 GH) Den Haag, tel. 070-3538800, fax 070-3538811, e-mail jolien.schukking@twobirds.com

Schuurman, mr. S., Lingedijk 58 (4002 XL) postbus 124 (4000 AC) Tiel, tel. 0344-677188, fax 0344-677190, e-mail info@bierman.nl

Schuurs, mr. E.J., Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419640, fax 020-5419995, e-mail erik.schuurs@dlapiper.com

Sietinga, mr. W., Laan Copes van Cattenburgh 62 (2585 GC) Den Haag, tel. 070-3384040, fax 070-3501150, e-mail info@scheffer-advocaten.nl

Simonis, mw. mr. J., Kapellerpoort 14-16 (6041 HZ) postbus 15 (6040 AA) Roermond, tel. 0475-333030, fax 0475-331174, e-mail jsimonis@vbwdb-advocaten.nl

Simons, mw. mr. L.C.C.M., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285825, e-mail leonie.simons@debrauw.com

Sinke, mw. mr. M.C., Stationspark 34 (4462 DZ) postbus 75 (4460 AB) Goes, tel. 0113-211666, fax 0113-252100

Sjoerdsma, mr. R.M., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285825

Sluis, mw. mr. J.M., Stadsring 99 (3811 HP) Amersfoort, tel. 033-4658104, fax 033-4656025, e-mail info@peetersenvandijk.nl

Sluis, mr. L.T. van der, Westplein 12-14 (3016 BM) postbus 23156 (3001 KD) Rotterdam, tel. 010-4400500, fax 010-2250709, e-mail vandersluis@dvdw.nl

Sluiter, mw. mr. A.L., Winthontlaan 2 (3526 KV) postbus 4085 (3502 HB) Utrecht, tel. 030-2850300, fax 030-2850301

Smelt, mr. A.A.J., Strawinskyalaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460606, fax 020-5460123, e-mail info@stibbe.com

Soytekin, mw. mr. M., Steenenstraat 2 (3262 JM) postbus 1227 (3260 AE) Oud-Beijerland, tel. 0186-643030, fax 0186-615057, e-mail info@schep-advocaten.nl

Spapen, mw. mr. N.J.C., Wielkamp 5 (5301 DB) postbus 102 (5300 AC) Zaltbommel, tel. 0418-540400, fax 0418-680100

Stevellink, mr. M.H.G., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285825

Stevens, mw. mr. M., St. Martinusstraat 5 (5911 GJ) postbus 377 (5900 AJ) Venlo, tel. 077-3515041, fax 077-3513182, e-mail info@meulenkampadvocaten.nl

Stouten, mr. T., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172700, fax 010-2172700, e-mail t.schouten@houthoff.com

Szabo, mw. mr. W.M., Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail info@pelsrijcken.nl

Tamminga, mw. mr. M., Einsteindreef 109-113 (3562 GB) postbus 9907 (3506 GX) Utrecht, tel. 030-2635052, fax 030-2635070, e-mail tamminga@vrau.nl

Tempelman, mw. mr. R.P., Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953953, fax 020-7953900

Terpstra, mr. P.P., Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419915, fax 020-5419947

Timmermans, mw. mr. M.M.A., Lingedijk 58 (4002 XL) postbus 124 (4000 AC) Tiel, tel. 0344-677188, fax 0344-677190, e-mail info@bierman.nl

Tuinman, mw. mr. M.E., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999, e-mail marlies.tuinman@cliffordchance.com

Tijms, mw. mr. Y., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285825

Verkerke, mw. mr. I.G., Beneluxlaan 11 (3332 EB) postbus 324 (3330 AH) Zwijndrecht, tel. 078-6125911, fax 078-6191094

Verkooijen, mw. mr. L.M., Wassenaarseweg 20 (2596 CH) Den Haag, tel. 070-3469646, fax 070-3560490, e-mail l.m.verkooijen@mvng.nl

Vesters, mr. D.J.A., Claudius Prinsenaan 130 (4818 CP) postbus 4620 (4803 EP) Breda, tel. 076-5223677, fax 076-5149403, e-mail info@houbenadvocaten.nl

Visscher, mw. mr. I., Orteliuslaan 1051 (3528 BE) postbus 8118 (3503 RC) Utrecht, tel. 030-2879460, fax 030-2879483

Vriesendorp, mr. J.D., Strawinskyalaan 10 (1077 XZ) postbus 75299 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-4857000, fax 020-4857001, e-mail jd.vriesendorp@freshfields.com

Vriesendorp, mr. W.Th., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741111, e-mail willem.vriesendorp@allenoverly.com

Waard, mr. M.S. de, Twentelaan 15 (7609 RE) postbus 479 (7600 AL) Almelo, tel. 0546-533633, fax 0546-820827, e-mail almelo@damste.nl

Wachter, mw. mr. TR., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000

BM) Rotterdam, tel. 010-2172000, fax 010-2172700, e-mail info@houthoff.com

Wardenaar, mw. mr. K., Afrikaweg 2 (2713 AW) postbus 3012 (2700 KV) Zoetermeer, tel. 079-3204156, fax 079-3204488, e-mail k.wardenaar@klaverblad.nl

Weekers, mr. H.J.W., Minderbroederssingel 42 (6041 KK) postbus 69 (6040 AB) Roermond, tel. 0475-335115, fax 0475-311830, e-mail tijaesa@tjissen-saes.nl

Weisenborn, mw. mr. M.J., Laan van Nieuw Oost-Indie 25 (2593 BJ) postbus 16029 (2500 BA) Den Haag, tel. 070-3480444, fax 070-3480595

Wenting, mw. mr. K.J.Y.C.M., Kapellerpoort 14-16 (6041 HZ) postbus 15 (6040 AA) Roermond, tel. 0475-333030, fax 0475-331174, e-mail info@vbwdb-advocaten.nl

Wever, mr. H.H., Van Alkemadelaan 700 (2597 AW) postbus 30311 (2500 GH) Den Haag, tel. 070-3538907, fax 070-3538895, e-mail rik.wever@twobirds.com

Wigger, mw. mr. A.M.T., Tomatenlaan 6-h (2548 AJ) Den Haag, tel. 070-3191637

Winthagen, mr. N.A., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999

Winthouwer, mr. J.C.A., Beursplein 37 (3011 AA) postbus 30117 (3001 DC) Rotterdam, tel. 010-2051166, fax 010-4124011

Wit, mw. mr. H.F.G. de, van Dedemstraat 5 (1624 NN) postbus 2300 (1620 EH) Hoorn/NH, tel. 0229-212815, fax 0229-217620, e-mail h.dewit@schenkeveldadvocaten.nl

Witbreuk, mr. H., Pantheon 25 (7521 PR) postbus 109 (7500 AC) Enschede, tel. 053-4804252, fax 053-4804296, e-mail h.witbreuk@kienhuishoving.nl

Wulp, mr. D.M.S. van der, Burgemeester de Bruinelaan 14 (3331 AE) postbus 309 (3330 AH) Zwijndrecht, tel. 078-6210006, fax 078-6140422

Wynands, mr. X.P.C., Bergerstraat 2 (6226 NA) postbus 1750 (6201 BT) Maastricht, tel. 043-3626655,

fax 043-3626562, e-mail maastricht@boelszanders.nl

Wijnbergen, mw. mr. L., Statenlaan 55 (5223 LA) postbus 1714 (5200 BT) Den Bosch, tel. 073-6927777, fax 073-6927789, e-mail info@banning.nl

Yee, mw. mr. Q., Weena 690 (3012 CN) postbus 2888 (3000 CW) Rotterdam, tel. 010-2246206, fax 010-4129478, e-mail info@loyensloeff.com

Yigit, mw. mr. K., Oostzijde 1 (1502 BB) postbus 1343 (1500 AH) Zaandam, tel. 075-6168307, fax 075-6708189

Zeri, mw. mr. C., Amstelplein 1 (1096 HA) postbus 94361 (1090 GJ) Amsterdam, tel. 020-5924528, fax 020-4637296, e-mail zeric@howrey.com

Zon, mr. P.E. van, Stationspark 34 (4462 DZ) postbus 75 (4460 AB) Goes, tel. 0113-211666, fax 0113-252100

Zijl, mw. mr. R.E. van, 't Hoenstraat 5 (2596 HX) Den Haag, tel. 070-3467472, fax 070-3924378, e-mail denhaag@svsadvocates.com

Zijl, mr. S.W. van, Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240000, fax 010-4148444

Praktijk neergelegd

Bakker, mr. A.F. Utrecht 19-09-2007

Berg, mw. mr. K. Amsterdam 17-09-2007

Etten, mr. M.W.A.M. van Eindhoven 23-08-2007

Hament, mr. J.S. Amsterdam 11-09-2007

Heideman, mr. F.J. Amsterdam 01-09-2007

Juinen, mw. mr. S.C.M. Leeuwarden 01-07-2007

Kroneman, mw. mr. W. Den Haag 01-09-2007

Möhlmann, mr. W.R. Utrecht 01-09-2007

Oreel, mw. mr. J.B. Amsterdam 18-09-2007

Vogel, mw. mr. B.V. Amsterdam 20-09-2007

Kantoor- verplaatsing

Bouwmeester, mw. mr. A.M. (Amsterdam): Stationsplein 35 (1315 KT) postbus 10185 (1301 AD) Almere, tel. 036-5344400, fax 036-5343520, e-mail info@sloufadvocaten.nl

Dikkema, mw. mr. A.M. (Rotterdam): Paterswoldseweg 802 (9728 BM) postbus 1100 (9701 BC) Groningen, tel. 050-5214390, fax 050-5255435, e-mail dikkema@plabossinade.nl

Franken, mr. A.J. (Hoofddorp): Schiphol Boulevard 351/WTC H-Tower 7th floor (1118 BJ) Luchthaven Schiphol, postbus 22028 (1100 CA) Amsterdam Zuidoost, tel. 020-6557119, fax 020-6557192, e-mail albert.jan.franken@hq.geodiswilson.com

Jorritsma, mw. mr. C. (Haarlem): Hoofdstraat 345 (2171 BH) postbus 22 (2170 AA) Sassenheim, tel. 0252-240780, fax 0252-227110, e-mail info@dgv.nl

Koopstra, mw. mr. M. (Amsterdam): Van Alkemadealaan 700 (2597 AW) postbus 30311 (2500 GH) Den Haag, tel. 070-3538800, fax 070-3538811, e-mail info@twobirds.com

Leeuwen, mw. mr. I.M.C. van (Arnhem): Wijnhaven 24 (2511 GA) postbus 16759 (2500 BT) Den Haag, tel. 070-3305977, fax 070-3305989, e-mail i.m.c.vanleeuwen@consumentenautoriteit.nl

Marcucci, mw. mr. P.: Hart van Brabantlaan 103 (5038 LA) postbus 3058 (5003 DB) Tilburg, tel. 013-4645100, fax 013-4645105, e-mail marcucci@mwfamilie recht.nl

Peek, mw. mr. S.M.: Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119182, fax 020-7119999, e-mail simone.peek@cliffordchance.nl

Scheijndel, mw. mr. T.E. van (Roermond): Deken van Oppenbergsingel 23 (5911 AA) postbus 490 (5900 AL) Venlo, tel. 077-3548951, fax 077-3545330, e-mail scheijndel@boelszanders.nl

Slinkman, mr. L.S. (Hoogezand): Stationsweg 4 (9901 CR) postbus 5 (9900 AA) Appingedam, tel. 0596-670505, fax 0596-681020, e-mail info@slinkmandegraaf.nl

Vandenberg, mw. mr. E.M.C. (Rosmalen): Orteliuslaan 1051 (3528 BE) postbus 8118 (3503 RC) Utrecht, tel. 030-2879460, fax 030-2879483

Varossieau, mw. mr. A.C.L.: Purperhoedenveem 10 (1019 HM) Amsterdam, tel. 020-7762820, e-mail lisettevarossieau@live.nl

Veenendaal, mr. J.P. van: De entree 51 (1101 BH) Amsterdam Zuidoost, postbus 92407 (1090 AK) Amsterdam, tel. 020-3122800, fax 020-3122801, e-mail info@heussen-law.nl

Verweijmeren, mw. mr. C.P.W.M. (Bunnik): Ravelijnstraat 28 (4102 AM) Culemborg, tel. 06-23339960, fax 0345-533821

Vogel, mw. mr. S.A.: Atoomweg 464-466 (3542 AB) postbus 8067 (3503 RB) Utrecht, tel. 030-2424300, fax 030-2416663

Vukovic, mw. mr. M. (Utrecht): Oude Middenweg 239-a (2491 AH) Den Haag, postbus 180 (2260 AD) Leidschendam, tel. 070-3272222, fax 070-3272952, e-mail vukovic@mvadvocaten.nl

Warnink, mw. mr. M.: Hart van Brabantlaan 103 (5038 LA) postbus 3058 (5003 DB) Tilburg, tel. 013-4645100, fax 013-4645105, e-mail warnink@mwfamilie recht.nl

Nieuw kantoor/ Associatie

**Marcucci & Warnink
familie rechtadvocaten en
scheidingsbemiddelaars** (mrs. P. Marcucci en M. Warnink) Hart van Brabantlaan 103 (5038 LA) postbus 3058 (5003 DB) Tilburg, tel. 013-4645100, fax 013-4645105, e-mail info@mwfamilie recht.nl

Mede- vestiging

Slinkman De Graaf Advocaten (mrs. L.S. Slinkman en E. van Bommel) Stationsweg 4 (9901 CR) postbus 5 (9900 AA) Appingedam, tel. 0596-670505,

fax 0596-681020, e-mail info@slinkmandegraaf.nl

Naams- wijziging

Moene Advocaten te Den Haag thans: **Moene Vukovic Advocaten**

Antzoulatos-Nuijten, mw. mr. A.J.C. te Barendrecht thans: **Nuijten, mw. mr. A.J.C.**

Wakkerman-van Oosterhout, mw. mr. I. te Den Bosch thans: **Oosterhout, mw. mr. I. van**

Vermeer, mr. H.W.E. te Amstelveen thans: **Rechtspraktijk Vermeer**

Bezoek- adres/post- bus/tel./ fax/e-mail:

**Aarts & Van de Waarsburg
Advocaten** te Nijmegen: St. Annastraat 57 (6524 EH) Nijmegen

AKD Prinsen Van Wijmen N.V. te Brussel/België: tel. 088-2535000

AKD Prinsen Van Wijmen N.V. te Rotterdam: tel. 088-2535000

**Berte, Maalsté & Blom
Advocaten** te Utrecht: Vasco Da Gamaaan 11 (3526 ER) Utrecht

Considine Advocaten te Rotterdam: Maarland Noordzijde 103 (3231 CH) postbus 84 (3230 AB) Brielle, tel. 06-52331004, fax 084-7336209, e-mail considine@considine.nl

Advocatenkantoor Focke te Enschede: Oldenzaalsestraat 145 (7514 DR) Enschede

Van Hartingsveld | Schönhagen | Ossentjok | Advocaten | Bemiddelaars te Leiden: Schipholweg 74/het kantorenhuis 1^e etage (2316 XD) postbus 2202 (2301 CE) Leiden

Heijden, mr. J.D. van der te Hilversum: Minckelersstraat 42 (1223 LG) Hilversum

Advocatenkantoor Koopman te Alkmaar: Wilhelminalaan 7 (1815 JC) Alkmaar

Moene Vukovic Advocaten te Den Haag: Oude Middenweg 239-a (2491 AH) Den Haag, postbus 180 (2260 AD) Leidschendam, e-mail info@mvadvocaten.nl

Spelt Advocaten te Almere: Markerkant 1328 (1314 AN) Almere

Wesseling, mr. H.M.G. te Raalte: Punterstraat 1 (8102 HV) Raalte

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius mr. G.J. Kemper en mr. H.J. de Groot.

Excessieve bedragen in rekening gebracht

Raad van Discipline Arnhem, 10 april 2006, nummer 11435
(mrs. Vergunst, Brandsma, Breuning ten Cate, Harenberg en Noppen)

- 1 Een advocaat heeft een actieve onderzoeksplicht met betrekking tot de mogelijkheid van gefinancierde rechtshulp van zijn cliënt. De enkele mededeling van de cliënt dat hij daarvoor niet in aanmerking komt, ontslaat de advocaat – gelet op het gecompliceerde systeem van gefinancierde rechtshulp – niet van die plicht.
- 2 Deze plicht brengt mee dat ook tijdens de behandeling van de zaak de advocaat er alert op dient te blijven of wellicht alsnog wordt voldaan aan de voorwaarden voor gefinancierde rechtshulp.
- 3 Tussentijdse (substantiële) tariefsverhoging die niet tijdig aan de cliënt wordt medegedeeld, is klachtwaardig.
- 4 De advocaat dient matiging van zijn declaratie te overwegen wanneer de hoogte ervan in een onredelijke verhouding staat met het belang van de zaak.
- 5 Het hof bedient zich bij het opleggen van een tuchtrechtelijke maatregel van de constructie van een voorwaardelijke schorsing met als bijzondere voorwaarde dat de advocaat een deel van zijn honorarium zal terugbetalen.

- *Advocatenwet art. 46 (1.4.3.1 financiële verhouding)*
- *Gedragsregel 24*

De feiten

Klager is in 1986 gehuwd met mevrouw A. Uit het huwelijk is een dochter geboren die bij de vrouw verblijft. Tussen partijen is in november 2002 de echtscheiding uitgesproken. De alimentatie voor de dochter is bepaald op € 250 per maand en de partneralimentatie op € 125 per maand.

De echtscheidingsbeschikking is op 1 april 2003 ingeschreven. Het gerechtshof heeft bij beschikking van november 2003 de beschikking van de rechtbank op het punt van de partneralimentatie vernietigd en bepaald dat klager met ingang van april 2003 € 500 per maand partneralimentatie moet betalen.

Klager heeft de hem (toen nog door een andere advocaat) verleende rechtsbijstand in beide instanties zelf betaald.

In december 2003 heeft klager zich tot mr. X gewend omdat hij het niet eens was met de beschikking van het hof. In februari 2004 heeft mr. X een verzoek tot wijziging van de partneralimentatie ingediend bij de rechtbank. Als wijzigingsgrond voert hij aan dat er sprake is geweest van een kennelijke misslag omdat er uit is gegaan van een jaarinkomen van de vrouw van ongeveer € 9.000 per jaar, terwijl dat in werkelijkheid, voor een vierdaagse werkweek, ongeveer € 15.000 per jaar was.

De rechtbank wijst het wijzigingsverzoek in juni 2004 toe omdat de vrouw geen verweer voert. In de beschikking wordt de partneralimentatie met ingang van april 2003 op nihil bepaald.

De vrouw tekent beroep aan tegen deze beschikking.

Het hoger beroep wordt mondeling behandeld in februari 2005. Mr. X stond klager bij.

Het hof heeft in maart 2005 de aangevallen rechtbankbeschikking vernietigd en het (wijzigings)verzoek alsnog afgewezen; aldus blijft met ingang van april 2003 de partneralimentatie gehandhaafd op een bedrag van € 500 per maand.

Klager tekent cassatie aan tegen deze beschikking. Klager wordt bij die

gelegenheid door een andere (cassatie) advocaat bijgestaan; deze behandelt de zaak op basis van een toevoeging. Klager heeft op dat moment ruim € 12.000 aan mr. X betaald.

Klager heeft mr. X meerdere malen meegedeeld dat hij in financiële problemen kwam doordat hij diens nota's moest voldoen.

In mei 2005 heeft klager schriftelijk aan mr. X gevraagd hem een specificatie van een viertal nota's te doen toekomen. Hij herhaalt dat verzoek in juni 2005.

Nadat klager omtrent de financiële gang van zaken bij de deken over zijn advocaat had geklaagd is tijdens het onderzoek naar de klacht door de adjunct-secretaris van de Raad van Toezicht herhaaldelijk aan de orde geweest dat klager specificaties van de nota's van mr. X wenste te ontvangen.

Ter gelegenheid van de mondelinge behandeling van de klacht door de raad in februari 2006 heeft mr. X de specificatie van zijn nota's overgelegd.

Uit die specificaties blijkt dat klager in december 2003 en in de eerste twee maanden van 2004 € 141,35 per uur in rekening heeft gebracht, in de periode van begin maart tot medio augustus 2004 een bedrag van € 174 per uur en in de periode van medio september 2004 tot juli 2005 een bedrag van € 210 per uur. In totaal specificeert mr. X 50,5 aan de zaak bestede uren.

Klacht

Met betrekking tot de geschetste feitelijke gang van zaken formuleert klager de navolgende klachten:

- a mr. X heeft geen toevoeging voor klager aangevraagd terwijl klager daar wel voor in aanmerking kwam: mr. X heeft hem terzake niet correct geïnformeerd;
- b mr. X is tekortgeschoten in zijn advisering en hij heeft een beroepsfout gemaakt door een procedure tot wijziging van alimentatie aanhangig te maken en hem terzake niet correct te informeren, in het bijzonder over het instellen van cassatie;
- c mr. X heeft klager ondanks diens herhaald verzoek nimmer een specificatie van zijn declaratie gezonden en aan hem aanzienlijke bedragen in

rekening gebracht, vooral gezien in relatie met de hoogte van de gevorderde alimentatie.

Verweer

Mr. X heeft het navolgende tot zijn verweer aangevoerd.

Mr. X heeft tijdens het eerste gesprek met klager uitvoerig doorgenomen of deze voldeed aan de vereisten om in aanmerking te komen voor een toevoeging.

Klager heeft mr. X toen medegedeeld dat hij niet in aanmerking kwam voor een toevoeging. Daarom heeft mr. X klager niet om bewijsstukken gevraagd waaruit zou blijken dat hij niet in aanmerking kwam voor een toevoeging.

Mr. X heeft in januari 2004 in een brief aan klager bericht dat hij op grond van de door hem verschaft informatie omtrent zijn inkomens- en vermogenspositie niet in aanmerking kwam voor gefinancierde rechtsbijstand en dat hij de kosten van de werkzaamheden van mr. X zelf diende te betalen. Klager heeft deze brief voor akkoord ondertekend.

Klager heeft een aantal keren aan mr. X laten weten dat het hem moeilijk viel de nota's van mr. X te voldoen, maar hij heeft niet aan mr. X vermeld dat zijn vermogen zodanig was geslonken dat hij voor een toevoeging in aanmerking kwam. Had hij dat wel gedaan, dan zou mr. X hem direct hebben laten weten welke stukken hij aan hem diende te sturen voor het aanvragen van een toevoeging.

Mr. X heeft klager gewezen op de mogelijkheid in cassatie te gaan tegen de beschikking van het gerechtshof. (Kennelijk gaat het hier om de eerste beschikking van het hof, die van november 2003; *bew.*) Klager wilde dat nadrukkelijk niet.

Mr. X heeft klager gewezen op de risico's, verbonden aan de procedure tot wijziging van de partneralimentatie.

Mr. X heeft klager in januari 2004 bij brief bericht dat zijn kantoor deelneemt aan de Klachten- en Geschillenregeling Advocatuur. Daarom had klager zich eerst tot de Geschillencommissie dienen te wenden voordat hij zijn klacht bij de Raad van Toezicht indiende.

Klager heeft om specificatie van de nota's van mr. X gevraagd in het kader van de behandeling van zijn klacht. Omdat mr. X de specificaties geen deel wilde laten uitmaken van de klacht heeft hij deze niet aan klager toegevoerd.

Beoordeling door de raad

De raad behandelt allereerst het verweer dat klager zijn klacht eerst bij de Geschillencommissie had moeten indienen.

Het feit dat mr. X zich bij de Klachten- en Geschillenregeling Advocatuur heeft aangesloten brengt mee dat klager zijn klacht zowel bij de Geschillencommissie Advocatuur als bij de deken van de Orde van Advocaten en vervolgens bij de Raad van Discipline kan indienen. Deze laatste procedure is in de wet verankerd en mr. X kan niet bepalen dat klager een klacht tegen hem uitsluitend kan indienen bij de Geschillencommissie. Ten onrechte verwijt mr. X klager derhalve dat deze zich eerst tot de Geschillencommissie had moeten wenden voordat hij zijn klacht bij de deken kon indienen.

Vervolgens behandelt de raad klachtonderdeel a, inhoudende dat mr. X niet heeft bevorderd dat een toevoeging voor klager is aangevraagd terwijl klager daar wel voor in aanmerking kwam; voorts zou mr. X klager terzake niet correct hebben geïnformeerd.

De raad stelt vast dat mr. X stelt dat klager hem heeft meegedeeld dat hij niet voor een toevoeging in aanmerking kwam; die stelling is door klager betwist. Daarom staat niet vast dat klager dit aan mr. X heeft meegedeeld.

Ook al zou klager aan mr. X hebben meegedeeld dat hij niet voor een toevoeging in aanmerking kwam, dan nog had mr. X moeten controleren op grond waarvan klager niet in aanmerking kwam voor een toevoeging en dit schriftelijk aan klager hebben moeten bevestigen.

Mr. X heeft in zijn brief van januari 2004 volstaan met de mededeling dat klager op grond van de door hem verschaft informatie over zijn inkomens- en vermogenspositie niet in aanmerking kwam voor zogeheten

kosteloze rechtsbijstand. Gezien de gecompliceerde regelgeving op grond waarvan vastgesteld dient te worden of men voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking komt, in het bijzonder ingeval de rechtzoekende in het bezit is van een eigen woning en hij alimentatieplichtig is, had mr. X niet mogen afgaan op de mededeling van klager op dit punt, als hij die al gedaan heeft, en schriftelijk aan hem moeten bevestigen op grond van welke bezittingen en of op grond van welk inkomen hij niet in aanmerking kwam voor gefinancierde rechtshulp. Aldus heeft mr. X in strijd gehandeld met Gedragsregel 24. In Gedragsregel 24 is bepaald dat een advocaat verplicht is aan het begin van de zaak te overleggen of er termen zijn om te trachten gefinancierde rechtshulp te verkrijgen.

Vaststaat dat klager meerdere malen aan mr. X te kennen heeft gegeven dat hem het zwaar viel de nota's van mr. X te voldoen; vaststaat ook dat mr. X in een brief van oktober 2004 aan de advocaat van de vrouw heeft bericht dat klager geen geld had en daarom de alimentatie niet kon betalen. Mr. X was aldus op de hoogte van de financiële problemen van klager. Dit had voor mr. X op grond van Gedragsregel 24 aanleiding moeten zijn ook tussentijds te onderzoeken of klager mogelijk alsnog in aanmerking kwam voor gefinancierde rechtshulp. Van mr. X had een actievere houding mogen worden verwacht. Ten onrechte heeft mr. X zich erop beroepen dat klager slechts klaagde over zijn financiën. Ten onrechte heeft mr. X niet zelf alsnog aan de orde gesteld of klager voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking kwam.

Dit onderdeel van de klacht is gegrond.

Klachtonderdeel b luidt dat mr. X is tekortgeschoten in zijn advisering en een beroepsfout heeft gemaakt door een procedure tot wijziging van alimentatie aanhangig te maken en klager daarover niet correct te informeren, in het bijzonder (ook) niet over het instellen van cassatie tegen de beschikking van november 2003.

De raad stelt vast dat mr. X het wijzigingsverzoek heeft gegrond op het feit dat het hof in de beschikking van november 2003 een misslag heeft begaan door uit te gaan van onjuiste gegevens betreffende het inkomen van de vrouw. Met betrekking tot dit punt gaat het om art. 1:401 lid 4 BW. Die bepaling wordt ruim opgevat en als grond voor wijziging van de alimentatie kan elk gegeven worden aangevoerd dat bij de beschikking waarvan wijziging wordt verzocht een rol had behoren te spelen maar niet heeft gespeeld, of waarvan achteraf aannemelijk wordt gemaakt dat het onjuist is, terwijl het ontbrekende of juiste gegeven tot een andere vaststelling van de onderhoudsuitkering op grond van draagkracht en behoefte zou hebben geleid. Daarbij maakt het niet uit dat de partij die zich op art. 1:401 lid 4 BW beroept voor ommekomst van de beroepstermijn heeft kunnen vaststellen dat in rechte van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan, en daartegen rechtsmiddelen had kunnen instellen. Ook is niet van belang of sprake is van een vergissing en, zo ja, of de rechter dan wel (één van) de partijen die vergissing hebben (heeft) gemaakt. Er kan daarom ook niet worden vastgesteld dat mr. X een beroepsfout heeft gemaakt door het indienen van het wijzigingsverzoek.

Een aanwijzing dat mr. X geen beroepsfout heeft gemaakt is voorts dat, naar zeggen van klager, de advocaat-generaal bij de Hoge Raad positief heeft geadviseerd naar aanleiding van het door klager ingestelde cassatieberoep tegen de beschikking van het hof van maart 2005.

Op grond van het voorafgaande staat evenmin vast dat mr. X klager onjuist heeft geïnformeerd over het instellen van cassatie. Dit onderdeel van de klacht is ongegrond.

Klachtonderdeel c luidt dat mr. X aan klager ondanks diens herhaald verzoek nimmer een specificatie van zijn declaraties heeft toegestuurd, terwijl aanzienlijke bedragen in rekening waren gebracht, vooral gezien in relatie tot de hoogte van de gevorderde alimentatie.

De raad stelt vast dat klager aan mr. X een- en andermaal om specificaties van

diens nota's heeft gevraagd. Mr. X heeft aangevoerd dat hij normaal gesproken die specificaties meestuurt met zijn nota's maar dat in deze zaak niet heeft gedaan. Daarvoor heeft mr. X geen reden opgegeven. Toen klager eenmaal een klacht tegen mr. X had ingediend was mr. X niet meer bereid zijn specificaties aan klager te doen toekomen omdat mr. X niet wilde dat de specificaties deel zouden gaan uitmaken van de klacht. Dit is evenwel geen valide reden om een verzoek om specificaties niet te honoreren. Het voorgaande klemt temeer nu, blijkens de door mr. X ter zitting overgelegde specificaties, er binnen een tijdsbestek van anderhalf jaar sprake is geweest van een verhoging van het uurtarief van € 141,35 naar € 210, in welke stijging van bijna 50% klager tot dat moment geen enkel inzicht had, althans is dat niet gebleken.

Voorts is de raad van oordeel dat klager er terecht over klaagt dat hij ruim € 12.000 aan mr. X heeft moeten betalen voor een procedure waarin bij de rechtbank geen verweer is gevoerd en waarbij in hoger beroep slechts een misslag is aangevoerd en geen gecompliceerde financiële gegevens en berekeningen aan de orde zijn geweest. Tevens is van belang dat het in deze zaak ging om een alimentatie van € 500 per maand. De raad is van oordeel dat gezien de hiervoor genoemde omstandigheden de door mr. X in rekening gebrachte bedragen excessief zijn, zodat dit onderdeel van de klacht gegrond is.

Gezien de ernst van de gegrond bevonden klachtonderdelen en gezien het feit dat reeds een aantal keren een tuchtrechtelijke maatregel aan mr. X is opgelegd, waaronder eenmaal eerder voor een klacht betreffende gefinancierde rechtshulp in welke zaak de raad in april 2003 uitspraak heeft gedaan, dient de hierna te noemen maatregel te worden opgelegd.

Beslissing van de raad

Verklaart de klacht op twee onderdelen gegrond en op één onderdeel ongegrond; legt aan mr. X de maatregel van schorsing in de uitoefening van de praktijk op voor de duur van een week.

Hoger beroep

Het hof gaat uit van de klachtomschrijving van de raad.

De eerste grief is van feitelijke aard: mr. X stelt dat de raad ten onrechte heeft overwogen dat klager mr. X meerdere malen heeft medegedeeld dat hij in financiële problemen kwam doordat hij de nota's van mr. X moest voldoen. Het hof stelt vast dat mr. X heeft toegegeven dat 'klager zo nu en dan heeft verteld dat hij wat moeite had met het betalen van de nota's (...)', doch daarmee staat niet vast dat klager daardoor in financiële moeilijkheden kwam, al acht het hof dat niet onaannemelijk. In zoverre slaagt de grief.

Overigens richten de grieven zich niet tegen de vaststelling van de feiten, zodat in beroep voor het overige van de feitelijke vaststelling door de raad kan worden uitgegaan.

Mr. X voert voorts de navolgende grieven aan:

Grief 1

De raad heeft ten onrechte geoordeeld dat klager zijn klacht niet via de Geschillencommissie Advocatuur hoefde in te dienen, ondanks een daartoe strekkende schriftelijke afspraak tussen klager en mr. X.

Grief 2

Ten onrechte heeft de raad overwogen dat mr. X, ook indien klager zelf aangaf niet voor een toevoeging in aanmerking te komen en zijn vermogen duidelijk boven de toevoegingsgrens lag, mr. X bewijsstukken aan klager had dienen te vragen.

Grief 3

Ten onrechte heeft de raad overwogen dat niet vaststaat dat mr. X heeft medegedeeld niet voor een toevoeging in aanmerking te komen.

Grief 4

Ten onrechte is overwogen dat er sprake is geweest van een weigering van het verzenden van specificaties. Specificaties waren telkenmale met klager doorgesproken en akkoord bevonden, telefonisch en zonodig mondeling.

Grief 5

Ten onrechte heeft de raad overwogen dat klager een- en andermaal om specificaties van nota's zou hebben gevraagd.

Met betrekking tot de eerste grief overweegt het hof als volgt.

Advocaten kunnen op basis van vrijwilligheid aan de Klachten- en Geschillenregeling Advocatuur deelnemen. Voor cliënten ontstaat daarmee de mogelijkheid om naast de eigenlijke tuchtprocedure van de Advocatenwet een klacht te laten behandelen door de Geschillencommissie Advocatuur. Deelname door een advocaat aan die regeling en vermelding daarvan in een aan de cliënt verzonden opdrachtbevestiging of in met deze gevoerde correspondentie brengen echter niet mee dat het die cliënt niet vrijstaat zich tot de tuchtrechter – en niet tot de Geschillencommissie Advocatuur – te wenden. Dat geldt ook indien het tegendeel met zoveel woorden in de opdrachtbevestiging is neergelegd of op andere wijze is overeengekomen.

Deze grief faalt derhalve.

Met betrekking tot de tweede grief (...) stelt het hof vast dat mr. X in de opdrachtbevestiging van 2 januari 2004 de navolgende passage schrijft: 'Op grond van de door u verschaft informatie omtrent uw inkomens- en vermogenspositie, komt u niet in aanmerking voor de zogeheten kosteloze rechtsbijstand en zult u de kosten voor mijn werkzaamheden zelf dienen te betalen.'

Het hof overweegt dat de raad terecht tot uitgangspunt van zijn beoordeling heeft gemaakt dat met een dergelijke schriftelijke mededeling noch als vaststaand kan worden aangemerkt dat klager niet in aanmerking kwam voor gefinancierde rechtshulp, noch dat mr. X hem over de concrete mogelijkheden daartoe in voldoende mate heeft geïnformeerd.

(Het hof bespreekt hoe mr. X tijdens de tuchtrechtelijke procedures nog heeft geprobeerd aannemelijk te maken dat klager in de vorm van aandelen over een genoegzaam vermogen beschikte, en dat klager ook een te hoog inkomen genoot (onder meer uit activiteiten

naast zijn dienstbetrekking) om voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking te komen. Zowel met betrekking tot het vermogen als met betrekking tot dat hoge(re) inkomen volgt het hof mr. X niet in zijn onvoldoende onderbouwde stellingen; *bew.*)

Bij gebreke van objectieve gegevens die zouden kunnen staven dat klager niet voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking kwam moet worden beoordeeld of als vaststaand kan worden aangemerkt dat klager (desondanks) aan mr. X kenbaar heeft gemaakt dat hij niet voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking kwam. Klager heeft dat ontkend. Op grond van de inmiddels gebleken gegevens is een dergelijke mededeling van klager ook niet aannemelijk. Ook overigens heeft mr. X onvoldoende gesteld om het hof tot de vaststelling te brengen dat klager werkelijk aan mr. X heeft medegedeeld niet voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking te komen.

Mr. X heeft zich erop beroepen dat klager zijn opdrachtbevestiging, houdende de mededeling dat klager niet voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking kwam, voor akkoord heeft ondertekend en aan mr. X heeft geretourneerd.

Het hof acht dat gegeven niet van overwegende betekenis. De bewuste passage in de opdrachtbevestiging is immers een door mr. X aan klager gepresenteerde conclusie. De opdrachtbevestiging maakt niet duidelijk op welke financiële informatie of bescheiden mr. X deze conclusie heeft gebaseerd. Evenmin maakt die opdrachtbevestiging duidelijk welke informatie mr. X over de maatstaven voor gefinancierde rechtshulp aan klager heeft verschaft.

Naar het oordeel van het hof heeft de raad met juistheid overwogen dat de regelgeving ter zake van gefinancierde rechtshulp gecompliceerd is, zeker in situaties rond echtscheiding. Dat zo zijnde zal een advocaat niet zonder gedegen onderzoek en overleg met de cliënt tot de conclusie kunnen komen dat er in de zin van Gedragsregel 24 goede gronden zijn om aan te nemen dat de cliënt niet in aanmerking kan komen voor gefinancierde rechtshulp. Van dat onderzoek en

overleg zal in de regel moeten blijken door een schriftelijke bevestiging van de advocaat.

Van een dergelijk onderzoek of van dergelijk overleg is niet gebleken.

Aangezien niet is aan te nemen dat klager bezwaar had tegen het verkrijgen van gefinancierde rechtshulp voorzover hij daarvoor in aanmerking kwam, is evenmin duidelijk waarom mr. X geen aanvraag tot gefinancierde rechtshulp heeft ingediend, bijvoorbeeld tot het verkrijgen van een voorwaardelijke toevoeging, in afwachting van de definitieve gegevens en uitkomst van de procedure.

Ten slotte geeft ook de door mr. X naar klager gekozen opstelling, bijvoorbeeld nog naar aanleiding van de herhaalde mededeling van klager dat hij moeite had om zijn declaraties te betalen, weinig blijk van de door Gedragsregel 24 gewenste actieve houding om gefinancierde rechtshulp te verkrijgen. Daarmee falen ook de grieven 2 en 3.

Vervolgens bespreekt het hof de grieven 4 en 5, die gericht zijn op het klachtonderdeel dat mr. X, ondanks herhaald verzoek, nimmer zijn declaraties heeft gespecificeerd en aanzienlijke bedragen in rekening heeft gebracht, gezien in relatie tot de hoogte van de gevorderde alimentatie.

Het hof stelt vast dat aanvankelijk kennelijk alleen een specificatie is verzonden als bijlage bij een declaratie van 2 december 2004. De overige specificaties zijn door mr. X pas verstrekt, ondanks herhaalde vergeefse verzoeken van klager, ten tijde van de mondelinge behandeling voor de raad van 20 februari 2006.

De verstrekking van specificaties aan klager, die volgens mr. X vaak mondeling dan wel telefonisch zijn besproken, zijn, gegeven de ontkenning van klager, niet komen vast te staan.

Mr. X heeft ten onrechte de specificaties pas onder de druk van de tuchtprocedure verstrekt. Voor de nalatigheid van mr. X is geen te respecteren rechtvaardiging aangevoerd.

Tot dit onderdeel van de klacht behoort ook het verwijt van excessief declareren.

De werkzaamheden van mr. X bestonden aanvankelijk uit de indiening van een verzoek tot op nihilstelling; de grondslag van het verzoek was dat het hof ten onrechte was uitgegaan van een te laag eigen inkomen van de vrouw.

Er werd geen verweer gevoerd; de rechtbank wees het verzoek bij verstek toe.

De vrouw tekende hoger beroep aan. Mr. X heeft een verweerschrift ingediend; het gerechtshof vernietigde de beschikking en wees het oorspronkelijke verzoek van klager tot nihilstelling, respectievelijk verlaging van de partneralimentatie af.

De raad heeft terecht geconstateerd dat het aldus een procedure betrof waarin voor de rechtbank geen verweer is gevoerd en waarbij in hoger beroep geen gecompliceerde financiële gegevens en berekeningen aan de orde zijn geweest. Onder andere op basis hiervan, in combinatie met het alimentatiebedrag van € 500 per maand, heeft de raad op goede gronden de conclusie getrokken dat het totaal van de declaratie van mr. X aan klager van ruim € 12.000 kennelijk als excessief moet worden aangemerkt.

Per 1 januari 2004 bedraagt het tarief blijkens de specificaties € 141,35 per uur, exclusief btw en kantoorkosten. Nadien

is een tweetal forse tariefstijgingen doorgevoerd: vanaf begin maart 2004 werd het uurtarief van mr. X € 174 en vanaf september 2004 € 210.

Het hof merkt met betrekking tot het tijdschrijven ook nog het navolgende op:

- voor elke uitgaande brief wordt ten minste 15 minuten geschreven;
- mr. X schrijft 8 werkuren (inclusief een alimentatieberekening) voor het bij de rechtbank ingediende verweerschrift;
- voor de lezing van de beschikking van de rechtbank rekent mr. X één uur;
- in de beroepsprocedure schrijft mr. X voor lezing van het beroepschrift één uur, voor het opstellen van zijn verweerschrift daartegen 6 uren en vervolgens voor de zitting 4 uren;
- ten slotte noteert mr. X één uur voor de lezing van het arrest.

De eigenlijke proceshandelingen zijn gespecificeerd met een tijdsbesteding van 21 uur.

Het hof signaleert voorts dat onder de algemene aanduiding 'dossierbehandeling' nog eens 12 uur en 25 minuten gewerkte tijd is geschreven, dit naast specifieke werksoorten als inkomende en uitgaande correspondentie, pro-

ceshandelingen, bespreking cliënt et cetera. Dat leidt in totaal tot 50,5 uur geschreven en gedeclareerde tijd.

Zowel op grond van de niet-medegedeelde aanzienlijke tariefstijgingen als op grond van de excessieve tijdsbesteding komt het hof dan tot het oordeel dat excessief is gedeclareerd.

Op grond van het voorgaande dienen de klachtonderdelen a en c te worden bekrachtigd.

Vervolgens vindt het hof aanleiding om onder bekrachtiging van de beslissing van de raad voor zover de klachtonderdelen a en c gegrond zijn verklaard en klachtonderdeel b ongegrond is verklaard de beslissing van de raad te vernietigen voorzover aan mr. X de maatregel is opgelegd van schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van een week.

Opnieuw rechtdoende legt het hof mr. X de maatregel op van voorwaardelijke schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van één maand met een proeftijd van twee jaar. Het hof stelt als bijzondere voorwaarde dat mr. X binnen vier weken na toezending van deze beslissing een bedrag van € 5.000, vermeerderd met btw, aan klager zal hebben terugbetaald.

(advertenties)

Lewandowski & Partners
 Juristen en Adviseurs B.V.

Postbus 1384
 5004 BJ Tilburg
 T.: 013 463 27 03
 F.: 013 469 11 24
mlewandowski@polenconsulting.com
www.polenconsulting.com

Goedlopend juridisch advieskantoor gespecialiseerd in juridisch en fiscaal advies inzake Nederlandse juridische en fiscale kwesties aan Poolse ondernemingen en juridisch en fiscaal advies aan Nederlandse ondernemers inzake Poolse wet- en regelgeving is op zoek naar een samenwerkingsverband met een ervaren advocaat in Amsterdam, Den Haag of Tilburg. De bedoeling is om de praktijk naar een hoger niveau te brengen (het voeren van procedures namens Poolse cliënten bij rechtbanken en hogere rechterlijke colleges). De adviespraktijk wordt gevoerd door ondergetekende, mr. M.P. Lewandowski, afgestudeerd aan de Universiteit van Tilburg.

Sinds 2003 ben ik zelfstandig juridisch adviseur. Tot mijn cliënten behoren MKB bedrijven alsmede grote, beursgenoteerde bedrijven uit Polen. Ik ben op zoek naar een ervaren collega-advocaat of een advocatenkantoor (arbeidsrecht, privaatrecht, contractenrecht, ondernemingsrecht, belastingrecht) waarmee mijn praktijk samengevoegd zou kunnen worden, waarbij de desbetreffende advocaat in de beginfase als mijn patroon zou kunnen optreden.

Bevlogen: ja
Workaholic: nee

Ploum Lodder Princen. Duidelijk

Ploum Lodder Princen

advocaten
notarissen

Bevlogenheid is een mooie eigenschap. Vooral als deze tot uiting komt op meerdere terreinen. Zo zijn wij bevlogen advocaten en notarissen. Daarnaast zijn we ook bevlogen paardrijders of bevlogen kunstliefhebbers. Wij hebben enkele bevlogen motorrijders. En onder ons bevinden zich een aantal bevlogen voetbalfans. Ploum Lodder Princen zoekt ervaren advocaten ondernemingsrecht die bevlogen zijn, maar geen workaholic. Bel Michel Jacobs, 06-22481779 of mail naar mjacobs@plp.nl. Voor meer informatie: www.plp.nl

Uw zaak op orde met ElsevierOrde

Personen & Familierecht

Arbeidsrecht

Met ElsevierOrde kunt u eenvoudig en digitaal uw cliëntdossier opbouwen en aanvullen met relevante informatie, wet®elgeving en jurisprudentie.

Zo houdt u het overzicht, werkt u efficiënt en kunt u zich professioneel onderscheiden van uw concurrent.

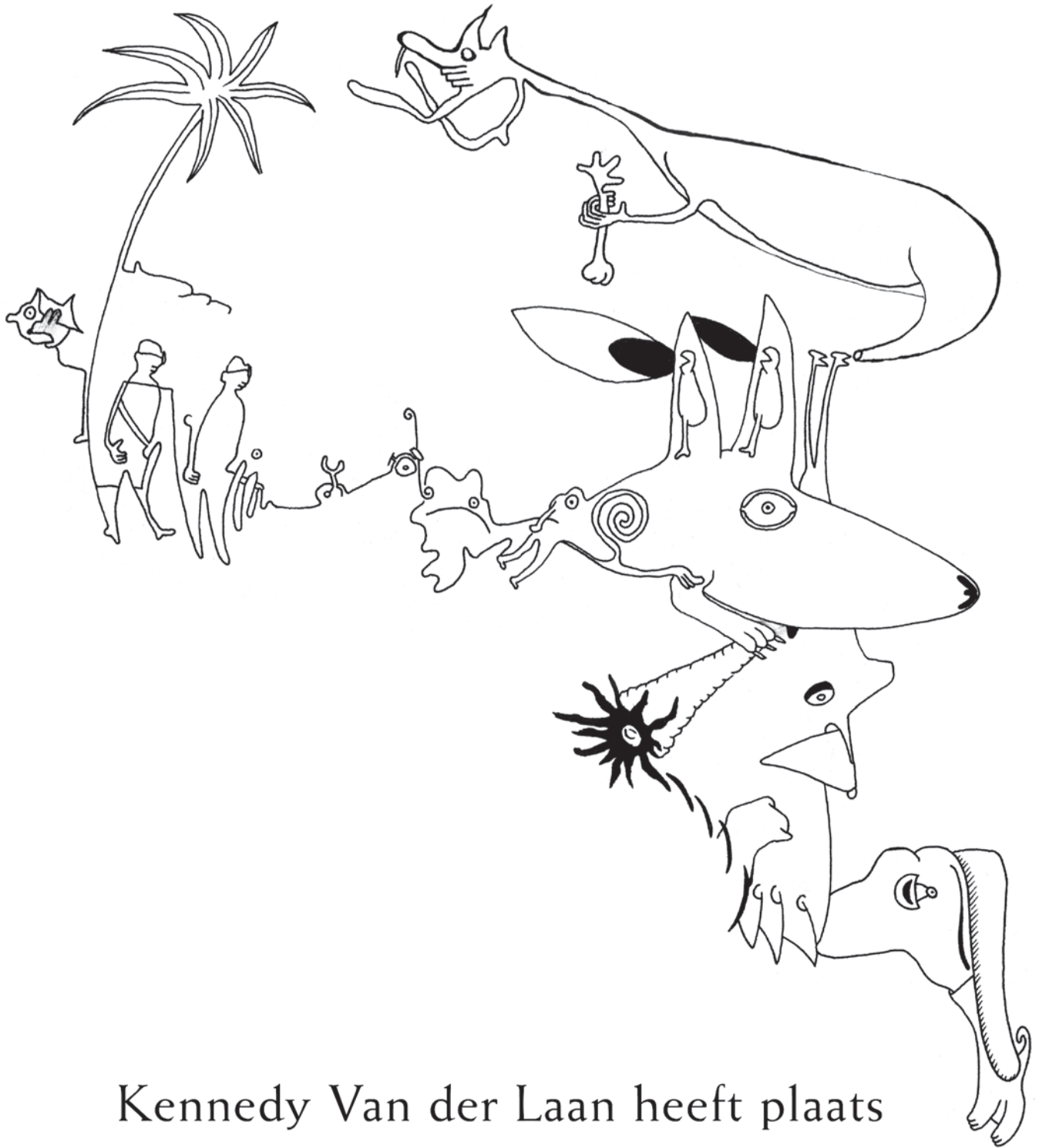
Voor meer informatie:

Elsevier Juridisch - T 070 441 51 55 - E juridisch@reedbusiness.nl

ElsevierOrde

www.elsevierjuridisch.nl

Kennedy Van der Laan heeft plaats
voor talentvolle advocaatstagiairs.

www.kennedyvanderlaan.nl/vacatures

Kennedy Van der Laan, advocatuur en notariaat, Haarlemmerweg 333, 1051 LH Amsterdam

Tekening: Moritz Ebinger

Gerritse Poelman

A D V O C A T E N

Gerritse Poelman Advocaten is een ambitieus advocatenkantoor, gevestigd in een mooi monumentaal pand, nabij het centrum van het in het Hart van Brabant gelegen Tilburg. Wij zoeken op korte termijn twee doortastende

(gevorderde) stagiaires (m/v)

die afhankelijk van opleiding, interesse en ervaring werkzaam zullen zijn op het gebied van het ondernemingsrecht, familierecht en personenschade recht.

Uitgebreide informatie over ons kantoor vindt u op onze website. Geïnteresseerd? U kunt uw sollicitatiebrief met cv tot drie weken na verschijning van deze advertentie richten aan mevrouw mr E.P.E. van Ekelen, bij wie desgewenst ook nadere informatie kan worden verkregen.

Postbus 902, 5000 AX Tilburg, (013) 544 45 45, www.gpadvocaten.nl

ADVOCATENKANTOOR BAZARSTRAAT

Klein, informeel kantoor in het centrum van 's-Gravenhage zoekt op korte termijn een

ADVOCaat (M/V)

die, op basis van kostendeling, de praktijk wil uitoefenen. De voorkeur gaat uit naar sollicitanten met één of meer jaar ervaring, doch ook anderen worden uitgenodigd te reageren.

Ons kantoor is onder andere werkzaam op de gebieden:

- Personen- & Familierecht
- Sociaal Zekerheidsrecht
- Strafrecht
- Arbeids- en Huurrecht

Schriftelijke reacties met c.v. graag binnen 14 dagen richten aan:

Advocatenkantoor Bazarstraat
t.a.v. mr T. Scholtus
Bazarstraat 35
2518 AH 's-Gravenhage.

*Telefonische inlichtingen (070 - 345 73 00)
bij mr T. Scholtus of mr S. de Kluiver*

Advocatenkantoor met meerdere vestigingen is voor haar recent opgestarte vestiging in Breda op zoek naar een

ambitieuze, commercieel ingestelde ADVOCaat

die momenteel in de regio Breda als zelfstandig gevestigd advocaat, al dan niet met advocaat-werknemers, een eigen commerciële praktijk uitoefent en die interesse heeft om zich aan te sluiten.

Reacties onder nummer 7868 aan:
Bureau BDM B.V.
Steekterweg 80G
2407 BH Alphen aan den Rijn

Greenpeace exists because this fragile earth deserves a voice...

Have you decided that you want to use your talents for good, not just for profit?

It needs solutions. It needs change. It needs action.

Greenpeace is an independent global campaigning organisation that acts to change attitudes and behaviour, to protect and conserve the environment and to promote peace.

Greenpeace International employs more than 150 staff, from around the globe, all dedicated to meeting the professional standards expected of the world's leading campaigning organisation for the environment. From our Amsterdam office we lead global campaigns and provide strategic support to our national and regional offices, funded by millions of supporters worldwide.

Legal Counsel (Organisation)

Greenpeace International's Legal Unit is seeking a Legal Counsel to be responsible for the legal support of the organisation. You will provide legal advice and support to the different units within the organisation on issues of labour, company and contract law, negotiate, draft and revise contracts, represent the organisation in disputes, manage our intellectual property rights and ensure compliance with international and national laws and guidelines on not-for-profit organisations.

You will be part of the Legal Unit, which consists of a Legal Counsel (Campaigns & Actions), a Legal Administrator and is lead by the Senior Legal Counsel (*an advocaat*) at the international office in Amsterdam.

Profile of suitable candidate

- You have approximately three years experience working as an *advocaat* in a reputable Dutch law firm and/or as a company lawyer in general labour and commercial law practice.
- You have a firm grasp of Dutch civil law and a demonstrable experience in both contract drafting and litigation.
- You are fluent in English.
- You are able to communicate your ideas and legal concepts to non-lawyers in a way that makes the information usable.
- You are able to develop, implement and manage projects with a legal scope.

Please send your application consisting of a cover letter stating specifically how you meet the profile, together with your CV and university grades to Ellen Bekke, Human Resources at int.recruitment@int.greenpeace.org

Please quote the following reference when sending your application: LCO

**Application deadline:
1 November 2007**

The job description can be found at www.greenpeace.org/international/about/jobs.

GREENPEACE

Blaisse richt zich op procedures rond de onderneming met speciale aandacht voor aansprakelijkheid van zakelijke dienstverleners en bestuurders. Wij maken complexe geschillen transparant en beheersbaar. Op ons gebied zitten wij in de top van de markt.

Ons kantoor is gevestigd in het Olympisch Stadion.

www.blaisse.nu

Wij doen waar we goed in zijn en wat we leuk vinden.

Wij zoeken advocaten die dat ook willen, die een nichekantoor aanspreekt en die willen werken in een speciale setting.

Advocaat-medewerkers

Je hebt ervaring in de proces- of ondernemingsrechtpraktijk. Je hebt een goede opleiding gehad maar bent toe aan iets anders. Je wilt kwalitatief hoogwaardig werk blijven doen.

Je bent helder en analytisch. Je bent zelfstandig maar geen einzelgänger. Je weet van alles, maar bent nog (lang) niet uitgeleerd.

Advocaat-stagiaires

Ook jij bent helder en analytisch. Je wilt advocaat worden (of bent dat net) en wilt graag werken op een kantoor dat in je investeert. Je vindt het leuk om grote en ingewikkelde vragen op je bord te krijgen. De procespraktijk spreekt je aan.

Ben je geïnteresseerd, stuur dan een korte brief voorzien van c.v. aan Jan Garvelink, Olympisch stadion 38, 1076 DE Amsterdam of jan.garvelink@blaisse.nu. Bel Femke van der Velden (020 305 72 30) als je meer over werken bij Blaisse wilt weten.

VAN TRAA

ADVOCATEN

TRANSPORT EN LOGISTIEK
INTERNATIONALE HANDEL
VERZEKERINGSRECHT
AANSPRAKELIJKHEIDSRICHT

Rotterdam, de stad van haven en handel. Al meer dan honderd jaar behandelen wij vanuit het hart van de stad mooie zaken voor grote verzekeraars, luchtvaartmaatschappijen, banken, productiebedrijven, handelshuizen, rederijen en andere logistieke dienstverleners van over de hele wereld.

Middelgroot van omvang, maar met een gevestigde reputatie binnen onze praktijkgebieden: transport & logistiek, internationale handel, verzekering en aansprakelijkheid.

Wij hebben altijd plaats voor ambitieuze en in onze praktijk geïnteresseerde

Advocaat stagiaires^{m/v}

Intensieve begeleiding en ons Bureau Kennis en Opleiding zorgen ervoor dat je snel in staat bent om zelfstandig te procederen en adviseren.

Kijk voor meer informatie op www.vantraa.nl of bel met Jacco van de Meent: (010) 4137000.

De Haan Advocaten & Notarissen is een innovatief, dynamisch en snel groeiend kantoor. Vanuit negen secties oefenen we de commerciële praktijk uit. De Haan Advocaten & Notarissen behoort inmiddels tot de top 25 en ontving in 2007 de Gouden Zandloper als snelst groeiend kantoor van Nederland. De Haan Advocaten & Notarissen is voor verschillende vestigingen op zoek naar nieuwe advocaten:

Vestiging Groningen:

Aspirant-partner civiel recht

Vestiging Almere:

Medewerker bouwrecht

Vestiging Assen:

Advocaat-stagiair civiel recht

De functieprofielen kun je vinden op onze website www.dehaaninfo.nl

Wij verwachten gedrevenheid, teamspirit en betrokkenheid bij het kantoor. We hebben de omvang van een professionele organisatie en er is ruimte voor informeel en persoonlijk contact met collega's. Om je optimaal te ontplooiën, bieden wij een goede werk-privé balans, uitstekende arbeidsvoorwaarden en een cultuur waarin veel ruimte is voor eigen initiatief.

Meer informatie

Wil je meer informatie, bezoek dan onze website www.dehaaninfo.nl of neem contact op met Jan-Bouwe Rijkema, sectievoorzitter civiel recht Groningen/Assen: 050- 57 57 400. Voor onze vestiging in Almere kun je contact opnemen met Anthony Terng sectievoorzitter civiel recht Almere: 036- 54 60 040. Je sollicitatie kun je mailen naar: vacatures@dehaaninfo.nl.

De Haan
ADVOCATEN & NOTARISSEN

Kennis vergaren, bijpraten en punten halen?

**Bezoek dit najaar een van de boeiende (jaar)congressen
van Vermande Studiedagen op uw vakgebied !**

- Congres De nieuwe omgevingsvergunning in aantocht**
Sprekers: dr. mr. Tonny Nijmeijer, mr.ing. Bert Rademaker
Dinsdag 6 november 2007, Jaarbeurs Utrecht 5 PO-punten
- Congres 9e Benelux Merkendag**
Sprekers: mr. Alexander Hagen, mr. Hub.J. Harmeling, mr. Armand Killan, mr. Koen Limperg, Alexander von Mühlendahl, Dr. iur., J.D., LL.M.
Vrijdag 23 november 2007, Kurhaus Scheveningen 4 PO-punten
- Congres De Wet financieel toezicht, Knelpunten in de praktijk**
Sprekers: prof.mr. Jan Bernd Huizink, mr. Bart Joosen, mr. Ton Nederveen, prof.mr. Geert Raaijmakers, prof.mr. Rogier Raas
Donderdag 29 november 2007, Hotel Lapershoek Hilversum 5 PO-punten
- 7e Mediation Jaarcongres Actuele highlights in de mediation**
Sprekers: mr. Dick Allewijn, prof. dr. Martin Euwema, mr. Machteld Pel, mr. Fred Schonewille, mr. Eva Schutte, mr. drs. Rembrandt Zuiderhoudt
Donderdag 6 december 2007, Grand Hotel & Theater Gooiland Hilversum 5 PO-punten
- Congres Spraakmakende ontwikkelingen en actuele highlights in het Straf(proces)recht 2007**
Sprekers: prof. mr. Matthias Borgers, prof. mr. Jan Watse Fokkens, prof. mr. Theo de Roos, mr. Annelies Röttgering, mr. Huub Willems, mr. Karin Zweers
Woensdag 19 december 2007, Holiday Inn Leiden 5 PO-punten
- Congres Ontsporing en opsporing: actualiteiten in het jeugdstrafrecht**
Sprekers: mr. Myriam de Bruijn-Lückers, mr. Carlo Dronkers, Matthie Kroezen, mr. Sonja de Pauw Gerlings, Barend Rombout
Woensdag 19 december 2007, NH Atlanta Rotterdam 5 PO-punten

JA ik wil graag een folder ontvangen van het (de) hierboven aangevinkte congres (congressen)

Naam organisatie _____
Afdeling _____
Naam _____
Postbus / straat _____
Postcode en plaats _____
Telefoon _____
Datum _____

Fax dit formulier naar (070) 799 98 85 of per post aan: Vermande Studiedagen, Postbus 19503, 2500 CM Den Haag

**Kijk voor de volledige programma's en een aanmeldingsformulier op
www.vermande.nl**

Het behoeft geen betoog. In het kloppend hart van Den Haag ligt het stadhuis aan het Spui. Met recht (bestuurlijk of privaatrechtelijk) is het er levendig en aangenaam werken. Al is een besluit of contract nog zo complex: in de regel geeft de omgeving alle ruimte voor creatieve en heldere processen. Werk jij mee aan Den Haag? Kijk dan of deze baan past bij jouw betrokkenheid.

Dienst Stadsbeheer

DSB

Stuur je reactie met CV binnen 14 dagen aan Dienst Stadsbeheer Afdeling P&O Frontoffice P&O 2500 DP Den Haag.

De dienst Stadsbeheer draagt samen met de Hagenaars zorg voor de kwaliteit van de leefomgeving. Ruim 1400 Stadsbeheerders leveren dagelijks een grote verscheidenheid aan diensten en producten: van boomverzorging tot straatvegen en van vergunningverlening tot parkeercontrole. Straten, pleinen, grachten, bruggen en riolen; ondergronds en bovengronds is Stadsbeheer overal in de stad aan het werk. Centraal staat dat we dit doet voor al die mensen die in Den Haag wonen, er werken of de stad bezoeken.

Meer informatie en meer banen? www.denhaag-vacatures.nl

Kennis & Vaardigheden

- academische opleiding privaatrecht;
- gedegen kennis en ervaring op het gebied van het privaatrecht en bij voorkeur bouw- en aanbestedingsrecht (kennis publieksrecht strekt tot aanbeveling);
- minimaal 2 tot 4 jaar juridische werkervaring;
- uitstekende communicatieve en schriftelijke vaardigheden.

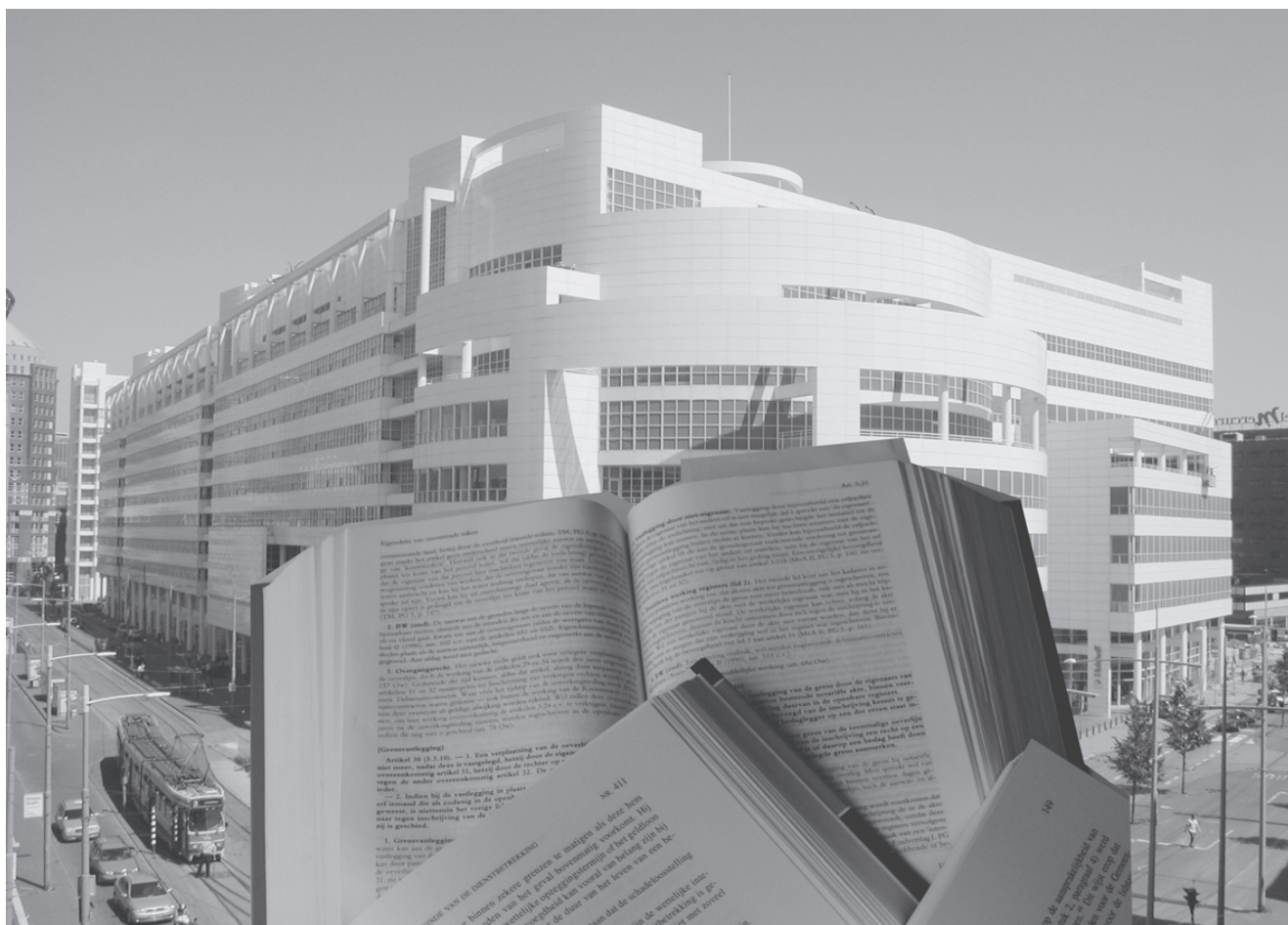
Arbeidsvoorwaarden:

- max. 4.192,- p/mnd;
- de gemeente Den Haag biedt haar werknemers uitstekende primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden, zoals een goed salaris, regelingen voor (ouderschaps)verlof en kinderopvang, mogelijkheden tot deeltijdwerken en ruime middelen voor vorming en opleiding.

JURIST

Je adviseert aan de directie en bedrijfsonderdelen en voert zelfstandigprocedures. Je adviseert over aanbestedingen, bouwrecht en deprivaatrechtelijke aspecten van het gebruik van de openbare ruimte. Jestelt complexe overeenkomsten en besluiten op en toetst bestuurlijkstukken en regelgeving. Het werk is zeer gevarieerd. Bijonderhandelingen ben je actief betrokken en vervult een belangrijke rol bij grote projecten, zoals RandstadRail, de versterking van de zeezuivering, de bestuurlijke boete, handhaven en het gemeentelijkafvalbeleid.

Meer weten? www.denhaag-vacatures.nl of bel Willem Berghuis (070) 353 6699

Het Spui Den Haag, donderdagochtend half elf, gemeente Den Haag Peter van Oosterhout

Zit jij er bovenop als het om **contracten** gaat?

Legal Counsel

Met een afgeronde academische opleiding Nederlands recht en circa 3 jaar werkervaring, primair gericht op verbintenissenrecht en secundair op vennootschapsrecht. Met een enthousiaste, betrokken en proactieve instelling. En met goede communicatieve vaardigheden (ook in Engels), humor, oog voor detail, creativiteit en gezond verstand. Kijk dan snel op www.robeco.nl/werken.

ROBECO
The Investment Engineers

Stop met dat getob!

Laat het alimentatierekenen aan de specialist over!

Service rekenen: wij rekenen voor u

Veel advocaten en mediators zijn al bekend met onze alimentatieberekeningen en draagkrachtvergelijkingen. We krijgen veel waardering voor onze overzichtelijke rapporten en snelle service. Al vanaf € 75,00 tot gemiddeld € 115,00 (ex. btw) verwerken we aangeleverde gegevens tot een rapport.

Programma: u rekt met onze software

U kunt ook zelf berekeningen maken met ons rekenprogramma **AliBerWin**. Gebruikers zijn zeer tevreden over dit duidelijke en gebruiksvriendelijke programma, voorzien van helpfunctie. Abonnees ontvangen halfjaarlijks een update, waarin de normbedragen en rekenvariabelen zijn aangepast. Een jaarabonnement op **AliBerWin** kost € 267,50 (ex. btw).

Uniek: drie niet-standaard rekenmodellen

Toedelen kosten kinderen In dit rekenmodel wordt het eigen aandeel kosten van de kinderen bepaald volgens de Nibud-tabel. Het model berekent zelf het netto gezinsinkomen aan de hand van de ingevulde (bruto) inkomensgege-

vens van beide ouders. Tevens wordt er een verdeling van het eigen aandeel kosten gemaakt naar rato van de draagkracht van de ouders. Hiermee is de behoefte aan kinderalimentatie in één oogopslag duidelijk.

Co-ouderschap De kosten van co-ouderkinderen, ofwel het eigen aandeel kosten volgens Nibus-tabel plus de kinderbijslag plus extra woonlasten, worden in dit model berekend en vervolgens naar draagkracht over de ouders verdeeld. Ook hier is in één oogopslag duidelijk, de behoefte aan een extra bijdrage in de kosten van kinderen: de kinderalimentatie.

Behoeft berekening Met dit model wordt de minimale behoefte aan partneralimentatie bepaald waarbij de inkomsten en uitgaven van alimentatiegerechtigde volgens de normen en richtlijnen ingevuld worden. Met andere woorden: de benodigde alimentatie om op een jus = nihil uit te komen wordt berekend.

Ondersteuning

Jaarlijks organiseren we gratis gebruikersbijeenkomsten voor zowel opdrachtgevers als gebruikers van **AliBerWin**. Voor data en meer informatie:

+ Huijbers' Administratiekantoor

Postbus 244, 6700 AE Wageningen t 0317 419 736 e alim.berek@huijbers.nl i www.huijbers.nl

KLEUR GEZOCHT

AKD Prinsen Van Wijmen is één van de grootste advocaten- en notariskantoren in Nederland met overzichtelijke vestigingen en een brede dienstverlening. AKD heeft een eigen stijl die je in alles terugvindt. In wat we doen, hoe we dat doen en wie dat doen. Het zijn de mensen van AKD die samen de kracht van het kantoor maken. Hun kleur, de synergie van de verschillen, hun eigenheid bij elkaar opgeteld, maakt AKD tot een kantoor van ongekennde sterkte. Om te blijven bouwen aan een professionele en kleurrijke organisatie zijn wij voortdurend op zoek naar talent met kleur. Ondernemende mensen die mee willen bouwen aan de toekomst van AKD én hun eigen ontwikkeling.

Ter versterking van het kleurrijke advocatuurlijke team hebben wij de volgende vacatures;

MEDEWERKERS

- Ondernemingsrecht, Amsterdam en Rotterdam
- Europees en Mededingingsrecht in Brussel
- Commercieel Vastgoed in Amsterdam
- Economisch Strafrecht in Rotterdam

STAGIAIRES

- Ondernemingsrecht (Banking & Finance) in Amsterdam
- Insolventie en Herstructurering in Amsterdam
- Vervoer, Verzekering en Handel in Rotterdam
- Europees en Mededingingsrecht in Brussel
- Personen- en Familierecht in Eindhoven
- Bestuursrecht in Breda

Spreekt één van de bovenstaande vacatures je aan, kijk dan op www.werkenbijakd.nl voor de complete vacaturebeschrijving. Solliciteren kan middels het sollicitatieformulier op onze website of per email aan recruitment@akd.nl voorzien van een motivatiebrief met cv, cijferlijst en eventuele studentstagebeoordeling. Mocht de vacature van jouw voorkeur ontbreken, stuur ons dan een open sollicitatie.

Voor informatie over vacatures of AKD neem je contact op met onze afdeling Recruitment via telefoonnummer 088-253 5375.

COLOURFUL PEOPLE.
POWERFUL LAW FIRM.

AKD
Prinsen
Van Wijmen

JANSE

ADVOCATEN

Janse Advocaten is een jong, modern en dynamisch full-service kantoor in het midden van het land en is succesvol actief in zowel de ondernemingsgerichte als particuliere praktijk, met bijzondere accenten op het gebied van het arbeidsrecht, ondernemingsrecht, letselschade, echtscheidingsrecht en het auteurs- en merkenrecht.

Wij hebben *per direct* plaats voor een talentvolle, enthousiaste en ambitieuze:

GEVORDERD ADVOCAAAT - STAGIAIRE / ADVOCAAAT - MEDEWERKER

met aantoonbare kennis en ervaring op één of meerdere van bovengenoemde rechtsgebieden en de bereidheid om zich in het bijzonder te specialiseren in het echtscheidingsrecht.

Tevens hebben wij ruimte voor een gespecialiseerd **STRAFRECHT ADVOCAAAT** die op basis van kostendeling zelfstandig de praktijk wil uitoefenen.

Janse Advocaten is gevestigd in een modern en uitstekend geoutilleerd kantoorpand in een plezierige en goed bereikbare woon- en werkomgeving. Wij bieden een gevarieerde en uitdagende praktijk met volop mogelijkheden voor eigen initiatief en persoonlijke ontwikkeling.

Voor meer informatie kun je contact opnemen met mr F.A. Janse, telefoon: 0342 - 42 56 42.

Sollicitaties vergezeld van motivatie, CV en cijferlijst kun je per e-mail sturen naar:
info@janse-advocaten.nl

kijk ook op onze website:

www.janse-advocaten.nl

Gillesse & Winnubst

advocaten

is

gevestigd te 's-Hertogenbosch in een representatief pand op een mooie locatie vlakbij de rechtbank goed geoutilleerd

wij zijn

op dit moment werkzaam met zes advocaten op uiteenlopende rechtsgebieden

wij doen

wat we leuk vinden en dat doen we goed genoeg is genoeg

wij zoeken

een collega met ervaring op dezelfde golflengte die op kostenbasis ons kantoor wil komen versterken

Sollicitaties richten aan:

Mr. J.C. Gillesse of Mr. Th.J.A. Winnubst

Postbus 1602

5200 BR 's-Hertogenbosch

tel. 073 - 613 55 61

fax 073 - 689 12 68

e-mail: gillesse@gillesse-winnubst.nl

Advocatenkantoor Appelman

Is een aan de mooiste singel van Alkmaar gevestigd kantoor bestaande uit drie advocaten die in maatschapsverband werken. In verband met het vertrek van één van hen zoeken wij voor spoedige indiensttreding een enthousiaste

ADVOCAAAT - MEDEWERKER

Wij voeren een algemene praktijk met accenten op arbeidsrecht, personen- en familierecht, strafrecht en sociale zekerheidsrecht. Onze cliëntèle is overwegend particulier. Bij gebleken geschiktheid bestaat binnen afzienbare tijd uitzicht op toetreding tot de maatschap.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met mr. P.P.J.L. Appelman, 072 - 512 32 29.

Uw schriftelijke sollicitatie kunt u richten aan:

Appelman Advocatenkantoor

Mr. P.P.J.L. Appelman

POSTBUS 3127

1801 GC ALKMAAR

mail: pappelman@appelman.nl

www.appelman.nl

Ontvangt u hem nu nóg niet?

**Ruim 7000
advocaten
willen de Orde
van de dag
niet missen!**

Voordelen te over

- Overzichtelijk samengebracht nieuws dat voor iedere advocaat relevant is
- Handige links naar achtergrondinformatie en officiële publicaties
- Eenvoudig uw mening ventileren

Niets te verliezen

- Gratis voor leden van de Orde
- Uitschrijven is net zo makkelijk als inschrijven
- Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt voor Orde van de dag

Inschrijven is eenvoudig!

- Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp: *Inschrijven Orde van de dag*

Schrijf u **vandaag**
in dan ontvangt u
iedere **donderdag**
Orde van de dag!

Orde van de dag: dé digitale nieuwsbrief voor eigentijdse advocaten

Een gezamenlijk product van Reed Business en de Nederlandse Orde van Advocaten

Legal Counsel

Bedrijfsjurist

Senior Juridisch Adviseur

Jurist Pensioenrecht

Fiscalist

BTW Specialist

Voor een compleet aanbod van juridische vacatures ga je naar jbb.nl

Juridische Banenbank

Kantoor- verplaatsing

Bouwmeester, mw. mr. A.M. (Amsterdam): Stationsplein 35 (1315 KT) postbus 10185 (1301 AD) Almere, tel. 036-5344400, fax 036-5343520, e-mail info@sloofadvocaten.nl

Dikkema, mw. mr. A.M. (Rotterdam): Paterswoldseweg 802 (9728 BM) postbus 1100 (9701 BC) Groningen, tel. 050-5214390, fax 050-5255435, e-mail dikkema@plabossinade.nl

Franken, mr. A.J. (Hoofddorp): Schiphol Boulevard 351/WTC H-Tower 7th floor (1118 BJ) Luchthaven Schiphol, postbus 22028 (1100 CA) Amsterdam Zuidoost, tel. 020-6557119, fax 020-6557192, e-mail albert.jan.franken@hq.geodiswilson.com

Jorritsma, mw. mr. C. (Haarlem): Hoofdstraat 345 (2171 BH) postbus 22 (2170 AA) Sassenheim, tel. 0252-240780, fax 0252-227110, e-mail info@dgv.nl

Koopstra, mw. mr. M. (Amsterdam): Van Alkemadealaan 700 (2597 AW) postbus 30311 (2500 GH) Den Haag, tel. 070-3538800, fax 070-3538811, e-mail info@twobirds.com

Leeuwen, mw. mr. I.M.C. van (Arnhem): Wijnhaven 24 (2511 GA) postbus 16759 (2500 BT) Den Haag, tel. 070-3305977, fax 070-3305989, e-mail i.m.c.vanleeuwen@consumentenautoriteit.nl

Marcucci, mw. mr. P.: Hart van Brabantlaan 103 (5038 LA) postbus 3058 (5003 DB) Tilburg, tel. 013-4645100, fax 013-4645105, e-mail marcucci@mwfamilie recht.nl

Peek, mw. mr. S.M.: Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119182, fax 020-7119999, e-mail simone.peek@cliffordchance.nl

Scheijndel, mw. mr. T.E. van (Roermond): Deken van Oppenbergsingel 23 (5911 AA) postbus 490 (5900 AL) Venlo, tel. 077-3548951, fax 077-3545330, e-mail scheijndel@boelszanders.nl

Slinkman, mr. L.S. (Hoogezand): Stationsweg 4 (9901 CR) postbus 5 (9900 AA) Appingedam, tel. 0596-670505, fax 0596-681020, e-mail info@slinkmandegraaf.nl

Vandenberg, mw. mr. E.M.C. (Rosmalen): Orteliuslaan 1051 (3528 BE) postbus 8118 (3503 RC) Utrecht, tel. 030-2879460, fax 030-2879483

Varossieu, mw. mr. A.C.L.: Purperhoedenveem 10 (1019 HM) Amsterdam, tel. 020-7762820, e-mail lisettevarossieu@live.nl

Veenendaal, mr. J.P. van: De entree 51 (1101 BH) Amsterdam Zuidoost, postbus 92407 (1090 AK) Amsterdam, tel. 020-3122800, fax 020-3122801, e-mail info@heussen-law.nl

Verweijeren, mw. mr. C.P.W.M. (Bunnik): Ravelijnsstraat 28 (4102 AM) Culemborg, tel. 06-23339960, fax 0345-533821

Vogel, mw. mr. S.A.: Atoomweg 464-466 (3542 AB) postbus 8067 (3503 RB) Utrecht, tel. 030-2424300, fax 030-2416663

Vukovic, mw. mr. M. (Utrecht): Oude Middenweg 239-a (2491 AH) Den Haag, postbus 180 (2260 AD) Leidschendam, tel. 070-3272222, fax 070-3272952, e-mail vukovic@mvadvocaten.nl

Warnink, mw. mr. M.: Hart van Brabantlaan 103 (5038 LA) postbus 3058 (5003 DB) Tilburg, tel. 013-4645100, fax 013-4645105, e-mail warnink@mwfamilie recht.nl

Nieuw kantoor/ Associatie

**Marcucci & Warnink
familie rechtadvocaten en
scheidingsbemiddelaars** (mrs. P. Marcucci en M. Warnink) Hart van Brabantlaan 103 (5038 LA) postbus 3058 (5003 DB) Tilburg, tel. 013-4645100, fax 013-4645105, e-mail info@mwfamilie recht.nl

Mede- vestiging

Slinkman De Graaf Advocaten (mrs. L.S. Slinkman en E. van Bommel) Stationsweg 4 (9901 CR) postbus 5 (9900 AA) Appingedam, tel. 0596-670505,

fax 0596-681020, e-mail info@slinkmandegraaf.nl

Naams- wijziging

Moene Advocaten te Den Haag thans: **Moene Vukovic Advocaten**

Antzoulatos-Nuijten, mw. mr. A.J.C. te Barendrecht thans: **Nuijten, mw. mr. A.J.C.**

Wakkerman-van Oosterhout, mw. mr. I. te Den Bosch thans: **Oosterhout, mw. mr. I. van**

Vermeer, mr. H.W.E. te Amstelveen thans: **Rechtspraktijk Vermeer**

Bezoek- adres/post- bus/tel./ fax/e-mail:

**Aarts & Van de Waarsenburg
Advocaten** te Nijmegen: St. Annastraat 57 (6524 EH) Nijmegen

AKD Prinsen Van Wijmen N.V. te Brussel/België: tel. 088-2535000

AKD Prinsen Van Wijmen N.V. te Rotterdam: tel. 088-2535000

**Berte, Maalsté & Blom
Advocaten** te Utrecht: Vasco Da Gamaaan 11 (3526 ER) Utrecht

Considine Advocaten te Rotterdam: Maarland Noordzijde 103 (3231 CH) postbus 84 (3230 AB) Brielle, tel. 06-52331004, fax 084-7336209, e-mail considine@considine.nl

Advocatenkantoor Focke te Enschede: Oldenzaalsestraat 145 (7514 DR) Enschede

Van Hartingsveld | Schönhagen | Ossentjuk | Advocaten | Bemiddelaars te Leiden: Schipholfweg 74/het kantorenhuis 1^e etage (2316 XD) postbus 2202 (2301 CE) Leiden

Heijden, mr. J.D. van der te Hilversum: Minckelersstraat 42 (1223 LG) Hilversum

Advocatenkantoor Koopman te Alkmaar: Wilhelminalaan 7 (1815 JC) Alkmaar

Moene Vukovic Advocaten te Den Haag: Oude Middenweg 239-a (2491 AH) Den Haag, postbus 180 (2260 AD) Leidschendam, e-mail info@mvadvocaten.nl

Spelt Advocaten te Almere: Markerkant 1328 (1314 AN) Almere

Wesseling, mr. H.M.G. te Raalte: Punterstraat 1 (8102 HV) Raalte

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Lorbach, mr. I.E.M. Sutorius mr. G.J. Kemper en mr. H.J. de Groot.

Excessieve bedragen in rekening gebracht

Raad van Discipline Arnhem, 10 april 2006, nummer 11435
(mrs. Vergunst, Brandsma, Breuning ten Cate, Harenberg en Noppen)

- 1 Een advocaat heeft een actieve onderzoeksplicht met betrekking tot de mogelijkheid van gefinancierde rechtshulp van zijn cliënt. De enkele mededeling van de cliënt dat hij daarvoor niet in aanmerking komt, ontslaat de advocaat – gelet op het gecompliceerde systeem van gefinancierde rechtshulp – niet van die plicht.
- 2 Deze plicht brengt mee dat ook tijdens de behandeling van de zaak de advocaat er alert op dient te blijven of wellicht alsnog wordt voldaan aan de voorwaarden voor gefinancierde rechtshulp.
- 3 Tussentijdse (substantiële) tariefsverhoging die niet tijdig aan de cliënt wordt medegedeeld, is klachtwaardig.
- 4 De advocaat dient matiging van zijn declaratie te overwegen wanneer de hoogte ervan in een onredelijke verhouding staat met het belang van de zaak.
- 5 Het hof bedient zich bij het opleggen van een tuchtrechtelijke maatregel van de constructie van een voorwaardelijke schorsing met als bijzondere voorwaarde dat de advocaat een deel van zijn honorarium zal terugbetalen.

- *Advocatenwet art. 46 (1.4.3.1 financiële verhouding)*
- *Gedragsregel 24*

De feiten

Klager is in 1986 gehuwd met mevrouw A. Uit het huwelijk is een dochter geboren die bij de vrouw verblijft. Tussen partijen is in november 2002 de echtscheiding uitgesproken. De alimentatie voor de dochter is bepaald op € 250 per maand en de partneralimentatie op € 125 per maand.

De echtscheidingsbeschikking is op 1 april 2003 ingeschreven. Het gerechtshof heeft bij beschikking van november 2003 de beschikking van de rechtbank op het punt van de partneralimentatie vernietigd en bepaald dat klager met ingang van april 2003 € 500 per maand partneralimentatie moet betalen.

Klager heeft de hem (toen nog door een andere advocaat) verleende rechtsbijstand in beide instanties zelf betaald.

In december 2003 heeft klager zich tot mr. X gewend omdat hij het niet eens was met de beschikking van het hof. In februari 2004 heeft mr. X een verzoek tot wijziging van de partneralimentatie ingediend bij de rechtbank. Als wijzigingsgrond voert hij aan dat er sprake is geweest van een kennelijke misslag omdat er uit is gegaan van een jaarinkomen van de vrouw van ongeveer € 9.000 per jaar, terwijl dat in werkelijkheid, voor een vierdaagse werkweek, ongeveer € 15.000 per jaar was.

De rechtbank wijst het wijzigingsverzoek in juni 2004 toe omdat de vrouw geen verweer voert. In de beschikking wordt de partneralimentatie met ingang van april 2003 op nihil bepaald.

De vrouw tekent beroep aan tegen deze beschikking.

Het hoger beroep wordt mondeling behandeld in februari 2005. Mr. X stond klager bij.

Het hof heeft in maart 2005 de aangevallen rechtbankbeschikking vernietigd en het (wijzigings)verzoek alsnog afgewezen; aldus blijft met ingang van april 2003 de partneralimentatie gehandhaafd op een bedrag van € 500 per maand.

Klager tekent cassatie aan tegen deze beschikking. Klager wordt bij die

gelegenheid door een andere (cassatie) advocaat bijgestaan; deze behandelt de zaak op basis van een toevoeging. Klager heeft op dat moment ruim € 12.000 aan mr. X betaald.

Klager heeft mr. X meerdere malen meegedeeld dat hij in financiële problemen kwam doordat hij diens nota's moest voldoen.

In mei 2005 heeft klager schriftelijk aan mr. X gevraagd hem een specificatie van een viertal nota's te doen toekomen. Hij herhaalt dat verzoek in juni 2005.

Nadat klager omtrent de financiële gang van zaken bij de deken over zijn advocaat had geklaagd is tijdens het onderzoek naar de klacht door de adjunct-secretaris van de Raad van Toezicht herhaaldelijk aan de orde geweest dat klager specificaties van de nota's van mr. X wenste te ontvangen.

Ter gelegenheid van de mondelinge behandeling van de klacht door de raad in februari 2006 heeft mr. X de specificatie van zijn nota's overgelegd.

Uit die specificaties blijkt dat klager in december 2003 en in de eerste twee maanden van 2004 € 141,35 per uur in rekening heeft gebracht, in de periode van begin maart tot medio augustus 2004 een bedrag van € 174 per uur en in de periode van medio september 2004 tot juli 2005 een bedrag van € 210 per uur. In totaal specificeert mr. X 50,5 aan de zaak bestede uren.

Klacht

Met betrekking tot de geschetste feitelijke gang van zaken formuleert klager de navolgende klachten:

- a mr. X heeft geen toevoeging voor klager aangevraagd terwijl klager daar wel voor in aanmerking kwam; mr. X heeft hem terzake niet correct geïnformeerd;
- b mr. X is tekortgeschoten in zijn advisering en hij heeft een beroepsfout gemaakt door een procedure tot wijziging van alimentatie aanhangig te maken en hem terzake niet correct te informeren, in het bijzonder over het instellen van cassatie;
- c mr. X heeft klager ondanks diens herhaald verzoek nimmer een specificatie van zijn declaratie gezonden en aan hem aanzienlijke bedragen in

rekening gebracht, vooral gezien in relatie met de hoogte van de gevorderde alimentatie.

Verweer

Mr. X heeft het navolgende tot zijn verweer aangevoerd.

Mr. X heeft tijdens het eerste gesprek met klager uitvoerig doorgenomen of deze voldeed aan de vereisten om in aanmerking te komen voor een toevoeging.

Klager heeft mr. X toen medegedeeld dat hij niet in aanmerking kwam voor een toevoeging. Daarom heeft mr. X klager niet om bewijsstukken gevraagd waaruit zou blijken dat hij niet in aanmerking kwam voor een toevoeging.

Mr. X heeft in januari 2004 in een brief aan klager bericht dat hij op grond van de door hem verschaft informatie omtrent zijn inkomens- en vermogenspositie niet in aanmerking kwam voor gefinancierde rechtsbijstand en dat hij de kosten van de werkzaamheden van mr. X zelf diende te betalen. Klager heeft deze brief voor akkoord ondertekend.

Klager heeft een aantal keren aan mr. X laten weten dat het hem moeilijk viel de nota's van mr. X te voldoen, maar hij heeft niet aan mr. X vermeld dat zijn vermogen zodanig was geslonken dat hij voor een toevoeging in aanmerking kwam. Had hij dat wel gedaan, dan zou mr. X hem direct hebben laten weten welke stukken hij aan hem diende te sturen voor het aanvragen van een toevoeging.

Mr. X heeft klager gewezen op de mogelijkheid in cassatie te gaan tegen de beschikking van het gerechtshof. (Kennelijk gaat het hier om de eerste beschikking van het hof, die van november 2003; *bew.*) Klager wilde dat nadrukkelijk niet.

Mr. X heeft klager gewezen op de risico's, verbonden aan de procedure tot wijziging van de partneralimentatie.

Mr. X heeft klager in januari 2004 bij brief bericht dat zijn kantoor deelneemt aan de Klachten- en Geschillenregeling Advocatuur. Daarom had klager zich eerst tot de Geschillencommissie dienen te wenden voordat hij zijn klacht bij de Raad van Toezicht indiende.

Klager heeft om specificatie van de nota's van mr. X gevraagd in het kader van de behandeling van zijn klacht. Omdat mr. X de specificaties geen deel wilde laten uitmaken van de klacht heeft hij deze niet aan klager toegestuurd.

Beoordeling door de raad

De raad behandelt allereerst het verweer dat klager zijn klacht eerst bij de Geschillencommissie had moeten indienen.

Het feit dat mr. X zich bij de Klachten- en Geschillenregeling Advocatuur heeft aangesloten brengt mee dat klager zijn klacht zowel bij de Geschillencommissie Advocatuur als bij de deken van de Orde van Advocaten en vervolgens bij de Raad van Discipline kan indienen. Deze laatste procedure is in de wet verankerd en mr. X kan niet bepalen dat klager een klacht tegen hem uitsluitend kan indienen bij de Geschillencommissie. Ten onrechte verwijt mr. X klager derhalve dat deze zich eerst tot de Geschillencommissie had moeten wenden voordat hij zijn klacht bij de deken kon indienen.

Vervolgens behandelt de raad klachtonderdeel a, inhoudende dat mr. X niet heeft bevorderd dat een toevoeging voor klager is aangevraagd terwijl klager daar wel voor in aanmerking kwam; voorts zou mr. X klager terzake niet correct hebben geïnformeerd.

De raad stelt vast dat mr. X stelt dat klager hem heeft meegedeeld dat hij niet voor een toevoeging in aanmerking kwam; die stelling is door klager betwist. Daarom staat niet vast dat klager dit aan mr. X heeft meegedeeld.

Ook al zou klager aan mr. X hebben meegedeeld dat hij niet voor een toevoeging in aanmerking kwam, dan nog had mr. X moeten controleren op grond waarvan klager niet in aanmerking kwam voor een toevoeging en dit schriftelijk aan klager hebben moeten bevestigen.

Mr. X heeft in zijn brief van januari 2004 volstaan met de mededeling dat klager op grond van de door hem verschaft informatie over zijn inkomens- en vermogenspositie niet in aanmerking kwam voor zogeheten

kosteloze rechtsbijstand. Gezien de gecompliceerde regelgeving op grond waarvan vastgesteld dient te worden of men voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking komt, in het bijzonder ingeval de rechtzoekende in het bezit is van een eigen woning en hij alimentatieplichtig is, had mr. X niet mogen afgaan op de mededeling van klager op dit punt, als hij die al gedaan heeft, en schriftelijk aan hem moeten bevestigen op grond van welke bezittingen en of op grond van welk inkomen hij niet in aanmerking kwam voor gefinancierde rechtshulp. Aldus heeft mr. X in strijd gehandeld met Gedragsregel 24. In Gedragsregel 24 is bepaald dat een advocaat verplicht is aan het begin van de zaak te overleggen of er termen zijn om te trachten gefinancierde rechtshulp te verkrijgen.

Vaststaat dat klager meerdere malen aan mr. X te kennen heeft gegeven dat hem het zwaar viel de nota's van mr. X te voldoen; vaststaat ook dat mr. X in een brief van oktober 2004 aan de advocaat van de vrouw heeft bericht dat klager geen geld had en daarom de alimentatie niet kon betalen. Mr. X was aldus op de hoogte van de financiële problemen van klager. Dit had voor mr. X op grond van Gedragsregel 24 aanleiding moeten zijn ook tussentijds te onderzoeken of klager mogelijk alsnog in aanmerking kwam voor gefinancierde rechtshulp. Van mr. X had een actievare houding mogen worden verwacht. Ten onrechte heeft mr. X zich erop beroepen dat klager slechts klaagde over zijn financiën. Ten onrechte heeft mr. X niet zelf alsnog aan de orde gesteld of klager voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking kwam.

Dit onderdeel van de klacht is gegrond.

Klachtonderdeel b luidt dat mr. X is tekortgeschoten in zijn advisering en een beroepsfout heeft gemaakt door een procedure tot wijziging van alimentatie aanhangig te maken en klager daarover niet correct te informeren, in het bijzonder (ook) niet over het instellen van cassatie tegen de beschikking van november 2003.

De raad stelt vast dat mr. X het wijzigingsverzoek heeft gegrond op het feit dat het hof in de beschikking van november 2003 een misslag heeft begaan door uit te gaan van onjuiste gegevens betreffende het inkomen van de vrouw. Met betrekking tot dit punt gaat het om art. 1:401 lid 4 BW. Die bepaling wordt ruim opgevat en als grond voor wijziging van de alimentatie kan elk gegeven worden aangevoerd dat bij de beschikking waarvan wijziging wordt verzocht een rol had behoren te spelen maar niet heeft gespeeld, of waarvan achteraf aannemelijk wordt gemaakt dat het onjuist is, terwijl het ontbrekende of juiste gegeven tot een andere vaststelling van de onderhoudsuitkering op grond van draagkracht en behoefte zou hebben geleid. Daarbij maakt het niet uit dat de partij die zich op art. 1:401 lid 4 BW beroept voor ommekomst van de beroepstermijn heeft kunnen vaststellen dat in rechte van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan, en daartegen rechtsmiddelen had kunnen instellen. Ook is niet van belang of sprake is van een vergissing en, zo ja, of de rechter dan wel (één van) de partijen die vergissing hebben (heeft) gemaakt. Er kan daarom ook niet worden vastgesteld dat mr. X een beroepsfout heeft gemaakt door het indienen van het wijzigingsverzoek.

Een aanwijzing dat mr. X geen beroepsfout heeft gemaakt is voorts dat, naar zeggen van klager, de advocaat-generaal bij de Hoge Raad positief heeft geadviseerd naar aanleiding van het door klager ingestelde cassatieberoep tegen de beschikking van het hof van maart 2005.

Op grond van het voorafgaande staat evenmin vast dat mr. X klager onjuist heeft geïnformeerd over het instellen van cassatie. Dit onderdeel van de klacht is ongegrond.

Klachtonderdeel c luidt dat mr. X aan klager ondanks diens herhaald verzoek nimmer een specificatie van zijn declaraties heeft toegestuurd, terwijl aanzienlijke bedragen in rekening waren gebracht, vooral gezien in relatie tot de hoogte van de gevorderde alimentatie.

De raad stelt vast dat klager aan mr. X een- en andermaal om specificaties van

diens nota's heeft gevraagd. Mr. X heeft aangevoerd dat hij normaal gesproken die specificaties meestuurt met zijn nota's maar dat in deze zaak niet heeft gedaan. Daarvoor heeft mr. X geen reden opgegeven. Toen klager eenmaal een klacht tegen mr. X had ingediend was mr. X niet meer bereid zijn specificaties aan klager te doen toekomen omdat mr. X niet wilde dat de specificaties deel zouden gaan uitmaken van de klacht. Dit is evenwel geen valide reden om een verzoek om specificaties niet te honoreren. Het voorgaande klemt temeer nu, blijkens de door mr. X ter zitting overgelegde specificaties, er binnen een tijdsbestek van anderhalf jaar sprake is geweest van een verhoging van het uurtarief van € 141,35 naar € 210, in welke stijging van bijna 50% klager tot dat moment geen enkel inzicht had, althans is dat niet gebleken.

Voorts is de raad van oordeel dat klager er terecht over klaagt dat hij ruim € 12.000 aan mr. X heeft moeten betalen voor een procedure waarin bij de rechtbank geen verweer is gevoerd en waarbij in hoger beroep slechts een misslag is aangevoerd en geen gecompliceerde financiële gegevens en berekeningen aan de orde zijn geweest. Tevens is van belang dat het in deze zaak ging om een alimentatie van € 500 per maand. De raad is van oordeel dat gezien de hiervoor genoemde omstandigheden de door mr. X in rekening gebrachte bedragen excessief zijn, zodat dit onderdeel van de klacht gegrond is.

Gezien de ernst van de gegrond bevonden klachtonderdelen en gezien het feit dat reeds een aantal keren een tuchtrechtelijke maatregel aan mr. X is opgelegd, waaronder eenmaal eerder voor een klacht betreffende gefinancierde rechtshulp in welke zaak de raad in april 2003 uitspraak heeft gedaan, dient de hierna te noemen maatregel te worden opgelegd.

Beslissing van de raad

Verklaart de klacht op twee onderdelen gegrond en op één onderdeel ongegrond; legt aan mr. X de maatregel van schorsing in de uitoefening van de praktijk op voor de duur van een week.

Hoger beroep

Het hof gaat uit van de klachtomschrijving van de raad.

De eerste grief is van feitelijke aard: mr. X stelt dat de raad ten onrechte heeft overwogen dat klager mr. X meerdere malen heeft medegedeeld dat hij in financiële problemen kwam doordat hij de nota's van mr. X moest voldoen. Het hof stelt vast dat mr. X heeft toegegeven dat 'klager zo nu en dan heeft verteld dat hij wat moeite had met het betalen van de nota's (...)', doch daarmee staat niet vast dat klager daardoor in financiële moeilijkheden kwam, al acht het hof dat niet onaannemelijk. In zoverre slaagt de grief.

Overigens richten de grieven zich niet tegen de vaststelling van de feiten, zodat in beroep voor het overige van de feitelijke vaststelling door de raad kan worden uitgegaan.

Mr. X voert voorts de navolgende grieven aan:

Grief 1

De raad heeft ten onrechte geoordeeld dat klager zijn klacht niet via de Geschillencommissie Advocatuur hoefde in te dienen, ondanks een daartoe strekkende schriftelijke afspraak tussen klager en mr. X.

Grief 2

Ten onrechte heeft de raad overwogen dat mr. X, ook indien klager zelf aangaf niet voor een toevoeging in aanmerking te komen en zijn vermogen duidelijk boven de toevoegingsgrens lag, mr. X bewijsstukken aan klager had dienen te vragen.

Grief 3

Ten onrechte heeft de raad overwogen dat niet vaststaat dat mr. X heeft medegedeeld niet voor een toevoeging in aanmerking te komen.

Grief 4

Ten onrechte is overwogen dat er sprake is geweest van een weigering van het verzenden van specificaties. Specificaties waren telkenmale met klager doorgeproken en akkoord bevonden, telefonisch en zonodig mondeling.

Grief 5

Ten onrechte heeft de raad overwogen dat klager een- en andermaal om specificaties van nota's zou hebben gevraagd.

Met betrekking tot de eerste grief overweegt het hof als volgt.

Advocaten kunnen op basis van vrijwilligheid aan de Klachten- en Geschillenregeling Advocatuur deelnemen. Voor cliënten ontstaat daarmee de mogelijkheid om naast de eigenlijke tuchtprocedure van de Advocatenwet een klacht te laten behandelen door de Geschillencommissie Advocatuur. Deelname door een advocaat aan die regeling en vermelding daarvan in een aan de cliënt verzonden opdrachtbevestiging of in met deze gevoerde correspondentie brengen echter niet mee dat het die cliënt niet vrijstaat zich tot de tuchtrechter – en niet tot de Geschillencommissie Advocatuur – te wenden. Dat geldt ook indien het tegendeel met zoveel woorden in de opdrachtbevestiging is neergelegd of op andere wijze is overeengekomen.

Deze grief faalt derhalve.

Met betrekking tot de tweede grief (...) stelt het hof vast dat mr. X in de opdrachtbevestiging van 2 januari 2004 de navolgende passage schrijft: 'Op grond van de door u verschaft informatie omtrent uw inkomens- en vermogenspositie, komt u niet in aanmerking voor de zogeheten kosteloze rechtsbijstand en zult u de kosten voor mijn werkzaamheden zelf dienen te betalen.'

Het hof overweegt dat de raad terecht tot uitgangspunt van zijn beoordeling heeft gemaakt dat met een dergelijke schriftelijke mededeling noch als vaststaand kan worden aangemerkt dat klager niet in aanmerking kwam voor gefinancierde rechtshulp, noch dat mr. X hem over de concrete mogelijkheden daartoe in voldoende mate heeft geïnformeerd.

(Het hof bespreekt hoe mr. X tijdens de tuchtrechtelijke procedures nog heeft geprobeerd aannemelijk te maken dat klager in de vorm van aandelen over een genoegzaam vermogen beschikte, en dat klager ook een te hoog inkomen genoot (onder meer uit activiteiten

naast zijn dienstbetrekking) om voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking te komen. Zowel met betrekking tot het vermogen als met betrekking tot dat hoge(re) inkomen volgt het hof mr. X niet in zijn onvoldoende onderbouwde stellingen; *bew.*)

Bij gebreke van objectieve gegevens die zouden kunnen staven dat klager niet voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking kwam moet worden beoordeeld of als vaststaand kan worden aangemerkt dat klager (desondanks) aan mr. X kenbaar heeft gemaakt dat hij niet voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking kwam. Klager heeft dat ontkend. Op grond van de inmiddels gebleken gegevens is een dergelijke mededeling van klager ook niet aannemelijk. Ook overigens heeft mr. X onvoldoende gesteld om het hof tot de vaststelling te brengen dat klager werkelijk aan mr. X heeft medegedeeld niet voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking te komen.

Mr. X heeft zich erop beroepen dat klager zijn opdrachtbevestiging, houdende de mededeling dat klager niet voor gefinancierde rechtshulp in aanmerking kwam, voor akkoord heeft ondertekend en aan mr. X heeft gere tourneerd.

Het hof acht dat gegeven niet van overwegende betekenis. De bewuste passage in de opdrachtbevestiging is immers een door mr. X aan klager gepresenteerde conclusie. De opdrachtbevestiging maakt niet duidelijk op welke financiële informatie of bescheiden mr. X deze conclusie heeft gebaseerd. Evenmin maakt die opdrachtbevestiging duidelijk welke informatie mr. X over de maatstaven voor gefinancierde rechtshulp aan klager heeft verschaft.

Naar het oordeel van het hof heeft de raad met juistheid overwogen dat de regelgeving ter zake van gefinancierde rechtshulp gecompliceerd is, zeker in situaties rond echtscheiding. Dat zo zijnde zal een advocaat niet zonder gedegen onderzoek en overleg met de cliënt tot de conclusie kunnen komen dat er in de zin van Gedragsregel 24 goede gronden zijn om aan te nemen dat de cliënt niet in aanmerking kan komen voor gefinancierde rechtshulp. Van dat onderzoek en

overleg zal in de regel moeten blijken door een schriftelijke bevestiging van de advocaat.

Van een dergelijk onderzoek of van dergelijk overleg is niet gebleken.

Aangezien niet is aan te nemen dat klager bezwaar had tegen het verkrijgen van gefinancierde rechtshulp voorzover hij daarvoor in aanmerking kwam, is evenmin duidelijk waarom mr. X geen aanvraag tot gefinancierde rechtshulp heeft ingediend, bijvoorbeeld tot het verkrijgen van een voorwaardelijke toevoeging, in afwachting van de definitieve gegevens en uitkomst van de procedure.

Ten slotte geeft ook de door mr. X naar klager gekozen opstelling, bijvoorbeeld nog naar aanleiding van de herhaalde mededeling van klager dat hij moeite had om zijn declaraties te betalen, weinig blijk van de door Gedragsregel 24 gewenste actieve houding om gefinancierde rechtshulp te verkrijgen. Daarmee falen ook de grieven 2 en 3.

Vervolgens bespreekt het hof de grieven 4 en 5, die gericht zijn op het klachtonderdeel dat mr. X, ondanks herhaald verzoek, nimmer zijn declaraties heeft gespecificeerd en aanzienlijke bedragen in rekening heeft gebracht, gezien in relatie tot de hoogte van de gevorderde alimentatie.

Het hof stelt vast dat aanvankelijk kennelijk alleen een specificatie is verzonden als bijlage bij een declaratie van 2 december 2004. De overige specificaties zijn door mr. X pas verstrekt, ondanks herhaalde vergeefse verzoeken van klager, ten tijde van de mondelinge behandeling voor de raad van 20 februari 2006.

De verstrekking van specificaties aan klager, die volgens mr. X vaak mondeling dan wel telefonisch zijn besproken, zijn, gegeven de ontkenning van klager, niet komen vast te staan.

Mr. X heeft ten onrechte de specificaties pas onder de druk van de tuchtrechtprocedure verstrekt. Voor de nalatigheid van mr. X is geen te respecteren rechtvaardiging aangevoerd.

Tot dit onderdeel van de klacht behoort ook het verwijt van excessief declareren.

De werkzaamheden van mr. X bestonden aanvankelijk uit de indiening van een verzoek tot op nihilstelling; de grondslag van het verzoek was dat het hof ten onrechte was uitgegaan van een te laag eigen inkomen van de vrouw.

Er werd geen verweer gevoerd; de rechtbank wees het verzoek bij verstek toe.

De vrouw tekende hoger beroep aan. Mr. X heeft een verweerschrift ingediend; het gerechtshof vernietigde de beschikking en wees het oorspronkelijke verzoek van klager tot nihilstelling, respectievelijk verlaging van de partneralimentatie af.

De raad heeft terecht geconstateerd dat het aldus een procedure betrof waarin voor de rechtbank geen verweer is gevoerd en waarbij in hoger beroep geen gecompliceerde financiële gegevens en berekeningen aan de orde zijn geweest. Onder andere op basis hiervan, in combinatie met het alimentatiebedrag van € 500 per maand, heeft de raad op goede gronden de conclusie getrokken dat het totaal van de declaratie van mr. X aan klager van ruim € 12.000 kennelijk als excessief moet worden aangemerkt.

Per 1 januari 2004 bedraagt het tarief blijkens de specificaties € 141,35 per uur, exclusief btw en kantoorkosten. Nadien

is een tweetal forse tariefstijgingen doorgevoerd: vanaf begin maart 2004 werd het uurtarief van mr. X € 174 en vanaf september 2004 € 210.

Het hof merkt met betrekking tot het tijdschrijven ook nog het navolgende op:

- voor elke uitgaande brief wordt ten minste 15 minuten geschreven;
- mr. X schrijft 8 werkuren (inclusief een alimentatieberekening) voor het bij de rechtbank ingediende verweerschrift;
- voor de lezing van de beschikking van de rechtbank rekent mr. X één uur;
- in de beroepsprocedure schrijft mr. X voor lezing van het beroepschrift één uur, voor het opstellen van zijn verweerschrift daartegen 6 uren en vervolgens voor de zitting 4 uren;
- ten slotte noteert mr. X één uur voor de lezing van het arrest.

De eigenlijke proceshandelingen zijn gespecificeerd met een tijdsbesteding van 21 uur.

Het hof signaleert voorts dat onder de algemene aanduiding 'dossierbehandeling' nog eens 12 uur en 25 minuten gewerkte tijd is geschreven, dit naast specifieke werksoorten als inkomende en uitgaande correspondentie, pro-

ceshandelingen, bespreking cliënt et cetera. Dat leidt in totaal tot 50,5 uur geschreven en gedeclareerde tijd.

Zowel op grond van de niet-medegedeelde aanzienlijke tariefstijgingen als op grond van de excessieve tijdsbesteding komt het hof dan tot het oordeel dat excessief is gedeclareerd.

Op grond van het voorgaande dienen de klachtonderdelen a en c te worden bekrachtigd.

Vervolgens vindt het hof aanleiding om onder bekrachtiging van de beslissing van de raad voor zover de klachtonderdelen a en c gegrond zijn verklaard en klachtonderdeel b ongegrond is verklaard de beslissing van de raad te vernietigen voorzover aan mr. X de maatregel is opgelegd van schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van een week.

Opnieuw rechtdoende legt het hof mr. X de maatregel op van voorwaardelijke schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van één maand met een proeftijd van twee jaar. Het hof stelt als bijzondere voorwaarde dat mr. X binnen vier weken na toezending van deze beslissing een bedrag van € 5.000, vermeerderd met btw, aan klager zal hebben terugbetaald.

(advertenties)

Lewandowski & Partners
Juristen en Adviseurs B.V.

Postbus 1384
5004 BJ Tilburg
T.: 013 463 27 03
F.: 013 469 11 24
mlewandowski@polenconsulting.com
www.polenconsulting.com

Goedlopend juridisch advieskantoor gespecialiseerd in juridisch en fiscaal advies inzake Nederlandse juridische en fiscale kwesties aan Poolse ondernemingen en juridisch en fiscaal advies aan Nederlandse ondernemers inzake Poolse wet- en regelgeving is op zoek naar een samenwerkingsverband met een ervaren advocaat in Amsterdam, Den Haag of Tilburg. De bedoeling is om de praktijk naar een hoger niveau te brengen (het voeren van procedures namens Poolse cliënten bij rechtbanken en hogere rechterlijke colleges). De adviespraktijk wordt gevoerd door ondergetekende, mr. M.P. Lewandowski, afgestudeerd aan de Universiteit van Tilburg.

Sinds 2003 ben ik zelfstandig juridisch adviseur. Tot mijn cliënten behoren MKB bedrijven alsmede grote, beursgenoteerde bedrijven uit Polen. Ik ben op zoek naar een ervaren collega-advocaat of een advocatenkantoor (arbeidsrecht, privaatrecht, contractenrecht, ondernemingsrecht, belastingrecht) waarmee mijn praktijk samengevoegd zou kunnen worden, waarbij de desbetreffende advocaat in de beginfase als mijn patroon zou kunnen optreden.

*Verbetering begint
bij verandering*

Dat is wijsheid

VAN IERSEL & LUCHTMAN
ADVOCATEN

Member of IUROPE

Jonge ambitieuze advocaat medewerkers Vastgoedrecht
en Arbeidsrecht kijken op www.datiswijsheid.nl

Hoe goed moet je zijn om onze juridische specialisaties nog verder te verdiepen?

Met meer dan 400 juridische specialisten, van ruim 800 medewerkers in totaal, zijn wij Nederlands belangrijkste aanbieder van rechtshulp op verzekeringsbasis. Een deskundige, betrouwbare, op resultaat gerichte partner voor gespecialiseerde juridische ondersteuning op praktisch ieder gebied. Voor particulieren en ondernemers. Voor iedereen bereikbaar, omdat men zich voor onze diensten verzekert. Wij willen in alle opzichten de beste zijn en met innovatieve producten en diensten voorop blijven lopen, op verzekerings- én juridisch gebied. Door te werken met de beste mensen. En die te stimuleren en ondersteunen in hun professionele en persoonlijke ambities. Wat ons als werkgever verder bijzonder maakt? De collegiale, open werksfeer. De inspirerende samenwerking. De grote flexibiliteit in eigentijdse arbeidsvoorwaarden. De lat ligt niet bepaald laag. Jij komt hem nóg hoger leggen.

Letsel als gevolg van medische fouten, bedrijfsongevallen en verkeersongelukken alsmede verhaals-, ge- en verbodsacties op grond van onrechtmatige daad: ze vormen onder andere het werkterrein van de groep Onrechtmatige Daad/Letsel. Het is aan jou om binnen een of meer specialismen allerhande schades

Personenschade-experts en Letseljuristen m/v

te verhalen voor je cliënten. Door de omvang van DAS hebben wij altijd voldoende uitdagende zaken voor je. Samen met jouw cliënten bepaal je zelfstandig de koers en, waar nodig, procedeer je zelf. Een letseljurist is academicus; een personenschade-expert heeft hbo of mbo+ met de cursus M en S. In beide gevallen heb je drie jaar vakervaring en kun je doorgroeien tot schaderegelaar. Je standplaats: Den Bosch of Amsterdam.

Werken bij DAS, dat is werken aan je ambitie, met talent en passie. Met alle professionele ondersteuning die je nodig hebt. Richt je sollicitatie binnen veertien dagen, o.v.v. vacaturenummer 30000907, aan de afdeling Human Resource Management, t.a.v.

Fannie Brekelmans, DAS rechtsbijstand, Postbus 23000, 1100 DM Amsterdam-ZO, óf sollicitatie@das.nl. Voor meer informatie kun je bellen naar Ralph van den Bergh, teamleider Juridisch Team, 020 6 513 876, of kijken op www.das.nl/werken.

Wij werken vanuit Amsterdam, Arnhem, 's-Hertogenbosch en Rijswijk.

DAS rechtsbijstand

Bij DAS kom je tot je recht

Te Koop

Origineel vergaderameublement met vergadertafel van vier meter lengte, voorzittersstoel en mobiele lessenaar, compleet met negen bijzittersstoelen met leuningen, in gebruik geweest bij De Staten Generaal, meer in het bijzonder de procureur der Staten Generaal.

Tot dit ameublement behoren tevens een drie meter lange sidetabel en een dressoir van twee meter zestig lengte in Achener barokstijl met leeuwenpoten. Bij dit dressoir behoren drie leunstoelen in dezelfde stijl.

Voor foto's kunt u terecht op <http://www.mondiainvestments.nl/meubelen/>

Prijsbepaling in onderling overleg.

Praktijk voor Familie- en Jeugdrecht Eindhoven

ADVOCATUUR EN MEDIATION, IS:

- *Onconventioneel*, zie: <http://www.eindhovensdagblad.nl/eindhovenstad/article1870987.ece>
- *Sociaal*
- *Betrokken*
- *Laagdrempelig*
- *Gezellig*
- *Druk, druk, druk*

En zoekt iemand die zich bij ons thuis kan voelen.

Reacties mailen naar: mail@familieenjeugdrecht.nl of bellen naar Mw. M. Welten: 040 - 257 40 00

Alt Kam Boer advocaten

Civiele cassatie?

- **prijsafspraken mogelijk**
- **ook op basis van toevoeging**

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag,
tel.: 070 358 94 79, fax: 070 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Procureur, niet verplicht wel zo zeker

De verplichte procureurstelling wordt afgeschaft. Streefdatum 1 maart 2008.

Daarna is de keus aan u. Zelf doen, of kiest u voor zeker?

Uitbesteden kan ook na 1 maart 2008 aan elk van de 19 leden van de Procureurskring. Zij gaan op de vertrouwde, deskundige wijze door met het leveren van procureursdiensten. De 19 kantoren bieden de waarborg van voortzetting van procureursdiensten in alle arrondissementen. Dan weet u zeker dat uw instructies en stukken op tijd, op de juiste plaats terecht komen.

Voor informatie: www.procureurskring.nl

procureurs
kr1n9

breng rust in uw organisatie

> MEER INFORMATIE: www.ict-concept.nl

ict **concept**

> KANTOORAUTOMATISERING VOOR JURIDISCHE PROFESSIONALS

ICT CONCEPT BV
BASICWEG 19A
3821 BR AMERSFOORT

T 033 4330188
F 033 4330244

www.ict-concept.nl
info@ict-concept.nl
